

-Pɔia" -ti Matie 'tmua

*Sesi 'a "ji
(Luiki 3.23-38)*

¹ Ka Sesi Klisti -nɪa Dafidi 'a "ju, ɔ nɪa Ablaam 'a "ju 'a "ji 'a nɪsɔn 'ka ka :

² Ablaam 'wɛɛ Isaaki, Isaaki 'wɛɛ Sakɔbu -wɛɛ Sakɔbu 'wɛɛ Suida ke ɔɔ' "dei -wi" ke-.

³ Suida ke ɔɔ' 'nɪnɔ Tama 'wɛɛ Faresi ke Sera ke-. Faresi 'wɛɛ Esirɔm, -wɛɛ Esirɔm 'wɛɛ Aram.

⁴ Aram 'wɛɛ Aminadabu -wɛɛ Aminadabu 'wɛɛ Naason. Naason 'wɛɛ Salma,

⁵ -wɛɛ Salma ke Raabu 'wɛɛ Boasi. Boasi 'wɛɛ Obedi, Ruiti -nɪ -mɔ de.

⁶ Obedi mɔ -wɛɛ Isai -wɛɛ Isai 'wɛɛ Dafidi. Ɔmɔ -kpa 'beɔ.

'Beɔ Dafidi -nɔ -due" Uri 'a 'nɪnɔ 'ɔn 'de ɔ ke ɔ 'wɛɛ Salomɔ.

⁷ Salomɔ 'wɛɛ Roboam -wɛɛ Roboam 'wɛɛ Abia. Abia 'wɛɛ Asafu

⁸ -wɛɛ Asafu 'wɛɛ Sosafa. Sosafa 'wɛɛ Soram -wɛɛ Soram 'wɛɛ Osiasi.

⁹ Osiasi 'wɛɛ Soatam -wɛɛ Soatam 'wɛɛ Akasi. Akasi 'wɛɛ Esekiasi,

¹⁰ -wɛɛ Esekiasi 'wɛɛ Manase. Manase 'wɛɛ Amɔ -wɛɛ Amɔ 'wɛɛ Sosiasi.

¹¹ Sosiasi 'wɛɛ Sekonias ke ɔɔ' de'di -wi" ke-'de ɛɛ' nɔ" tu 'di mɛ Suifu-wi" muu kɔɔnkɔwla 'de Babilɔnɪ -blɔa "kpei.

¹² Ɔɔ 'wɛɛ kɔɔnkɔwla 'sasa la -wɛɛ Sekoniasɪ 'wɛɛ Salatɪɛɪ. Salatɪɛɪ 'wɛɛ Sorobabe

13 -wɛɛ Sorobabɛ 'wɔɔ Abiudɩ. Abiudɩ 'wɔɔ Eliakim -wɛɛ Eliakim 'wɔɔ Asɔɔ.

14 Asɔɔ 'wɔɔ Sadɔkɩ -wɛɛ Sadɔkɩ 'wɔɔ Asim. Asim 'wɔɔ Eliudɩ

15 -wɛɛ Eliudɩ 'wɔɔ Eleasa. Eleasa 'wɔɔ Matan -wɛɛ Matan 'wɔɔ Sakɔɔɔ

16 -wɛɛ Sakɔɔɔ 'wɔɔ Sosɛɔ, Madi 'a kɔɔn. Madi -nɔ, ɔmɔ -nɩ Sesi nyɔ 'a 'daa Klisɩ de.

17 Dɛ -wɔɔ 'e Ablaam "kpei -wɛɛ -ɛ -jɛɛ Dafidɩ ɛ, nyɔ 'a -sɔɛ' nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ. Dɛ -wɔɔ 'e Dafidɩ "kpei -wɛɛ -ɛ -jɛɛ Suifu-wi" 'a kɔɔnkɔɔ 'mua' 'de Babilɔnɩ ɛ, ɛ nɩɛ nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ -ke. Dɛ -tɔɔ 'o -mɔ -ɛ -jɛɛ Klisɩ 'a 'wɔɔ' a, ɛ nɩɛ nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ -ke.

*Sesi 'a 'wɔɔ -pɔ
(Luikɩ 2.1-7)*

18 Ka Sesi nɔɔ 'wɔɔsɔn 'ka ka : Madi -nɩɔ ɔ de ɛ, ɔ -tɛɛ Sosɛɔ 'a 'nyɩ 'ɔn. 'Kaa ɔɔ se sɔɛ' due' "kpei -te ke 'sɔ Kea 'a -Suu 'a "ikmaa' je ɛ -nɔ ɔ 'je "kwɩ 'ble.

19 'De Sosɛɔ -nɩɔ ɔɔ 'pɔn' i ɛ, ɔ nɩɛ nyɔ 'dɔɛ -o. ɔ se ɛ "inɩ ɔ 'je ɔɔ 'nyɩ dooɔ-, ɛmɛ -tɩ ɔɔ -pɔn ɔ 'je ɔ "i "tai wɔɔ-.

20 ɔ siɛ ɛɛ' tɔ' i naa' 'sɔ, ɔ 'jɛɛ Tɔ"bo Kea 'a "soai due' 'de jajri 'ɔn, -ɔ -wɔɔ -ɔ -pɛɛ ka, -ɔ -na : Sosɛɔ, Dafidɩ 'a "ju, -nɩ -bo tɔ' i pɛɛɛ 'de Madi 'a -tɩ' 'ɔn, dɛ-nɔɛ' "ju -ɔɔ "kwɩ ɔɔ 'tɩɔn i ɛ, Kea 'a -Suu mɛ -ji" 'e ɔ 'ɔn -wɛɛ ɔ 'ble ɛɛ' "kwɩ tu.

21 Ua mɛɛ "junmɔju 'wɔɔ' -wɛɛ -nɩ -je ɔ Sesi nyɩ -tuu"-, ɛ 'de mɛ -nɩ Nyɔ 'pɔɔi, dɛ-nɔɛ' ɔmɔ -ɔɔ mu ɔɔ' 'ɛ-wi" 'pɔɔa' 'de dɛsɔn 'kwa.

22 [a' dɩ tu nɔɛ' -wɛɛ wɔɔ Tɔ"bo Kea 'a wɔɔ 'kwajaa- 'tmɔɔ tɛin" 'je 'o nyɩ.

²³ ɔ wlu' ka 'de-, ɔ 'na : 'Nynɪa -tɔo a muɛ
 "kwli 'blea' -wɛɛ v 'je "junmɔuju 'wɪb 'de nyɔ 'je
 ɔ Emanie 'daa-. ɛɛ' 'nynɪ tu 'de mɛ -nɪ Kea ke -a
 -na'.

²⁴ Sosev svan "nyɔɔ 'sɔ ka Tɔ"bo 'a "soai 'da,
 'kamɔ ɔ nɔ, -wɛɛ ɔ "duo ɔɔ' 'nynɔ Madi 'ɔn.

²⁵ 'Kaa ɔ ke v se ba 'a ku "i bla mamaɔ 'sɔ vɔ'
 "ju -nɔ je 'wɪb, -wɛɛ Sosev -tuu" ɔ Sesi nynɪ-.

2

De "ijuvon -wɪba 'e 'jrv kwea fɔo ɛ

¹ Sesi 'wɪvɔ 'bo Betelem 'de Suida 'de 'beɔ Eroɔɪ
 'a nɔ" 'di. Sesi 'wɪba 'sɔ ɛ, de "ijuvon jrv' -vɔa
 -ɔɪan 'cɔ-sɪn 'a -pɔn" -tɪ ɛ, vɔ 'wɪvɛ 'e 'jrv kwea
 fɔo -wɛɛ vɔ ji 'o Selisalem.

² 'Sɔ vɔ -teeɛ' nyɔ i, vɔ 'na : Suifv-wi" 'a 'beɔ
 -ɔ -wɪba 'de 'wɪ -nɪ 'di 'ee -ta ka ɔ nɪ ɛ- ? -A jɪɛ ɔ
 "juɔi -gbɛɛa', de-nvɛ' -a -je ɔɔ' 'cɔ-sɪn 'mɛ 'de 'jrv
 kwea fɔo.

³ 'Beɔ Eroɔɪ 'wɔan wlu -nɛ ɛ, ɛ jɪɛ ɔ miia, tai'
 "maa ɔ ke Selisalem -kwɔɔ -wee' 'mɛ.

⁴ 'Sɔ ɔ 'kɪɛn 'sraa -sɔvɔn klae" ke ke' wɔ-sɔvɔn
 "jrui -wɛɛ ɔ -tee' vɔvɔ i 'de -ta ka Klisi, Kea 'a 'o
 -tei 'je 'wɪvɔ 'de ɛ-.

⁵ Vɔ 'na : 'Bo Betelem 'de Suide 'bo ɔ 'je 'wɪvɔ-
 'De de Kea 'a wlu 'kwajaai 'cɪɪa 'de ɛɛ' -tɪ' 'ɔn, ɛ
 ka :

⁶ -Mɔ Betelem -kwɔɔ, ɛ se -mɔ se dɛwɔn nɪ 'de
 Suda 'a -kwɛɛ -wee' "klu ko-. 'Kaa 'bo
 -ma -kwɔɔ tu 'di 'bomɔ 'beɔ -jea 'ma 'cɛ
 Israe-kɔvɔn -je o po 'je 'wɪvɔ-.

⁷ 'Sɔ Eroɔɪ 'da de "ijuvon -nɔ 'mɛ wɔɔ-, -wɛɛ ɔ
 -tee' vɔvɔ i 'pepe, ɔ 'na : Dɛɛ nɔ" ɛɛ' 'cɔ-sɪn -tu
 'kpa 'e "jɛi ɛ- ? Vɔ "siɛ ɛɛ' nɔ" ɔ 'nynɪ.

8 'Su ɔ 'na : Ao mu Betelem -wɛe ao 'je "ju -saan" -no ɔ -pɔn" -ti i -tee' 'pepe. -Bo ao 'je ɔ 'ja a, -mɛ ao ji 'ɔn 'tmɔɔ-, 'de 'ɔn 'je ɔ "juɔi -gbɛɛa' mu -ke.

9 Uɔ -kɔa' ɔɔ' wlu doin" o poa' 'su ɛ, uɔ 'kpa -jei". 'Su 'cɔ-sɔn uɔ 'jeea "jriɛ- 'de 'jɔv 'a kwea fo o 'de ɛ, ɛ kɔn uɔpɔ "juɔi. ɛ nɔnia -ta "ju -saan" nɔa 'su ɛ nɔnia i.

10 Uɔ 'jeea 'cɔ-sɔn -nɛ "jriɛ- 'su, 'mɔa- klaa" 'ji uɔpɔ 'ɔn 'ɛ.

11 Uɔ pa 'e -gbu" 'di, uɔ jɛɛ "jɔpliɛ ke ɔ de Madi 'mɛ 'su uɔ 'siɛ 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi, -wɛe uɔ -gbɛɛ' ɔ. 'De uɔpɔ kain uɔa' 'bleedɔ 'i -wɛe uɔ nɔ ɔ -paan' "jrii. Uɔ "nɔɔ ɔ 'sani ke -dai'klo ke tu 'a "ni jɛɛ' -ɛɛ 'nɔ nmɔɔa 'e nɔv 'mlai ɛ, ɛɛ' 'nɔnɔ -nɔ 'mii-.

12 'Su Kea -saa uɔpɔ fɛn' 'de jajri 'di -wɛe uɔ 'bo 'e 'beɔ Eroɔɔ o de muuɛ, 'su uɔ "duɛ -je jɛɛ' 'ɔn -wɛe uɔ mu uɔpɔ "bli de.

Kea 'a "soai -saa Sosɛv fɛn' -wɛe ɔ 'je Esipɔ mu

13 De "ijɔuɔn -nɔ mua de 'su ɛ, Sosɛv 'jɛɛ Kea 'a "soa 'a due' 'de "nɔɔɔ' o, ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -In -sɔn 'ɔn, -ɔn -je "ju -saan" ke ɔ de 'ɔn "duo- uɔ ke -ɔn -je 'e Esipɔ-blɔa "kpei mu. 'Demɔ ao 'je i -te mamaɔ -bo 'ɔn 'na -ɔn ji deɛ 'de -ɔn -je de ji, de-nɔɛ' Eroɔɔ a -pɔn "ju -saan" 'a 'dba -kɔ i.

14 Sosɛv sɔan 'ɔn 'su ɛ, ɔ "duo "ju -saan" ke ɔ de 'ɔn 'ɛ "maɔ" -wɛe ɔ ke uɔ mu 'e Esipɔ.

15 'De mɔ ɔ -te i mamaɔ 'su Eroɔɔ je 'mɛ. Ia' dɔ tu nɔɔɛ' -wɛe dɔ Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmɔa tein" ɛ, 'de ɔ 'je 'o nɔni. ɛɛ' wlu tu 'na : 'In 'da 'ma "ju 'mɛ, -wɛe ɔ 'wɔ 'e Esipɔ-blɔa "kpei.

Eroɔɔ 'dba "nɔnɔnmainɔnu mu"

16 Ka de "ijouvoun sea 'de o o de muu -wεe υb kpa -jebly jre' Erodt 'jea kan' 'su, o 'kpa 'cen -wεe o dbo nyb 'de Betelem ke -kwle -jie' 'de woi 'dii, 'de υb 'je "nynunmainynu mu" -blea -syn 'soon ke "nynuu pliie 'dba de-nβε', no" -ε 'di 'cu-syn 'kpa 'de "jei -wεe de "ijouvoun "sia εε' 'nyni 'de o -pee, εμε -nao.

17 'Su dt "klein Kea 'a wlu 'kwajaai Selemi 'tmva 'de ε, ι nyni 'o 'ε.

18 O wlu' ka 'de-, o 'na :

Nyb a 'won -too" "i powlu 'bo Rama. Raseli -a -fin", -va kple υba' "nynuu- de-nβε', υ se -ti' -kwli' i -tu" -ti 'won 'de va' "nynuu -mea 'a -ti' 'yn.

Sosev muε Israε-blva "kpei de

19 Erodt 'me -wεe Sosev 'je Kea 'a "soai "nyto' o 'de Esipv.

20 'De ε wlu Sosev -pee ka, ε 'na : -In -son 'yn, -yn -duo" "ju -saan" ke o de 'yn ao 'je 'e Israε-blva "kpei de mu, de-nβε' nyb -υba -pooan "ju -saan" 'a 'dba -ko i 'de ε, υb 'mεε -wε-.

21 Sosev soan 'yn 'su, o "duo "ju -saan" ke o de 'yn 'ε, -wεe o 'kpa 'de Israε-blva "kpei -jei".

22 'Kaa ka Asilaisi "sia 'bo o "bo Erodt -ko o, o 'won 'su 'bo 'a mua' 'bleε oo' faun-, -wεe Kea 'tmvb o 'de jajri 'di 'de o mu 'e Galile.

23 O "tie 'o -kwlo due' -εε 'nyni nva Nasaretι 'di. O nb εε' de tu 'me -wεe wlu Kea 'a wlu 'kwajaavn 'tmva tein" ε, ε 'je 'o nyni. εε' wlu tu 'naa :

Nyb a mu o Nasaretι -i 'daa'.

3

Wlu San Batisi 'tmva
(*Maki 1.1-8 ; Luiki 3.1-18 ; San 1.19-28*)

¹ 'De εε' nɔ" tu 'di ε, San Batisi nɛ 'e -pɪɔn" blva "kpei 'de Suide -wεε -ɔɔ -tmv Kea 'a -tɪ'.

² ɔɔ wlu' ka ɔ 'na : Ao juo aoa' dεsavn "i, ao "biie- 'e Kea o dε-nvε', Kea 'a nyv 'blesun -tεε "jri "kpaε' po-tɪ.

³ San mɔ -ɔɔ -tɪ' Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmv 'de- -wεε ɔ 'na :
"Ju -nɪa 'e -pɪɔn" blva "kpei ɔɔ' weewlu ka : Ao
-sa 'beɔ 'ɔ -jεblv, ao tεεn ɔɔ' -jεblv -wee'
-kwlv.

⁴ San 'a 'vnpaadɪ ɔ 'blea a, -sɛn "kpei soo" 'a ku mε -nvɪ', -wεε ɔ bla nmikuwlv 'di. 'De ɔɔ di 'plain-too' ke dv 'a 'cna ke-.

⁵ Nyv -nɪa Selisalem o, nyv -nɪa Suide blva -wee' "kpei i o, ε ke nyv -nɪa 'blva- -jia' Sudɛn -gbuu -kwlv' i 'dii ε, vɪ -wee' a jɪε 'de ɔ o.

⁶ Vba 'wɔɔn- vɪvɪ 'a dɪsavn "i 'bo nyv -wee' "juɔi, -wεε San a po vɪvɪ "ni "jru 'de Sudɛn -gbuu wɔn.

⁷ -Ta San a -gbvan 'emu 'sv -mε Fariseɛn-wi" o, Sadiseɛn-wi" a jɪε 'de ɔ o, -wεε ɔ 'je vɪvɪ "ni "jru po. 'Sv ɔ wlu' 'de vɪ -pee ka, ɔ 'na : Ao jɔε 'a "nynuu-, ao 'bo tɔ' inaa ka -bo ao poɔε "ni "jru 'sv Kea 'a 'cɛn -εε jia 'wlv aopv "kpei 'mε.

⁸ -Bo aoa' 'kmv poo fai" -mε ao to εε' svn, nyv 'je ε 'je !

⁹ Ao 'bo wlvε foo" 'vɪn ka : -A "bo -nɪ Ablaam. Tɔ' -tɪ 'ma 'tmvɪ aopv-, Kea 'beεε' ε 'je ao nya -fuun -wεε ε 'je "soikpi -nɪ Ablaam 'a "nynuu- 'vɪn nv.

¹⁰ -Gbo" -pa 'pɛn i -wɛ- 'bo tu 'a 'sɪn "kpei sese. Tu "o tu -sea' "buo 'dɔe po ε, εε muε dbaa' -wɛε ε 'je "jri pooε-.

¹¹ 'Mɔ San, "ni mɛ 'ma po aopɔ "jru -wɛε ao 'je 'kmɔ fai" poo. 'Kaa "ju -ɔ jia 'bo 'ɔn 'de ε, ɔ kmai" ɔ je 'ɔn -sii. 'In se ɔɔ' "kwlaibɪ mɪ 'a 'de ɔ bu' -sa -ka nɪ-, -wɛε ɪa' kwa 'ble-tɪ. ɔmɔ -je ao Kea 'a -Suu ke nɛ o jaa.

¹² ɔ 'bleε ɔɔ' 'daa- kwa 'de ɔ 'je ɔɔ' ko 'ɔn -fun'. ɔɔ muε ɔɔ' ko bla -ta iwuuu' 'pepe 'de ɔ 'je ɔɔ' ko 'a 'jɔ -cɛɪn' 'bo "jɛi -tu" -wɛε ɔ 'je ɪa' flɪ "jri po 'de nɛ -sea' 'mɔ-ta 'ble 'ɔn.

Sesi pooε "ni "jru

(Makɪ 1.9-11 ; Luikɪ 3.21-22)

¹³ 'Sɔ Sesi 'wɔbɛ 'e Galile -wɛε ɔ ji 'e San o 'bo Sudɛn -gbuu -kwɪ" 'de San 'je ɔ "ni "jru po.

¹⁴ 'Kaa San 'na ɔ se 'wɔn "i-saa nɔ". ɔ wlu' 'de Sesi -pee ɔ 'na : 'Mɔ -mɔ' -mɔ -je "ni "jru po 'ee, kɛ nɔ 'sɔ -mɔ ji 'nɔ 'mɔ o ε- ?

¹⁵ 'Sɔ Sesi 'na : -In -bo ε wlu 'de tbaa, dɪ "klein Kea "sia nɪnɪ, -a -jɪ nɔ o -wɛε ɪ 'je 'o nɪnɪ. 'Sɔ San 'wɔɔn- 'o 'ε.

¹⁶ Sesi 'a -nɛε -kɔ' "ni "jru poa, -εε 'wɔbɛ 'e "nɔ- 'sɔ jaɔn kaiɛn wɔn -wɛε ɔɔ 'je Kea 'a -Suu i, -εε "si i 'bo ɔ "kpei ka -gbɛε' nɪa.

¹⁷ 'Sɔ wlu due' -wɔbɛ 'e jaɔn 'di -ε -na : "Ju -nɔ nɪε 'ma -tɪ' kmaju -o. 'De ɔ 'ɔn 'bo 'ma -kwɔbɪ -wee' poo kɪn.

4

-Sɔn' -tɪɛn' Sesi i

(Makɪ 1.12-13 ; Luikɪ 4.1-13)

1 Ɛ 'wlvɑ 'o mu 'sv Kea 'a -Suu kpa Sesi 'de -puɔn" blva "kpei -wɛɛ -sion' 'je ɔ dɛsɑvɔn nva' i -tɪn'.

2 Sesi 'bo wɔn 'de 'jɾv-gbaowɪ 'a kwla -nyiiɛ ke "mau'wɪ 'a kwla -nyiiɛ 'di. 'Sv 'mɪɛ- ɛ nɔɔ'.

3 'Bomɔ nyv dɛsɑvɔn 'dipoi 'kpɔɔ -pɔn" -wɛɛ ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -Bo -ɪn -nɪ Kea 'a "Ju ɛ, -mɛ -ɪn -wlu "soikpi -nɪ -pee ɪ 'je -di'pɛn 'vɔn-sɛɛ.

4 'Sv Sesi wlu' ka 'de -sion' -pee ɔ 'na : Wlu -crɪɑ' 'de Kea 'a 'sbɛ 'di kɛ 'da ka, ɛ 'naa : Diidɛ 'ɛ 'sv se ɛ 'bɛɛ- -wɛɛ ɛ 'je nyɔ 'kmɔnɪɑ' "nyɪ, 'kaa wlu "klein -wlvɑ 'e Kea 'wɔn ɛ, ɪɑ "nyɪ nyɔ 'kmɔnɪɑ' 'mɛ -ke.

5 'Bomɔ -sion' kpa Sesi 'e Selisalem -kwlo 'di la 'de ɔ 'jɔɔ 'e Kea -gbu klaa" "jru.

6 -Wɛɛ ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -Bo -ɪn -nɪ Kea 'a "Ju ɛ, -mɛ -ɪn -fi" e -ma -cɛ" 'de -sɔn. 'Kaa ɛ 'crɪɛ' ka -ke : Kea a muɛ ɛɛ' "soa-wi" 'tmvɑ' 'de -ma -tɪ' 'vɔn -wɛɛ vɔ 'je -vɔn 'sa 'de -ma bɪɛ se -tiie' i 'de "soukpo "jri.

7 'Sv Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : Wlu -crɪɑ' 'de 'fo jɾɛ' o ɛ 'naa : -ɪn -bo "jrii 'jeedɪ nɔɛ, -ɪn -bo -ma Tv"bo Kea i -tɪɛn'.

8 'Sv -sion' kpɔ 'e crɪv -tɛan ja "kpei ke'wɛɛ -wɛɛ ɔ to ɔ 'blva- 'di 'a -pɛɛ ke ɛɛ' tv"bodɪ -wee' "klein "i.

9 'De ɔ wlu Sesi -pee ɔ 'na : -Bo -ɪn -sii" 'kɔv- i 'bo 'vɔn "juɔi -wɛɛ -ɪn -je 'vɔn "juɔi -gbɛɛ' ɛ, 'ma muɛ -vɔn dɪ -nɪ -wee' "klein "nyɪɑ'.

10 'Sv Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : -ɪn -criiɛ 'vɔn kɪn -sion' ! 'Kaa wlu -crɪɑ' ɛ 'naa : -Ma Kea 'a 'sv mɛ -nɪ Tv"bo, ɛmɛ nyv 'je "juɔi -gbɛɛ'-, ɛɛ' 'sv mɛ nyv 'je "juɔi nɔv-.

11 Ε 'wlvα 'o mu 'sv -sion' tēen Sesi o. 'Sv Kea 'a "soa-wi" 'kpa Sesi -pvn" -wεε ια "nyi o diide.

*Sesi -tee o' dbo 'mε 'de Galile
(Makı 1.14-15 ; Luikı 4.14-15)*

12 Sesi 'wōan San Batisı 'a -kaso 'dimunynı 'sv, o muε 'e Galile.

13 O 'wlv 'o Nasaretı 'mε, -wεε o mu Kapenaum 'tia', 'bo 'tōniε -kwlı" 'de Sabilōn blva ke Nefotali blva "kpei.

14 Ε nv kan' 'mε -wεε δε Kea 'a wlv 'kwajaai Esai 'tmva tēin" 'je 'o nyi.

15 O wlv' ka 'de- o 'naa :
Sabilōnblva ke Nefotaliblvα -ı -bōōa' 'e 'tōniε -kwlı" 'de nyv -sea' Suifv nı 'a -nı Galileblva 'a 'fo o 'de Suden -gbuu 'de !

16 Ia' 'blvı- tu -nıa 'e kwie 'di ε, ιmı -jee' -son' klaa" 'jriε-, ε -sın' 'de nyv -vva pleea 'mεa' "kpei.

17 Εε' nō" tu 'di mε Sesi -tee Kea 'a -tu' 'tmva' -pvn". O 'na : Ao juo aoa' dısaın "i, ao "biie- 'e Kea o δε-nvε', jaon 'di 'a 'bōδε -tee "jri "kpaε po-tı.

*Sesi 'da 'saipovn -nyiiε'.
(Makı 1.16-20 ; Luikı 5.1-11)*

18 -Ta o nıa 'tōniε- -nıa 'e Galile -kwlı' i plea' 'sv ε, o 'jεε de 'dinyınuu 'sōon, Simo vva 'daa Pıei ke o' "dei Ancre, -mε vı nıε 'sai- poa' 'de 'tōniε wōn, δε-nvε' vı nıε 'saipovn -o see.

19 'Sv o 'da vıpv 'mε o 'na : Ao ji 'vn kıın, -wεε ka aoa -sa' -smii' ε, ao 'je kan' nyıōpv- -sa, ao 'je 'vn ja-.

20 'Bo ε "sri, vı je vva' 'sai- 'bō, vı je 'o Sesi 'de bla.

21 Ɔ 'kuan 'o nya ka kpɔn- 'sɔ ɔ jɛɛ de 'dinyɔnuu 'sɔɔn jɔv', Saki ke ɔɔ' de 'di San ke-, ɔɔ nɛ Sebede 'a "nyɔnuu -o. Ɔv ke ɔɔ "bo Sebede nɛ ɔɔa' 'sai "paa' 'de -kwɛɛ" 'di 'sɔ Sesi 'da ɔɔpɔ 'mɛ.

22 'Bo ɛ "sri, ɔɔ je -kwɛɛ" ke ɔɔ "bo sie, ɔɔ ke Sesi je mu.

Sesi tɔɔ nyɔ de -wɛɛ ɔ 'bɔɔ nyɔ 'a 'wɛ-

23 Sesi a muɛ Galileblɔa -wee' "klein "kpei- -wɛɛ ɔɔ tɔɔ nyɔ Kea 'a -ti' 'de Suifɔ-wi" 'a "jɔvi 'kɔn-gbi 'dii. 'De ɛɛ' 'blɔa 'a 'fɔ tu o ɔɔ 'tmɛ Kea 'a -pɔia" -ti -wɛɛ 'wɛnɔɔn -nɔa 'e ɔɔpɔ "klu ɛ, ɔɔ 'bɔɔ- ɔɔ -wee' "klein 'a 'wɛ-.

24 Nyɔ a 'wɔn Sesi 'a 'nyɔ 'mɛ 'de Siriblɔa -wee' "kpei- -wɛɛ ɔɔa' jɔ nyɔ -ɔɔa -jea 'kle 'de 'wɛ- 'ɛ kpe -tuu"-tuu 'kwa, ɛ ke nyɔ -siisaɔn nɔa 'e 'ɔn o, nyɔ -klɔɔa o, nyɔ susu a nɔa o, -wɛɛ ɔɔ 'bɔɔ- ɔɔpɔ 'a 'wɛ-.

25 Nyɔ -tuu"-tuu -kaan Sesi 'de, ɔɔa' jɔv' 'wɔvɛ 'e Galile, jɔv' 'wɔvɛ -kwɛ -puue -ɔ -nɔa 'e "ni wɔin" 'dii, jɔv' 'wɔvɛ Selisalem, jɔv' 'wɔvɛ 'e Suide, jɔv' 'wɔvɛ 'e 'blɔa- -jia' Sudɛn -gbuu 'a 'fɔ jɛ' wɔin "kpei-.

5

Wlu Sesi 'tmɔa 'de crɔ "kpei ɛ

1 -Ta Sesi 'jeea nyɔ -tuu"-tuu -nɔ "jɛɛ- 'sɔ ɛ, ɔ 'ja 'o crɔ "kpei -wɛɛ ɔ -te i. 'Sɔ ɔɔ' klai" nyɔnuu 'kpɔ -pɔn"

2 -wɛɛ ɔ -te nyɔ de tɔɔa' -pɔn" 'de ɔ wlu ka, ɔ 'na :

*'Mɔa nɔa' -cɛɛn'-
(Luiki 6.20-23)*

- 3 Nyu ka -υυ sea dεwων nu 'bo Kea "juoi -υυ -jea kan' υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' 'beode -nia 'e javn 'di niε υυρυ 'a dε -o.
- 4 Nyu -υυa -fin" a, υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' Kea a muε υυρυ -tu' -kwli' i -tu" a'.
- 5 Nyu -nia kupeeε' nyu υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' υυρυ a muε 'blυa- -ne 'blea'.
- 6 Nyu -υυa -wla "isrea 'a -fli i, υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' dε υυa -pwan υυa muε 'jea'.
- 7 Nyu -υυa -jea nyu 'a wεε, υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' Kea a muε υυ 'a wεε 'jea' -ke.
- 8 Nyu -nia 'pepe 'de pεε o υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' υυa muε Kea "jriε- 'jeea'.
- 9 Nyu -υυa -pwan' pεε 'a blua' i 'bo υυ ke υυ -ponyio 'nyu nu 'mυa-, dε-nyε' Kea a muε υυ εε' "nynuu- 'daa'.
- 10 Nyu nyu a -tua" 'kle 'de "isre-ti 'υn, υυρυ nu 'mυa-, dε-nyε' 'beode -nia 'e javn 'di niε υυρυ 'a dε -o.
- 11 -Bo nyu a sea aopy -cree" -wεε nyu a sea aopy 'kle -tu", 'de nyu a sea aopy -ti' "kpei bla foo" 'υn 'de 'ma 'nyu 'a -ti' 'υn ε, ao nu 'mυa-.
- 12 Ao nu 'mυa-, ao 'di nmω wων, dε-nyε' aoa' -kei" a muε 'i 'βεεa' 'de javn 'di. 'Kamω nyu -tu" Kea 'a wlu 'kwajaavn -nia tein" 'kle -ke.

*Ton ke -son' ke
(Maki 9.50 ; Luiki 14.34-35)*

- 13 Aopy -ni 'blυa 'a 'ton. 'Kaa -bo 'ton -kwe-wων 'ee dε nyu 'je nu -wεε ε 'je wων ni ε- ? ε se nuυdbo 'ble, -mε dε -sia 'o mu mε -ni nyu 'je ε 'de "kpaε' 'wla -wεε nyiopy- 'je ε "kpei- na-.

14 Aopv -nı 'blva 'a -sɔn'. Cruv "jru-kwlɔ se ε 'bεε- ε 'je 'kwla pa.

15 Nyɔ 'ɔ tba nɛbi 'de ɔɔ' -crii" ε dε "jrui, 'kaa nyv a -teε' -ta -tean ja -wεε εε wan 'de nyv "klein -nıa 'e -gbu" 'di -wee' a 'je i.

16 'Kamɔ aoa' -sɔn' 'je -sɔn' 'de nyv -wee' "klein "juɔi -wεε vɔ 'je aoa' kplın 'dɔe 'je 'de vɔ 'je ao "Bo -nıa 'e javn 'di 'a 'nynı "i 'bεε-.

De Sesi 'tmva 'de ke' ε -ti' 'vn ε

17 'De Sesi 'na : Ao 'bo tɔ' inaa ka 'ın ji' -wεε 'ın 'je Moıstı 'a ke' ke dı Kea 'a wlu 'kwajaaɔn tɔɔa nyv i-sa. ε se kan' -mɔ nı-, 'kaa 'ın se dε i-saa' ji, 'ın jıe dε nva'.

18 'Ma 'tmvυε aopv tɔ' -tı, -ta 'blva- ke javn sea -sıi ke ε, Kea 'a ke' se dε-saan" ka "kpei 'wlvı. Nyv se ke 'ε 'sbɛjri 'a dε-saan" ka 'bo -sai mamav 'sɔ dε ε "sia 'nynı ε 'je 'o nynı.

19 Εmε -tı nyɔ -ɔɔ mua ke' 'ε dε-saan" ka i-saa' -wεε -ɔɔ -kɔ nyv a mua 'o 'de blaa', -mε ɔ se dεwɔn nı 'de javn 'di 'a 'beɔdε 'vn. 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua ke' wɔn 'jea' -wεε -ɔɔ -kɔ nyv -wee' 'jea 'o 'de bla ɔɔ muε dεwɔn nıa' 'de javn 'di 'a 'beɔdε 'vn.

20 'Ma 'tmvυ aopv- 'mε, -bo aoa' "ısɾεa' se ke wɔ -savn ke Farıseεn-wı" 'a -nı "jru 'ja a, -mε ao se 'e Kea 'a kεεma' -kwlvɔ 'di pai 'de javn 'di.

De Sesi 'tmva 'de 'cεn' ε -ti' 'vn ε

21 Dε -tmvυa' 'de ao "bo -wı" -pee tεın" -wεε ao 'wɔan ε 'na : -In -bo "ku 'dba. Nyɔ -dba "ku ε, nyv a mu ɔɔ' 'pee 'jea'.

22 'Kaa 'mɔ ε, 'ma -a -tmvυ' aopv- 'mε, nyɔ "o nyɔ -ɔ -kpa 'cεn 'de ɔɔ' de 'di -pee, -mε nyv 'je

ɔɔ 'pee 'je -o. 'De nyo ɔ -wlua 'de ɔɔ' de 'di -pee -wɛɛ ɔ -na : -Mɔ kpɛɛn' nyo -nɔ ! -Mɛ -mɔ 'ɔ jei tu 'a 'pee nɛ 'je ka-. 'De nyo -jea ɔɔ' de 'di suan 'ɔn ɛ, -mɛ -mɔ nɛ 'e nɛ-gbauo'- -sea' 'mɔ -ta 'ble 'ɔn mu ka-.

²³ -Bo -ma sea -ma 'sraa -sade 'bo Kea "juɔi kpa -wɛɛ ka -ma de 'di 'bleea -ɔn 'dii 'de -ɔn -je ɛ -kwɔɔ ɔ po ɛ,

²⁴ -mɛ -ɔn -te' -ma 'sraa -sade i 'bo 'sraa-sa'ɔn, -ɔn -je de mu -ɔn -ke -ma de 'di 'je -ti' "kpei- seea kpɔɔn- -wɛɛ -ɔn -je de ji 'de -ɔn -je -ma 'sraa- -sa.

²⁵ -Bo nyo poo -ɔn "kuan 'de kpan-ti 'ɔn -wɛɛ ɔ ke -ɔn -je bu' inaa- 'de ao 'je -gba jɛvɔn "juɔi mu ɛ, -mɛ ɔ ke -ɔn -bɛɛ' wlu 'ɔn 'bo -jei" -wɛɛ ɔ je -ɔn 'de 'pee 'jei 'kwa -tu", 'de 'pee 'jei je -ɔn -kasogbu ifuɔi kwa 'bɔɔ-, 'de -mɔ je -ɔn -kaso 'di po.

²⁶ 'Ma 'tmɔvɛ -ɔn tɔ' -ti -ɔn se 'e ɛɛ' -kaso -tu 'di 'wɔi mamav 'sɔ -ɔn -je ɔɔ' 'wɛi -nɔ -ɔn "kpei -wee' 'de to-. Ia' -suujɔ due' kɔvɔn -gbai' se 'de -ɔn "kpei siei.

De Sesi 'tmva 'de 'nyɔnɔ de ke -kooa" de 'ɛ -ti' 'ɔn ɛ

²⁷ ɛ 'wɔva 'o -mɔ ɛ, Sesi wlu' ke'wɛɛ, ɔ 'na : De ao 'wɔan tɛin" 'de ɛ, ɛmɛ -nɔ : -ɔn -bo jei" 'jeeɛ.

²⁸ 'Kaa 'ma 'tmɔvɔ aɔpɔ 'mɛ : nyo "o nyo -gbɔan ɔ "dɛi 'a 'nyɔnɔ jei" jri ja -wɛɛ vɔ pooa pɛɛ "i ɛ, -mɛ ɔ -kɔ' va' jei" nɔa' 'mɛ 'de ɔ pɛɛ o.

²⁹ -Bo -ma dian o jriɛ nɛ "i ɛ 'je -ɔn 'de desavɔn 'di po ɛ, -mɛ -ɔn -sa ɛɛ' "jriɛ- tu 'de -ɔn 'kɔvɔn -ɔn -je ɛ 'kwɔa po. -Ma "jriɛ- due' "i nɔa' "paa', ɛ je -ma nyɔjɔ -wee' -gbai" -wɛɛ -ɔn mu 'e nɛ 'ɔn -sii.

³⁰ -Bo -ma diansɔvɔn nɛ "i ɛ 'je -ɔn 'de desavɔn 'di po ɛ, -mɛ -ɔn -cɛn ɛɛ' sɔvɔn tu 'bo -ɔn -pɔvɔn" -ɔn -je

ε 'kwla po. -Ma sɔn due' 'i nɪa' 'paa', ε je -ɪn -ble
sɪn 'sɔɔn 'de -ma nyiojɔ -wee' -gbai' 'de ε mu 'e
nε 'ɔn -sii.

*De Sesi 'tmva 'de 'nynɔ 'kwla -sati 'ɔn ε
(Matie 19.9 ; Maki 10.11-12 ; Luiki 16.18)*

³¹ Sesi 'na, dε -tmva' 'de ε, εmε -nɪ : -Bo nyɔ -sa
'nynɔ 'kwla -mε ɔ "nyɪ ɔ 'kwla -sasbe.

³² 'Kaa 'ma 'tmɔv aɔpɔ 'mε, nyɔ "o nyɔ -ɔɔ
'nynɔ sea jei" 'je -wee ɔ -sɔ 'kwla -mε ɔmɔ -pɔ' 'de
jei" 'jedesaɔn 'di. 'De nyɔ "o nyɔ -dua" 'nynɔkpao'
-saa 'kwla 'ɔn -wee ɔ "tia "bli ε, -mε -mɔ 'jee jei"
-ke.

De Sesi 'tmva 'de -srɛɛntɪ 'ɔn ε

³³ Dε -tmɔva' 'de aɔ "bo -wi" -pee ke'wle aɔ
'wɔan, εmε -nɪ : -Bo -ɪn -srɛɛn, -mε -ɪn -bo wlu
fai" pɔɔε, dε -εε -srɛɛan' -ɪn -srɛɛan 'bo Tɔ"bo
"juɔi ε, -mε -ɪn nɔ ε.

³⁴ 'Kaa 'mɔ 'na : aɔ 'bo -srɛɛn mɔ -wee', aɔ 'bo
jaɔn 'ɔn -srɛɛn, ε nɪε Kea 'a -teɪn -o.

³⁵ Aɔ 'bo 'blva- 'ɔn -srɛɛn, ε nɪε Kea 'a
"kpeinaade -o. Aɔ 'bo Selisalem -kwɔ 'ɔn -srɛɛn,
ε nɪε 'beɔ klaa" 'a -kwɔ -o.

³⁶ -ɪn -bo -ma "jru 'ɔn -srɛɛn, dε-nɔε' -ɪn se ε
'bεε- -ma -ce" 'kpa 'je -ma "mɪɪjɔ due' kɔɔn -gbai'
"pluu- 'de -ɪn -je ε kpee-.

³⁷ Aoa' kɪn nɪ kɪn ! Aoa' "ɪn- nɪ "ɪn- ! Dε
nyɔ a pɔa 'o ε "kpei -mε 'wɔε 'e -sion' 'ɔn.

De Sesi 'tmva 'de nyɔ dε "nyɪ-tɪ 'ɔn ε

³⁸ ɔ 'na : Wlu aɔ 'wɔan teɪn" ε 'naa : -Bo nyɔ
wa nyɔ "jriε- 'i ε, -mε nyɔ wɔ "jriε- 'i -ke. 'De -bo
nyɔ -sa nyɔ 'nynɪ 'wɔn ε, -mε nyɔ -sɔ 'nynɪ 'wɔn
-ke.

39 'Kaa 'mɔ 'na -bo nyɔ nu ao dɛsaʊn "jrii ɛ, ao 'bo ɛɛ' kpan -saa. -Bo nyɔ po -ma dian o doun" 'kpa 'ʊn ɛ, -ʊn -to 'e kʊan o doun" ɔ 'je 'o 'kpa po.

40 -Bo nyɔ bla -ʊn -ti' "kpei -wɛɛ ɔ 'je -ma "bai 'ʊn "duo ɛ, -ʊn -bo ɔ -je de kaan 'de -ma tae' 'a 'ʊn "duo -ti 'ʊn -ke.

41 -Bo nyɔ -te' -ʊn -klaan" "kpei, 'de ɔ -te' -ʊn -gbɛ "jru -wɛɛ ɔ ke -ʊn -je -je 'a -to due' 'ʊn na -mɛ -ʊn -kuu di i ɔ ke -ʊn -je -je 'a -to 'sɔɔn 'ʊn na-.

42 Nyɔ -ɔ -tee' -ʊn dɛ i -mɛ -ʊn -nyɪ" ɔ. 'de nyɔ -ɔ -pɔan' -ʊn dɛ 'kwa kʊan 'a -kɔ i ɛ, -ʊn -bo ɔ -jriɛ" i-saa.

*Dɛ Sesi 'tmɔa 'de tɔnyɔ 'a -ti' kma -ti 'ʊn ɛ
(Luiki 6.27-28, 32-36)*

43 ɔ 'na- : Wlu ao 'wɔan ɛ 'na : -ʌn -kma -ma -ponyio ɔ -ti' 'de -ʌn -je -ma tɔnyɔ 'ʊn 'nyɛ.

44 'Kaa 'mɔ 'naa : Ao kma aoa' tɔnyɔ ɔ -ti', ao po nyɔ -ʊba pɔoa aopɔ -soo' o "diwan. Ao nu nyɔ -nyɛa aopɔ 'ʊn dɛ 'dɔɛ "jrii. Ao bae nyɔ -ʊba -tua" aopɔ 'kle 'a Kea.

45 -Wɛɛ ao 'je ao "Bo -nɪa 'e jaʊn 'di 'a "nynuu-nɪ-, dɛ-nʊɛ' ɛɛ faan ɛɛ' 'jru 'mɛ 'de 'diwɔnyɪʊn ke 'diwɔnmɔʊn "kpei. ɛɛ dbaa "ni 'mɛ 'de nyɔ -ʊba nʊa dɛsaʊn o, nyɔ -ʊba nʊa dɛ 'dɔɛ -wee' "klein "kpei.

46 Nyɔ -kma aoa' -ti' -bo ao kma -wi" -mʊ 'a 'sʊ 'a -ti' 'ee, -mɛ dɛ -ɛɛ -kei" Kea 'je ao -saa ? 'Kamɔ 'wɛi-sanyɔ a nu -ke o !

47 'De -bo aoa sea aoa' de'di -wi" 'a 'sʊ 'jewlu o po 'ee, -mɛ dɛ -pɔoa fai" ɛ 'de ɛ- ? 'Mɔ 'na 'kamɔ nyɔ -sea' Kea juo a nu -ke o !

48 Ao ni 'pepe ka ao "Bo -nia 'e jaun 'di nia 'pepe ε.

6

De 'dɔe nu-ti

1 Ao 'bo aoa' di 'dɔe nua' toε 'bo nyu "juoi -wεε nyu je ia' 'kpa po. -Bo aoa si nu -wεε nyu 'je ao -ti' o poε -mε ao "Bo -nia 'e jaun 'di se ao -kei" -sai 'bode.

2 -Bo -ma sea nyu de 'dɔe "jrui nu ε, -in -bo εε' ke' i 'jreeε ka "jridepooun a nua 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kɔn-gbi 'dii ke -je woi ε. uua nu kan' 'mε, -wεε nyu 'je uupu -ti' o po. 'Ma 'tmuεε aopu tɔ' -ti, uua' -ni -kei" mε uua 'jea 'o 'mua-.

3 'Kaa -bo -ma sea nyu de 'dɔe "jrui nu ε, -mε de -ma diansun a nua, -ma kvansun 'bo ε juuε.

4 'De ka de ε -tua" 'kwla, ε 'je kan' ni-, -wεε -in "Bo -bo de ni 'e "sran -ε -juo ε, 'de ε 'je -un -kei" -sa.

De Sesi 'tmua 'de Kea bae-ti 'un ε (Luiki 11.2-4)

5 ɔ 'naa : -Bo aoa sea Kea bae ε, ka "jridepooun nia, ao 'bo kan' niε. uua -pɔn uε 'je inyna Kea bae-gbi 'dii ke -je woi ke -wεε nyu -wee' "klein 'je uupu 'je. 'Ma 'tmuε- aopu 'mε, uua' -ni -kei" mε uua 'jea 'o 'mua-.

6 'Kaa -mɔ ε, -bo -in -je Kea bae ε, -mε -in pa 'e -in o -gbu" 'di -in kan 'o -gbεin" -wεε -in -je -in "Bo 'muae- -in -nia -ε -nia 'o bae-. -Wεε -in "Bo -bo de ni 'e "sran -εε -je ε i, ε 'je -un εε' -kei" -sa.

7 -Bo aoa sea Kea bae ε, ao 'bo wlu -tuu" 'tmuε, ka nyu -sea' Kea juo a nua. Uumu a naa tɔ' i uε

'na -bo υυ πο baewlu -tuu"-tuu ε, -wεε Kea 'je υυa' baewlu kpon.

⁸ Ao 'bo υυυυ sraan, δε-νε' δι "klein aoa -pōan i ε, ao σι ao "Bo i-tee' 'sv ε ji juo- sese.

⁹ Ka ao 'jea bae σvn nv 'ka ka, ao nv :

-A "Bo -νια 'e jaυn 'di ε, εε' 'nynυ -tee kpōi" -wεε nyυ 'je εε' ni' -te'.

¹⁰ Εε' 'beode πο "jri "kpaε' -wεε εε' -kwlyty 'je nyυε- 'nō 'blva- "kpei ka ιa nyυa 'de jaυn 'di ε.

¹¹ Ε "nyυ -ayn -aa -σvn 'di diide 'de -σianwι 'di.

¹² Ε 'wlv -aa dīsaυn 'a -kō "kpei ka -aa -wlvay nyυ -nyυa -a dīsaυn "jrii 'a -ny "kpei ε.

¹³ Ε bo -a "i "taiε -wεε -sion' 'bo -a i -tīen' 'de dēsaυn nyυa' 'vn. 'Kaa ε seie -ayn 'de nyōsaυn 'kwa. Δε-νε' 'beode ke 'nynυ 'wlvay' ke "ikmaa' nyε εε' δε jeejee, 'kamō ε ny-.

¹⁴ -Bo ao 'wlv nyυ 'a dēsaυn "kpei ε, ao "Bo -νια 'e jaυn 'di a myε aoa' dēsaυn "kpei 'wlvay' -ke.

¹⁵ 'Kaa -bo ao se nyυ 'a dēsaυn "kpei 'wlv ε, ao "Bo -νια 'e jaυn 'di se aoa' dēsaυn "kpei 'wlvay' -ke.

Δε Sesi 'tmva 'de wōn 'bō-ti 'vn ε

¹⁶ ∫ 'naa : -Bo ao 'bō wōn ε, ao 'bo "jrii- "kyky nyε, ka "jridepōoσn a nyυa. υυ ποοε "jua- fai" -wεε ka υυ 'bōa wōn 'de nyυ -wee' 'je ε juo-. 'Ma 'tmvυ ao tō' -ti, υυa' -ny -kei" mε υυa 'jea 'o 'mva-.

¹⁷ 'Kaa -bo -mō -bō wōn ε, -mε -tn -gbai' "jua-, -tn -nmō -ma -ce" 'kwa.

¹⁸ -In -bo -ma -ce" ipooε -wεε ka -tn -bōa wōn, nyυ -wee' je ε juo-. -In "Bo -ta -tn -nyυa -ε -nyυa 'o ε, εε' 'sv juue'. 'De δι -ma nyυa 'de 'sran -tn "bo -ε -juy ε, εε myε -vn -kei" -saa'.

*Javn 'di 'a "wliie 'ε -ti'**(Luiki 12.33-34)*

19 'De Sesi wlu' ke'wle o 'na : Ao 'bo aoa' "wlii-
"jrui 'kuen 'no 'blua- "kpei, kpain" ke 'kun nia ia
dooa di, -wee "jrion nia 'de -wi" -mu a wa klu
uba "jria.

20 Ao 'kun- aoa' "wlii- "jrui 'de javn 'di 'demo
wlon ke 'kun se ε 'bεε- ι 'je δε dooa-, 'demo "jrion
se ε 'bεε- υυ 'je klu wa -wee υυ 'je "jri.

21 Δεε-τι 'in 'da kan' a, εμε -ni -ta -ma "wliie-
nia, 'bo -ma to' -wee' "klein "biie- -ke.

*"Jrie -ni ku 'a -son'**(Luiki 11.34-36)*

22 "Jrie- με -ni nyio 'o -tau. -Bo -ma "jrie- ni ka
-cōn' ka a, -me -ma kui -son i nε -pe' saa.

23 'Kaa -bo -maa' 'jei ε, -me -ma nyiojo -wee' nε
'e kwie 'un. 'De -bo -son' -nia 'de -in 'un -srεen
kwie 'un ε, -me "bεε- kwie -in -ni 'e 'un -me tai'
"maa -un -ε 'bode.

*Kea -kwli" -te' -ti**(Luiki 12.22-31; 16.13)*

24 'Bo -me 'de ε, o 'na : Nyō due' se ε 'bεε- o 'je
nyu 'soon "juoi nuu-, o muε due' 'un 'nyea' see
-wee o 'je due' 'a -ti' kma, o muε due' -fleean' see
'de o 'je due' o -si'. Ao se ε 'bεε- ao 'je Kea 'a 'tun
nu-ti nu -wee ao 'je 'e 'wei 'a "dia 'jea' 'blee-.

25 Εμε -ti 'ma wlu ao -pee ka, 'in 'naa : ao 'bo
-fli i 'wlaa- 'de 'bleedu 'a -ti' 'un, δε ao 'jea di o, δε
ao 'jea 'na o, δε ao 'jea 'unpaa o, δε-νεε' Kea με
-ε -nyu" ao 'kmunia', 'de 'kmunia' "paa', ε je diide
-sii. Ku nε dewon ε je 'unpaade -sii. -Aee' ε se
kan' ni- ?

26 Ao -gbun nɔvɪ -ɪa -wan" ja kea' ! ɪa' nɔ dɔbɔ, ɪa' -tu", ɪa' -sa. ɪ se -gbu" 'ble -wɛɛ diidɛ "jɛi -tu" -tɪ, 'kaa ao "Bo -nɪa 'e jaɔn 'di a -gbaan'. 'De aomɔ nɪɛ dɛwɔn kpɛ -puue ao je nɔvɪ -sii-.

27 Nyɔ wɛ- -nɪ 'e aopɔ "klu -wɛɛ 'de -ɔɔ -fli i'wlaa' 'ɔn -ɔ -beɛɛ' -ɔ -je ɔɔ' 'wɪ -pɛ 'mlai" pɔ ɛ- ?

28 'De dɛɛ-tɪ aoa 'wla 'ɔnpaadɪ 'a -fli i ɛ- ? Ao -gbun sii" -nɪa 'e 'kwla 'di 'a -fan' sɔn ja, ɪa' nɔ dɔbɔ, ɪa' 'cra jee".

29 'Kaa 'ma 'tmɔvɪ aopɔ 'mɛ, -ta 'beɔ Salomɔ nɪa ɔɔ' 'beɔdɛ 'ɔn, ɔ se -pɛɛ -pɔn" -tu", ɔ se ɪa' due' koun -gbai' -sii.

30 Sii" -nɪa 'e 'kwla 'di -sɪan, -klae" 'sɔ -ɪ -mɛa -wɛɛ nyɔ a pɔa "jri ɛ, -bo Kea a sea -mɪ dɛ -pɔn" -tu" kan' -mɔ 'ee, -mɛ aopɔ mɔ 'e ! ɛ seɛ 'bɛɛ ɛ 'je aopɔ- mɔ dɪ 'ɔn paa kan' -kee ? Ao -gbun ka aoa' Kea -kwɪ" -tea' sea "i 'bɛ ɛ !

31 Ao 'bo "jrii" kaeɛ -wɛɛ ao 'bo wluɛ ka : Dɛ -a -je dɪ ɛ-, 'de dɛ -a -je 'na a-, 'de dɛ -a -je -pɔn" -tu" ɛ- ?

32 Nyɔ -sea' Kea juo -a nɔ kan' -mɔ. 'Kaa aopɔ mɔ dɛ -ɛɛ -tɪ' kma aopɔ "bli ɛ, ao "Bo -nɪa 'e jaɔn 'di juɛ'.

33 Dɛ ao 'jea i -pɔn "i-saa nɔ" ɛ, ɛmɛ -nɪ ao 'wɔɔn- Kea 'a -kwɪvɪ ke "israɛ' ke, -wɛɛ dɪ "klein -sia 'o mu 'de ɛ 'je ao -mɪ "nyɪ 'bo -mɛ 'de.

34 ɛmɛ -tɪ ao 'bo -sɔɔn -tu" ɛ 'de -klae" wɪ 'a -tɪ' 'ɔn, dɛ-nɔɛ' -klae" wɪ 'a 'sɔ -ble ɛɛ' -cɛ" 'ɛ -tɪ'. Dɛ -sɔn' toa 'o, ɛmɛ ao 'je.

7

*Nyɔ 'bo nyɔ jrv' 'a 'pee 'jeɛ
(Luikɪ 6.37-38, 41-42)*

1 Ao 'bo nyu 'a 'pee 'jeε -wεε Kea je aoa' 'pee 'je.

2 Δεε-τι 'ιν 'da kan' a, εμε -νι ka aoa nva nyu 'a 'pee 'jesun ε, 'kamɔ Kea 'je aoa' 'pee 'jesun nu -ke. -Ta ao dbaa -wεε ao "nyia nyu ε, 'bomɔ nyu 'je dbaa -wεε nyu 'je ao "nyu -ke.

3 Δεε-τι -ma -je tu 'a -fii" -saan" i 'de -un -podεi" "jri -wεε tutie -nia 'e -un "jri -maa' 'je mε i ε- ?

4 'De ka -in -beeε' -in -je nyɔ -pee wlu -in -je nu : 'Ma de'di, -in -bo ke, 'in 'je -un δε-saan" -ne "jri -sa, 'de -mε 'kamɔ tutie ni 'e -ma -ne 'di ε- !

5 "Jridepooi, -in -sa -ma -ce" tutie "jri ke tεin" -wεε -in -je -ma de'di tu 'a -fii" "jri -sa ka 'je.

6 Δι -teea kpɔi" 'de Kea 'a -tu' 'un ε, ao 'bo ι -gbe' "nyie -wεε ι je 'de aopy o "biie-, 'de ι je aopy i'fae-. Ao 'bo aoa' -pεε ipoε 'bo be" "juɔi -wεε ι ju "kpei-na-.

*Ao -tee' δε i, ao -pɔn δε i, ao bla klu
(Luikɔ 11.9-13)*

7 Ao -tee' δε i, nyu a mue ao "nyia'. Ao -pɔn δε i, aoa mue 'jea'. Ao bla klu, nyu a mue ao "wɔin kaian'.

8 Δε-νυε' nyɔ "o nyɔ -teea' δε i ε ɔɔ 'jeeε. Nyɔ "o nyɔ -pɔan' δε i ε, ɔɔ 'jeeε'. Nyɔ "o nyɔ -bla' klu ε, nyu a kaieɔ ɔ "wɔin.

9 'De nyɔ -ni 'e aopy "klu -bo -ɔɔ "ju -tee' ɔ -di'pen i, 'su -ɔɔ -nyu" ɔ "soukpo ε- ?

10 'De -bo ɔ -tee' ɔ -smii' i 'su -ɔɔ "nyu ɔ sen ε- ?

11 Aopy -jo -nyniia 'di wɔn ε, -bo ao juo aoa' "nynuu- δι 'dɔe 'a "nyu ka 'ee, -mε ao "Bo -nia 'e jaun 'di se ε 'βεε- ε 'je ao δι 'dɔe "nyu, ε 'je 'o -mɔ -sii ? Nyu -vva -teeε' δε i ε, εε mu vɔpυ "nyia' se.

12 Dɪ aoa -pɔan' nyɔ 'jea aopɔ 'jrɪi nɔ ɛ, umɪ ao 'je nɔ 'de nyɔ -pee. 'Kamɔ Moɪsɪ 'a kɛ' ke Kea 'a wlu 'kwajaaɔn 'da.

-Jeblv -saan"- ke -jeblv klaa" ke-
(Luikɪ 13.24)

13 Ao paa 'bo -gbɛin" -je -saan" 'i, dɛ-nɔɛ' -je mua 'e "ma-kwɔlɔ 'di 'bɛ "kpei, ɛɛ' kpaɔ "kɔan 'jrɪi. Nyɔ -ɔɔa kpa ɛɛ' -je -tu ɛ, ɔɔ -tiɛi".

14 'Kaa -je mua 'e 'pɔ-kwɔlɔ 'di ɛ, ɛ -srɛi" -wɛɛ ɛ 'piie 'i, ɛ se 'wɔn i 'bɛ, ɛɛ' kpaɔ nɪɛ 'kle. Nyɔ -ɔɔa kpa ɛɛ' -je -tu se 'i -tie.

Tu ke ɛɛ' 'jɔ ke
(Luikɪ 6.43-44)

15 Ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -ti' 'de nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cɛ" Kea 'a wlu 'kwajaaɔn 'a -ti' 'ɔn. -Bo ɔɔa sea aopɔ -pee ji ɛ, ka -ci' a paa 'blaaku 'ɔn, 'kamɔ ɔɔ nɪ-.

16 Aoa muɛ ɔɔpɔ "ijua' 'de ɔɔa' nɔɔkplɪn 'ɔn. Nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je 'mawlobuo ke -fokabuo -sa 'bo "wi-gbau'o ja.

17 Tu 'dɔɛ a croɛ "buo 'dɔɛ -wɛɛ tu saɔn a cro "buo saɔn.

18 Tu 'dɔɛ se ɛ 'bɛɛ- ɛ 'je "buo saɔn cro-, 'de tu saɔn se ɛ 'bɛɛ- ɛ 'je "buo 'dɔɛ cro-.

19 Tu "o tu -sea' "buo 'dɔɛ cro ɛ, ɛɛ muɛ dbaa' -wɛɛ ɛ 'je 'o "jrɪ pɔɔɛ-.

20 -Bo ɛ nɪ kan' 'ja a, -mɛ 'de ɔɔpɔ 'a nɔɔdɪ 'ɔn mɔ ao 'je ɔɔa' "kpei- -seea' ka juo-.

Wlu 'tmɔa' ke ɛɛ' nɔa' ke
(Luikɪ 13.25-27)

21 Sesi 'naa : Nyɔ -ɔɔa -daa' 'ɔn : Tɔ"bo, Tɔ"bo, ɔɔ -wee' se kan' 'de Kea 'a kɛɛma' -kwɔlɔ 'di mui,

'kaa nyo -ᵛᵛ nva 'in "Bo -nva 'e jaun 'di 'a -kwloti ε, ᵛᵛ 'su mo -je 'emu.

22 'De εε' 'wɪ tu 'di ε, nyv -tuu"-tuu a muε 'un -pee wlua' ka : Tυ"bo, Tυ"bo, -apυ -ᵛ -tmva -ma -ti' -tmυv' -tmυv"-, -a ko -taa ? -Apυ Kea jaa wlu 'kwa, -ᵛ -tmva -mɪ, -apυ -nva' -siisain i 'de -ma 'nynɪ 'un, -a ko -taa ? -Apυ -nva jrii' -tuu"-tuu 'de -ma 'nynɪ 'un, -a ko -taa ?

23 'Bo 'ma mu wlua' ka 'de υυ -pee, 'in se ao juo due'. Ao tεen 'un kɪn, ao desavn nυ nyv.

*-Gbɪ" 'sᵛᵛn "ipoo-tɪ
(Luikɪ 6.47-49)*

24 Kamᵛ wlu 'ma 'wlvɑ 'tmva' -ta nyo "o nyo -ᵛ poa ɪ doin" o -wεε kɪ "sia 'nynɪ -ᵛ nva kan' a, -mε ᵛ -kᵛ tᵛ'di nɪ i -ᵛ poa ᵛᵛ' -gbu" 'bo 'soa- "kpei ε.

25 "Ni klaa" -dba', "ni-gbii "jii', -piie klaa" ji' -wεε ɪ bla -gbu" -nε "jri -bla -bla, 'kaa ε se blu, dε-nυε' εε' -gban -teeε' 'bo 'soa- "kpei.

26 'Kaa nyo "o nyo -ᵛᵛ poa wlu -nɪ doin" o 'de kɪ "sia 'nynɪ -ᵛᵛ' nva kan' -mε ᵛ -kᵛ' "ju -ᵛ sea tᵛ'di nɪ -wεε -ᵛ poa -gbu" 'bo -pυᵛn" "kpei ε.

27 "Ni klaa" dba', "ni-gbii "jii, -piie klaa" ji', -wεε ε bla -gbu" -nε wᵛn -bla -bla, 'su -gbu" -nε blu' piepie.

Sesi 'a nyv detᵛᵛsun

28 -Ta Sesi -kᵛɑ' wlu -nε 'ε 'tmva' 'su ε, ᵛᵛ' nyv detᵛᵛsun "maa nyv -kwea de tai',

29 dε-nυε' ᵛᵛ' nyv detᵛᵛsun ke kε' wᵛ-savn 'a -nε -seea' "kpei. ᵛᵛ' wlu a "siε nyv "i ka -ᵛᵛn' ka.

8

*Sesi 'bɔɔ- 'ju due' a 'jrɔwɛ-
(Makɪ 1.40-45 ; Luikɪ 5.12-16)*

¹ Sesi -crea' cru 'sɔ ε, nyɔ -tuu"-tuu -kaan ɔ 'de.

² 'Sɔ 'jrɔwɛ-nvi due' 'kpa ɔ -pɔn" -wɛɛ ɔ "sii-
'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi 'de ɔ 'na : 'Ma 'blei, -bo -ɪn -nɪɛ
'i ε, -ɪn -beɛɛ' -ɪn -je 'ma 'wɛ- 'bɔɔ-, 'ɪn 'je 'pepe
nɪ-.

³ 'Sɔ Sesi sroɛ sɔn, ɔ blɔ 'i 'de ɔ 'na : 'ɪn -nɪɛi"
'mɛ, -ɪn -nɪ 'pepe. 'Bo ε "sri 'jrɔwɛ- je "ju -nɪa
'mɔa- -pɔn" 'wɔɔ, ɔ je 'pepe nɪ-.

⁴ 'Sɔ Sesi wɔɔ ɔ -pee ɔ 'na : -ɪn po doin" i, dɛ
-nɔɔa -ta -ɪn -bo ε nyɔ jrɔ' -pee 'tmɔɛ. 'Kaa -ɪn
mu -ɪn -je -ma nɪsɔn to 'de Kea 'a 'sraa -sai ɔ -wɛɛ
-ɪn -je 'sraadɛ ja- ka Moisi 'a kɛ' 'da, 'de ka -ma
'wɛ- 'bɔa nyɔ -weɛ' "klein 'je ε juo-.

*Sesi 'pɔvɛ "soa-wi" a "jrɔo-tei a dbonvi due"
(Luikɪ 7.1-10)*

⁵ -Ta Sesi a paa 'o Kapɛnaɔm 'sɔ ε, "soa-wi" 'a
'jrɔo -tei due' 'kpɔ -pɔn" -wɛɛ ɔ -tee' Sesi i ɔ 'je ɔ
sɔn ɔ po.

⁶ ɔ 'na : 'Ma 'blei, 'ma dbonvi 'pɛn i 'de -gbɛin",
ɔɔ' dɪ -weɛ' 'mɛɛ, ɔɔ' -suua' i -wɛɛ ɔɔ' 'je ɔɔ' -cɛ"
wɔn kpleiin.

⁷ 'Sɔ Sesi 'na : 'Ma muɛ mua', 'ɪn 'je ɔɔ' 'wɛ-
'bɔɔ-.

⁸ 'Sɔ jra' jei -nɔ 'na : 'Ma 'blei, 'ɪn se ɛɛ' ka nɪ
-wɛɛ -ɪn -je 'de 'ɔn ɔ -gbu" 'di pa, 'kaa -bo -ɪn -tmɔ
wɔɔ due' kɔɔn -gbai' ε, 'ma dbonvi a muɛ 'pɔɔa'.

⁹ 'Mɔ -nɔ, 'ɪn 'bleɛ "jrɔ kpɔ' i -teɔn -wɛɛ 'ɪn 'ble
"soa jrɔ' -ke 'bo 'ɔn -sɔn. -Bo 'ɪn wɔɔ 'e due' -pee,
-bo 'ɪn 'na : -ɪn -mu', 'sɔ -mɔɔ' mu'. -Bo 'ɪn wɔɔ
jrɔ' -pee, -bo 'ɪn 'na : -ɪn -ji, 'sɔ -mɔɔ ji'. 'De -bo

'ın wlu 'de 'ma dbonvi -pee, -bo 'ın 'na : -In nu -je, 'su ɔɔ nuɛ'.

10 Sesi 'wɔan wlu -nɛ 'su ɛ, ɔɔ 'jraa "ju -no 'mɛ, -wɛɛ ɔ wlu 'e nyɔ -ke ɔɔ na -pee, ɔ 'na : tɔ' -tu 'ma 'tmɔɔ aopɔ 'ın se Kea -kwɔ" -tea' -je -bɛa ka -mɛ 'je due' 'de Israɛ-blɔa 'a -cɛ" 'kpa "kpei.

11 'Ma 'tmɔɔ aopɔ- 'mɛ, nyɔ -tuu"-tuu a mu 'e 'jrɔ kwea ke 'jrɔ -sɔɔn 'wɔa' -wɛɛ ɔɔ 'je o Ablaam ke, Isaaki ke, Sakɔbɔ -pɔn" mu 'de ɔɔ 'je sɔn -tadue po 'de Kea 'a kɛɛma' -kwɔ 'di.

12 'Kaa nyɔ -tea 'beɔde -nɛ 'ɛ -tea' 'de ɛ, -wi" -mɔ a muɛ 'e "kpaɛ" -fi" 'a -ta -fɔn" 'a ke 'nyɔ "idiia" nɔa 'de kwie 'di.

13 'Su Sesi wlu' 'de jra' jei -pee ɔ 'na : -In mu, ka -ın -tea' 'ın -kwɔ" ɛ, ɛ nuɛ kan'. 'Bo ɛ "sri ɔɔ' dbonvi 'a 'wɛ- je 'bɔ.

Sesi 'bɔɔ- Piei 'a "bianynɔ ke nyɔ -tuu"-tuu 'a 'wɛ-

(Maki 1.29-34 ; Luiki 4.38-41)

14 Sesi muɛ 'e Piei o -gbu" ɔ jɛɛ Piei 'a "bianynɔ -mɛ ɔ 'pɛn i, ɔa' "jrɔ -a -bai'.

15 ɔ bla ɔa' sɔn "i 'su ɔa' "jrɔ 'bɔɔ -wɛɛ ɔ sɔn 'ın 'de ɔ pi ɔɔɔ -pee.

16 -Kwie" ka a, ɔɔ ja Sesi nyɔ -tuu"-tuu -siisaɔn nɔa 'e 'ın ɛ. Sesi nuɛ ɔɔ' wlu 'a 'su ɔ je -siisaɔn i nu, -wɛɛ ɔ je nyɔ -wee' "klein 'a 'wɛ- 'bɔɔ -ke.

17 ɔ nu ɛɛ' dɛ tu 'mɛ -wɛɛ wlu Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa tɛin" sese 'de- 'je 'o nyɔni. ɛɛ' wlu tu 'na : ɔ "duo -aa 'kle -wee' 'ın 'ɛ, -wɛɛ ɔ -sa -aɔn -aa dɛsaɔn 'a 'wɛ- 'ɛ -gbɛ "jrɔ.

Ka nyɔ ke Sesi 'jea nasɔn nu ɛ
(Luiki 9.57-62)

18 Sesi -gbuan nyu -gbae' o 'dei ja 'su, o 'na : -A -muu 'e 'kpob 'de.

19 'Su ke' wo-sai due' 'kpa o -pon" -wee o wlu o -pee ka, o 'na : Nyu detooi, -ta "o -ta -ma mua -in -ke 'ma muε 'o mua'.

20 Sesi 'na : Too'we- 'bleε "bie, nobi 'bleε 'jro. 'Kaa nyio 'o "Ju se "jru 'wlaa -ta 'ble.

21 'Su deejro' -wlu 'de oo' klai" nynuu "klu, o -na : Tu"bo, -in -nyu" 'un no" 'in 'je 'un "bo i -tea' mu ke kpun-.

22 'Kaa Sesi 'na : -In bla 'bo 'un 'de. -In -tai" 'meun 'i, u 'je uua' 'meun inmae-.

Sesi jaa -piie ja

(Maki 4.35-41 ; Luiki 8.22-25)

23 'Bo -me 'de 'su ε, Sesi 'ja 'e -kwεε" 'di -wee oo' klai" nynuu bla 'bo o 'de.

24 -Ta uua mua 'su -piie cen "jei 'bo "ni "kpei, "ni 'a 'pli a 'wla 'e -kwεε" 'di, 'kaa Sesi a 'muu.

25 Oo' klai" nynuu 'kpo -pon" -wee u -so "nyio" 'de u 'na : Tu"bo, -in -puu' -aun 'de, -aa -meε' !

26 'Su o son "nyio" -wee o wlu 'de u o, o 'na : Deε-ti faun a nu aopu ε- ? Ka aoa' de -kwlu" -tea' ni toi- kan' a- ! 'Su o son 'un 'ε -wee o "woo- piie ke "ni 'a 'pli "jrui, 'de -ta -wee' nuε -snii'.

27 'Su tai" "maa u -wee" "klein 'me. u 'na : Deε -nyo -ni ka -mo -wee -piie ke "ni a 'je o won ε- ?

Sesi -seie nyu 'soon 'de -siisan 'kwa

(Maki 5.1-20 ; Luiki 8.26-39)

28 -Ta Sesi nynia 'e "ni 'de ε, 'de Gadare nyu "bli ε 'su nyu 'soon -wlu 'e -gbain' 'di -u -joo' 'i. -Siisan -ni 'e uupu 'un, u nuε won -sansan, -ta u nta, nyo jro' o -sii 'o.

29 'Su uɔ "wɔɔ' uɔ 'na : Kea 'a "Ju, de -ni 'o -in -ke -a 'nyɔ ɛ- ? Nɔ" se nyɔ 'su -in -je -a 'kle "kpei ja a- ?

30 -Ta ɛ nta kan' a, -mɛ be" 'a -gbɔn jɛɛ' -tɛɛn uɔpɔ o, -wɛɛ -ɛɛ dii.

31 'Su -siisaɩn baɛɛ Sesi i ɩ 'na : -Bo -in nu -a i ɛ, -mɛ -in pɔ -aɔn 'de be" 'a -gbɔn -nɛ 'ɔn.

32 Sesi wlu ɩ -pee ɔ 'na : I mu ! I 'wɩa 'e nyɔ 'soɔn -nu 'ɔn 'su ɩ pa 'e be" 'ɔn. 'Su be" 'a -gbɔn -nɛ -sa plea' 'de cru 'a -peenai", 'su ɩ 'wɩa 'o "niɔ- 'De ɩ blu "ni -tun, -wɛɛ ɩ 'mɛ.

33 Nyɔ -tea be" 'dei 'jɛɛa de -nuɔa nyɔ 'soɔn -siisaɩn 'wɩa 'e 'ɔn jɛɛ- 'su uɔ ple' uɔ muɛ -kwɔ -wɛɛ uɔ pɔ ɩa' "kuan.

34 'Su -kwɔɔn -wee" "klein -kwɛ- 'e -kwɔ i, uɔ 'jaa- Sesi "i, -wɛɛ uɔ -tee ɔɔ' ibaea' -pɔn" 'de ɔ 'je 'de uɔa' 'blɩa- "kpei 'wɩ.

9

Sesi 'pɔɔɛ kloɔi due'

(Maki 2.1-12 ; Luiki 5.17-26)

1 Sesi 'ja 'e -kwɛɛ" 'di ɔ ceɛn "ni 'su ɔ muɛ 'de ɔ o -kwɔ.

2 'Su uɔ jɔ kloɔi due' -ɔ -pɛn i 'de 'sai- 'di. Sesi 'jɛɛa nyɔ -nu 'a ɔɔ' -kwɩ" -tea' 'su ɛ, ɔ wlu' 'de kloɔi -pee ɔ 'na : 'Ma "ju, -in -duo" 'kɛɩ 'ɔn, -ma dɩsaɩn -kwɛ' 'bode.

3 'Bomɔ kɛ' wɔ-saɩn jɩv' -tee 'mii wɩa' -pɔn" uɔ 'na : "Ju -nɔ -mɔ ɔ to Kea wɔn o kan' -mɔ ɛ- !

4 Sesi jua tɔ' uɔpɔ a naa i 'su ɔ 'na : Deɛ-tɩ aɔa' tɔ' nyɔ "jɛɛi kan' 'de aɔpɔ 'ɔn ɛ- ?

⁵ Dε -je -kmai" ε- ? -In -na -ma dɪsain -kwε' -ae, -aee' -in -na -in -sɔn 'ɔn -in -je na a- ? Dε aoa naa tɔ' i ε- ?

⁶ 'In nɪε "i ao 'je ε juo- ka 'mɔ nyio 'ɔ "Ju 'in 'blea "ikmaa' 'de 'blɔa- "kpei 'in 'jea nyɔ 'a dɪsain -kwε' ε. 'Bomɔ ɔ wluu 'de kloɔi -pee ɔ 'na : -In -sɔn 'ɔn -in -je -ma "kpei 'pɛnde 'ɔn "duo-, -in -je 'de -ɔn wɔin" mu.

⁷ "Ju -nɔ sɔn 'ɔn 'ε kan' -cɛɛn'-, 'sɔ ɔ kpɔɛn -gbɛin" -je i.

⁸ Faɔn a nɔ nyɔ "klein -jea dɛ -nɪa 'mɔa 'a -ta 'mɛ, 'sɔ ɔɔa pɔε Kea 'sɛ- dɛ ε "nyɪa nyio "ikmaa' -nɛ.

Sesi 'da Matie

(Makɪ 2.13-17 ; Luikɪ 5.27-32)

⁹ Sesi 'wɔa 'mɔa- ɔ muε 'e nya, ɔ 'jeε "ju due' nyɔ a 'daa Matie "jriε -ɔ -tɛε i 'de 'wei-sagbu 'di. Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : -in bla 'bo 'ɔn 'de. Matie sɔan 'ɔn 'sɔ ɔ bla 'o Sesi 'de.

¹⁰ Ε 'wɔa 'o mu ε, Sesi a diε dɛ 'de Matie o -gbu" 'sɔ 'wei-saɔn o, nyioɔpɔ- -saɔn ji' -wɛε ɔ ke Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu bee o 'de ɔɔa dii -tadue.

¹¹ Fariseɛn-wi" 'jea dɛ -nɪa 'mɔa- "jriε- 'sɔ ε, ɔ wlu' 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee ɔ 'na : Dɛɛ-tɪ aoa' dɛtɔɔi ke 'wei-saɔn ke nyioɔpɔ- -saɔn a dii -tadue ε- ?

¹² Sesi 'wɔan ɔɔa' wlu -nɛ 'sɔ ɔ 'na : Nyɔ -ɔɔa kui -sɔn floan i ε, ɔɔa' -pɔn -dɔ'cɔɔi, ε nɪ nyɔ 'wɛ-ε nɔa ɔɔpɔ -a -pɔn -dɔ'cɔɔ i.

¹³ Dɛ wlu -cɪa' 'tmɔa, ao mu ao 'je ε 'cɪan. Ε 'naa :

Nyɔ 'a wɛε 'jea' mɛ -ɛε "dia 'ma 'je, ε -sii 'sraa- -saa'.

'In se "isrenyub 'a -ti' ji, dısaıtubun 'a -ti' me -ti 'ın ji.

*Nyub -tee' Sesi i 'de wɔn 'bɔ-tı 'un
(Makı 2.18-22 ; Luıkı 5.33-39)*

¹⁴ San Batisı 'a klai" nynuü jie 'de Sesi o 'su ub 'na : Dεε-tı -a -ke Fariseen-wi" a 'bɔ wɔn 'de -ma -nı klai" nynuü 'a 'bɔ wɔn ε- ?

¹⁵ 'Bomɔ Sesi wluu ubub -pee ɔ 'na : Nyub nyɔ 'da 'de ba "blitia 'a -kɔ' -son 'ee, ub 'bee' ub 'je "jrii "kae-, 'de -me 'kamɔ ub ke 'nynɔjei -te ii ? "In-, ε se kan' nı-, 'wı jre' -εε mu nynia' -wee 'nynɔjei 'je 'de ubub "klu 'wub. 'De -me 'ε 'wı tu 'di ε, uba müε wɔn 'bɔa'.

¹⁶ Nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je "wliiefɔ dee 'un "duo-, -wee ɔ 'je ε 'o "bai -gbau" 'a 'fae -kɔi" "paa-. -Bo ε nı kan' a, "wliiefɔ -dee a poε "bai soa 'a 'fae -kɔ de soɔn- soɔn-.

¹⁷ Nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je nmɔ dee 'de bi -gbai" 'di po -wee ɔ 'je ε "wɔin "sun. -Bo ε nı kan' a, bi -gbau" a müε waa' -wee nmɔ 'je i 'wla, 'de nmɔ ke bi 'je dooa-. 'Kaa nyɔ ɔ poε nmɔ dee 'de bi dee 'di, -me nmɔ ke bi se idooai.

*Sairisi 'a "junynɔkpao' ke 'nynɔkpao' due' ke
(Makı 5.21-43 ; Luıkı 8.40-56)*

¹⁸ -Ta Sesi nıta uba' wlu -pee 'tmua' 'su Suıfı-wi" 'a klaa" due' -ji'. ɔ "siie 'kɔi- i 'bo Sesi "juɔi -wee ɔ 'na : 'Ma "junynɔkpao' 'mea, ε se 'un -kwle ke, -ın ji -ın -ju kwa "jru -te' -wee ɔ 'je 'kmub de ji.

¹⁹ Sesi soan 'un 'su ɔ ke ɔɔ' klai" nynuü bla 'o ɔ 'de.

20 'De εε' nɔ" tu 'di, 'bomɔ 'nynɔkpao' due' nmi-kwliwε- nva 'de -sɪn 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn 'di ε, υ 'kpa Sesi -pɪn" 'de ɔ 'de fɔ ɔ -wεε υ bla ɔɔ' "bai 'a wɔn "i,

21 dε-nυε' υ wlu' 'de va' -cε" 'ɪn ka υ 'na : -Bo 'ɪn bla ɔɔ' "bai mɔ 'ɔ -cεi" 'de 'ε, 'ma 'wε- ε muε 'bɔa'.

22 Sesi "biia de 'sɪ ɔ 'jev -wεε ɔ 'na : A "duo 'kpu 'ɪn 'ma "ju, aa' 'ma -kwli" -tea' 'pɪv- avn 'ε. 'Bo ε "sri 'nynɔkpao' -nυ 'a 'wε- je 'bɔ.

23 -Ta Sesi a nynia 'de "ju -nɔ wɔɪn" ε, -mε -kweenblaɪn ke nυ -tuu"-tuu 'a -fɪn" -crueɪn" ε 'kpa'a'.

24 'Sɪ ɔ 'na : Ao -saa kɪn ke, "ju -saan" se 'mε, va 'mυv. ɔ 'da kan' 'sɪ υva wɔɔ'.

25 Uυ poa nυ -wee' "kpaε' 'sɪ Sesi pa 'e "ju -saan" 'a 'pɛn 'ɪn -wεε ɔ kɪn va' sɪn 'sɪ υ sɔn 'ɪn 'ε.

26 Dε -nυva 'mva- εε' 'nynɪ "siie 'blva- -wee' "klein "i.

Sesi 'pυve "dɔ vn-

27 Sesi 'wlvα 'mva- ε ɔ -si' 'e -tajrɔ, 'sɪ "dɔ vn- 'sɔɔn -bla' 'bo ɔ 'de -υva -wɔ". Uυ 'na Dafidɪ 'a "ju, -ɪn -je -aa wεε- 'de.

28 Sesi nynia -gbeɪn" 'sɪ, "jri 'a wavn -nυ 'kɔ -pɪn" -wεε ɔ -tee' υpυ i, ɔ 'na : Ao 'je ε tɔ' 'ɪn 'εε, 'ɪn 'bee' 'ɪn 'je εε' dε tu nυv ? 'Sɪ υv 'na : ɪn, Tυ"bo.

29 -Wεε Sesi bla υpυ 'a "jri "i 'de ɔ 'na : Ka ao -tea' 'ɪn -kwli" ε, 'ka ε 'je aopυ "jrii nυv ε.

30 'Sɪ υva' "jri 'bai', -wεε Sesi -te' υpυ kε' "i 'de ɔ 'na : Dε -nυva -ta, ao 'bo ε 'tmυε 'de nyo jro' -pee, ao 'bo 'ma 'nynɪ "siie.

31 'Kaa υυ mua, υυ -tee Sesi 'a 'nynu 'blua- ja -koa' -pυn".

Sesi 'pυυε "muu- due'

32 -Ta υυ nua mua' 'su ε, υυ ja Sesi "muu- due' -suusaυn nι 'e 'υn.

33 Sesi nua -suusaυn -ne i 'su "ju -no -tee wlua' -pυn". Nyυ -jea εε' -ta tai' "maa υυυυ 'me, 'su υυ 'na : -A se δε -ne -me 'ε δε tu 'je due' 'de Israε-blua "kpei.

34 'Kaa Fariseen-wi" -mυ 'na -siisaυn 'a klaa" me -nyι" ο "ikmaa' -wee οο nυ -siisaυn i kan'.

Sesi 'jeε nyυ -tuu"-tuu 'a wee-

35 Sesi a pleε -kwleε klae" ke -kwleε mι" 'dii, -wee οο τοο nyυ δε 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kυn-gbi 'dii. 'De οο 'tmυ Kea 'a 'beoδε 'ε -poia" -ti -wee οο 'βοο- 'we- 'ε kpe -wee' "klein.

36 Ο 'jeea nyυ -tuu"-tuu -nυ "jriε- 'su υυa' wee a nυο', δε-nυε' υυa sea, υυa' dι a cen' ka 'blae -sea' 'dei -tei 'ble nιa, 'kamο υυυυ nι-.

37 'Su ο wlu' 'de οο' klai" nynuu ο, ο 'na : Kea 'a dbo -kο' ko-kle klaa" -flu" 'a -wee -ε sea cen nyυ 'ble ε.

38 Ao bae -kle' jei -wee οο' -ce" 'je dbonυυn 'de ο ο -kle' ja-.

10

*Sesi dboε οο' klai" nynuu 'a -puue 'jo 'soon
(Maki 3.13-19; 6.7-13 ; Luiki 6.12-16; 9.1-6)*

1 Sesi 'da οο' klai" nynuu -nιa -puue 'jo 'soon 'me, -wee ο "nyι υυυυ "ikmaa' 'de υυ 'je -siisaυn inυ, υυ 'je 'we- 'ε kpe -wee' "klein 'βοο-.

² Dboun -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn -nɔ ɔɔa' 'nynɪ ka : "i-saa -nɔ -nɪ Simɔ -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Pɪɛi ke ɔɔ' de'di Ancre ke, Sebede 'a "nynuu- Saktɪ ke ɔɔ' de 'di San ke.

³ Filipɔ ke Batelemi ke Toma ke Matie -ɔ -nɪa 'wei-sai ke Alife 'a "ju Saktɪ ke Tade ke.

⁴ Simɔ -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Selɔtɪ ke Suida Isikario -ɔ -toa 'e Sesi -wɛɛ ɔɔ 'dbɔ ɔ.

⁵ Nyɔ 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn Sesi dɔɔa ɔɔ -nao. ɔ -tuɛ" ɔɔɔɔ wlu ɔ 'na : Ao 'bo 'e nyɔ 'srɔ 'a 'blɔa- "kpei muɛ, ao 'bo 'e Samadi muɛ.

⁶ Nyɔ -ma" 'de Israɛ-nyɔ "klu ka 'blae -sea' 'dei -tei 'ble nɪa, ɔɔɔɔ ao 'je i -pɔn'.

⁷ Ao mu, ao 'tmɔ Kea 'a -tɪ', ao 'na : Kea 'a nyɔ 'blesɔn -tee "jri "kpaɛ' pɔ-tɪ.

⁸ Ao 'bɔɔ- nyɔ 'a 'wɛ-, ao -sa 'mɛɔn -klu', ao 'pɔɔ- 'jrɔwɛ-jeɔn, ao nɔ -siisaɪn i. De ao 'jea foo" 'ɔn ɛ, ao "nyɛ nyɔ foo" 'ɔn -ke.

⁹ Ao 'bo 'sani o, 'wei o, 'wei 'dipowɔ 'bleɛ.

¹⁰ Ao 'bo 'dɔɔa' kpa -ke 'bleɛ, ao 'bo "bai 'sɔɔn 'ɔn "duɛ, ao 'bo "kwɔlɔi- bu' -tu" ɛ, ao 'bo itbatu 'bleɛ, de-nɔɛ' -kei" -nɪa dɔɔnɔi 'a 'je ka, mɛ ɔ 'je.

¹¹ -Kwɔɔ "o -kwɔɔ aɔa mua 'o 'di mua' a, -mɛ ao -pɔn nyɔ -ɔ -nɪa aɔa' sɪn 'sɔɔn kpɔɔn ka i -wɛɛ ao 'je 'de ɔ o -gbu" koo- mamaɔ de -jɛɛa aɔa' 'bo ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di 'wɔɔa' a.

¹² -Bo aɔa sea 'e ɛɛ' -gbu" tu 'di pa, -mɛ ao pɔ ɔɔɔɔ 'jewlu o. Ao pɔ ɔɔɔɔ "diwan.

¹³ -Bo ɔɔ kpɔɔn ao sɪn 'sɔɔn, -mɛ aɔa' "diwan -te 'de ɛ 'di i. 'De -bo ɔɔ se aɔɔɔ sɪn 'sɔɔn kpɔɔn ɛ, -mɛ aɔa' "diwan ji ao 'kwa de.

¹⁴ -Bo nyɔ se aɔɔɔ sɪn 'sɔɔn kpɔɔn, -bo nyɔ se aɔa' wlu doin" o pɔ ɛ, -mɛ ao 'wɔɔ 'o ɛɛ' -gbu"

tu ke- εε' -kwlo tu 'di -wεε ao 'je εε' "puue' bu i-gbao'-, εμε -ni εε' -kwlo tu 'a pin "ipoa'.

¹⁵ 'Ma 'tmυε aopυ tō' -ti, -sontι Kea a mua nyυ 'a 'pee 'jea' a, εε' -kwlo tu 'a 'pee a mue "ikmaa', ε 'je Sodom-kwlo ke Gomoo-kwlo -sii.

*'Kle -a mua jia' 'de nya a
(Maki 13.9-13 ; Luiki 21.12-17)*

¹⁶ Ao po doin" i 'ma dbo aopυ 'mε ka nyo o dboa 'blae 'de -ci' "klu ε. Ao 'ble 'srε ka sen nιa, ao 'je kupee' nyυ ni- ka -gbεε' nιa.

¹⁷ Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti', nyioopy a mue ao 'pee 'jeυn "juoi kpaα' -wεε υυ 'je ao klae 'υn kpa 'de 'jrui 'kyn-gbi 'dii.

¹⁸ Uba mue aopυ 'blvajeυn ke 'beo-wi" "juoi kpaα' 'de 'ma -ti' 'υn, -wεε ka ao 'jea 'ma -ti' tō' 'υn ao 'je ε to 'de 'blva 'dinyυ "juoi.

¹⁹ 'Kaa -bo nyυ a sea aopυ 'de 'pee 'jeυn "juoi kpa a, ao 'bo -soon -tu" ε 'de ka ao 'jea 'da o, δε ao 'jea 'tmυ 'a -ti' 'υn. Wlu ao 'jea 'tmυ εε mue 'bo ao -kwli" 'kpaα' 'de εε' no" tu 'di,

²⁰ δε-nyε' ε se aopυ 'a -ce" 'kpa -je wlu ni-, ao "Bo 'a -Suu mε -je wlu 'de aopυ 'υn.

²¹ De'di a mue oō' de 'di 'de toa' nyυ 'jeo 'dba. "Bo a mue oō' "ju 'de toa' nyυ 'jeo 'dba. "Nynuu- a mue υυ "bo -wi" wōn o toa' -wεε υυ 'je υυ 'dba.

²² Nyυ -wee' "klein a mue ao -fleεan' 'de 'ma 'nynι 'a -ti' 'υn. 'Kaa nyo -oō mua 'ma -ti' 'a naι" 'blea' mamaυ 'sυ -o -jea nynι ε, omo -oō mu 'pυba'.

²³ -Bo υba sea ao 'kle -tu" 'bo -kwlo due' 'di ε, -mε ao mu 'o jrε' 'di. 'Ma 'tmυε aopυ tō' -ti, ao se Israε 'a -kwle -wee' "i "sii- i 'sυ nyio 'o "Ju 'e de ji.

24 Klai" ju se dɛwɔn nɪ, ɔ se ɔɔ' dɛtɔɔi -sii. 'De nyɔ "juɔinɔvi se dɛwɔn nɪ, ɔ se ɔɔ' 'blei -sii.

25 Ka nyɔ nɔa klai" ju 'a dɛtɔɔi -bo nyɔ nɔ ɔmɔ kan' -ke ε, -mε ε -kwε- ja. 'De ka nyɔ nɔa nyɔ 'blei -bo nyɔ nɔ kan' ɔɔ' dɔnɔvi -ke ε, -mε ε -kwε- ja. -Bo ɔɔ 'daa- -gbu" jei -siisaɪn 'a klaa" Besebuilt ε, ɔɔa mu ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ -wee' kan' 'daa' see.

Nyɔ nyɔ 'je plee ε- ?

26 Ao 'bo nyɔɔɔ pleeε. Dɪ "klein -pa' 'kwla a, ɪa muε "kpae' 'pɛɛan'. -Wεε -jɪ -nɪa 'e "sran nyɔ 'jɪ 'wɔn.

27 Dɪ "klein 'ɪn 'tmɔɔa aɔɔɔ 'de kwie' ε, aɔ 'tmɔ ɪ 'de -sɔn' 'ɔn, dɪ "klein 'ɪn paa aɔɔɔ 'sɪan a, aɔ pɔ ɪa' wee 'bo nyɔ -kwea.

28 Ao 'bo nyɔ -ɔɔa -dba aɔa' 'bluku 'a 'sɔ 'de -ɔɔ seε 'bεε- -ɔɔ -jea aɔa' -suu 'dba pleeε. Kea -je -bεεa' -ε -jea aɔa' 'bluku 'dba 'de -ε -jea aɔa' -suu 'de nε 'ɔn pɔ ε, εmε aɔ 'je plee ka-.

29 "Jaejɔ 'sɔɔn mɪ nyɔ a sea -suujɔ due' 'ɔn plee- ? -Aee' ε se kan' nɪ- ? 'De -mε 'kamɔ ɪa' due' koun -gbai' se ε 'bεε- ε 'je i -ka -bo ε se aɔ 'Bo 'a -kwɔltɪ nɪ ε.

30 'De aɔɔɔ mɔ ε, aɔa' "mɪ- -nɪa 'bo aɔɔɔ "jru ε, ɪ -wee' -srooε'.

31 Εmε -tɪ faɔn 'bo aɔɔɔ nɔε, aɔ nɪε dɛwɔn aɔ je "jae -tuu"-tuu -sii.

Sesi 'a 'nyɪ "sia' ke ɔɔ' wɔn -saa' ke (Luikɪ 12.8-9)

32 Εmε -tɪ nyɔ "o nyɔ -ɔɔ mua 'ma 'nyɪ "sia' 'bo nyɔ "juɔi, 'ma muε ɔɔ' 'nyɪ "sia' 'bo 'ɪn "Bo -nɪa 'e jaɔn 'di "juɔi -ke.

³³ 'Kaa nyɔ "o nyɔ -ɔɔ mua nɔa' -ɔ se 'ɔn juo-
'bo nyɔ "juɔi ε, 'ma muε nɔa' 'ɔn seɔ juo -ke 'bo
'ɔn "Bo -nɔa 'e jaɔn 'di "juɔi.

Sesi ja nyɔ i -seea' 'nɔ 'kmu "kpei
(Luiki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ao 'bo tɔ' inaa ka, pɛε 'a blua' mε 'ɔn ja 'nɔ
'kmu "kpei. 'ɔn se pɛε 'a blua' ja-, tɔ mε 'ɔn ja-,

³⁵ dε-nɔε' 'ɔn ji' -wεε "ju ke "bo 'je i -seea',
'nynɔkpao' ju ke ɔ de 'je i -seea', "ju 'a 'nynɔ ke
kɔande 'je i -seea',

³⁶ -wεε nyiɔ 'ɔ -cε" 'kpa 'a -gbu" -sɔn nyɔ 'je ɔɔ'
tɔnyɔ nɔ-.

³⁷ Nyɔ -kma ɔ "bo ke de 'a -tɔ' ε -sia 'ɔn ε, -mε ɔ
ke 'ma se na ka nɔ-, 'de nyɔ -kma ɔɔ' "junynɔkpao'
ke ɔɔ' "junmɔu 'a -tɔ' -wεε ε -sia 'mɔ ε, -mε ɔ ke
'ma- se na ka nɔ-.

³⁸ 'De nyɔ -sea' 'kle 'je -tɔ ke 'mε -tɔ 'wɔɔn- -wεε
-ɔ -sea' 'bo 'ɔn 'de bla, -mε ɔ se 'ma klai" ju nɔ ka
nɔ-.

³⁹ Nyɔ -ɔɔ mua ɔɔ' 'kmu "kpei- 'tɔan' a, εε mu
ε ɔ kwa "maa'. 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua ɔɔ' 'kmu 'de toa'
'de 'ma -tɔ' 'ɔn ε, ɔmɔ -ɔɔ mu ε 'jea' de 'bɔɔ- nɔ".

Nyɔ -kei" -sadi
(Maki 9.41)

⁴⁰ Nyɔ -kpɔɔan ao sɔn 'sɔɔn -mε 'mɔ ɔ kpɔɔn
sɔn 'sɔɔn. 'De nyɔ -kpɔɔan 'mɔ sɔn 'sɔɔn -mε "ju
-dɔoa' 'ɔn mɔ ɔ kpɔɔan 'o sɔn 'sɔɔn 'mɔa-.

⁴¹ Nyɔ -jea Kea 'a wlu 'kwajaai -wεε -ɔ -kpɔɔn
ɔ sɔn 'sɔɔn 'de -mε 'ε -tɔ' 'ɔn ε, -mε Kea 'a wlu
'kwajaavn 'a -kei" mε nyɔ 'je ɔ -sa -ke. 'De nyɔ
-kpɔɔan "isrei sɔn 'sɔɔn 'de ɔɔ' "isrea 'a -tɔ' 'ɔn ε,
-mε "isreɔn 'a -kei" mε nyɔ 'je ɔ -sa -ke.

42 'Ma klai" nynuu nyv sea de 'bn 'je nyv "o nyv -nyta" vba' due' "ni dee' -kaun" 'a 'sv mō 'de ε, 'ma 'tmvε aopv tō' -ti vō muε εε' -kei" 'jea' see, ε se v kwa "maai.

11

1 Sesi -kōa vō' klai" nynuu -nīa -puue 'jō 'sōv wlu -pee 'tmva' 'sv ε, v muε -kwε jri' 'dii -wεe vō tōv nyv de, 'de vō 'tmv Kea 'a -ti'.

*De San Batisi -teea' Sesi i ε
(Luiki 7.18-35)*

2 -Ta San Batisi nīa 'e -kaso 'di 'sv ε, vō 'wōn Sesi 'a nōvdi 'a 'nyni, 'sv v dboε vō' -ni klai" nynuu 'a jrv' Sesi i -teea'.

3 v v 'na : -Mō -ni 'ju -jea ji ε, -aee' -a -je jrv' fuo -oo ?

4 Sesi 'na : Di ao 'wōan, di ao 'jea, ao mu ao 'ju San 'tmv-.

5 "Jri 'a waun a 'jee i, klōvōn a na', 'jrvwεjeun a nīe 'pepe, doin" 'a waun a 'wōn i, 'mēvn a jīe 'kmv de, -pōia" -ti a 'tmvε' 'de nīa" nyv -pee.

6 Nyv -vō "maa 'mō sea ni ε, -mε -mō nv 'mva-.

7 -Ta San 'a klai" nynuu mua de ε, 'bomō Sesi -tee San 'a -ti' 'tmva 'a -pvn" 'de nyv -gbae vō 'dei -pee, vō 'na : De ao mu i 'jea' 'de -pūvōn' blva "kpei 'de ε- ? -Aee' -gblokpau pōv vō -suua' i ε ?

8 'De -mε de ao mu i 'jea' 'ja a- ? -Aee' 'ju due' -vō -paa di 'dōe 'bn εε ? "Ivn-, nyv -tua" di 'dōe -pvn" -wi" -mv nīe 'e 'beō-wi" o -gbu" 'di.

9 De ao mu i 'jea' -gbo' ε- ? -Aee' Kea 'a wlu 'kwajaai ? Ivn, 'ma 'tmv aopv 'mε, vō -sii Kea 'a wlu'kwajaai' -mō 'mε,

10 de-nvε' vōmō -vō -ti' 'bn de -crīa' 'na :

'Ma dboε nyɔ 'de -ʊn "juɔi -wεε ɔ 'je -ma -jebɫɔ nmaε-.

11 'Ma 'tmʊʊ aopʊ tɔ' -tɪ 'de 'nynʊkpaε' 'a "nynuu- "klu ε, nyɔ se dε wɔn nɪ ɔ se San Batisɪ -sii. 'Kaa nyɔ -piia' "i 'de Kea 'a kεεma' -kwɫɔ 'di ε, ɔ nɪε dεwɔn ɔ je San -sii.

12 Dε -wɫʊa 'e San Batisɪ 'a nɔ' 'di -wεε -ε -jεεa -sɪanwɪ ε, nyɔpʊ a -pɔn ʊʊ 'je 'e Kea 'a kεεma' -kwɫɔ 'di pa 'de 'kwa i kua' 'ʊn.

13 'De -mε 'kamɔ Kea 'a wɫu 'kwa jaabɔn ke εε' kε' 'tmʊ εε' dε tu 'a -tɪ' mamaʊ 'sʊ ε jεε San 'a nɔ'.

14 'De -bo ao nɪε "i ao 'je ε 'mii 'wɔn 'pεpe ε, -mε ɔmɔ -nɪ Eli -ɔ -je ji 'de-.

15 Nyɔ doin" nɪa 'o "jrɪ ε, -mε ɔ 'wɔn -tɪ' 'ɪn 'tmʊa 'mii.

16 'Sʊ Sesi 'na : Nyɔ 'ɪn 'je -sɪan nyʊ "ipoo ε- ? ʊʊ -kɔ' "nynumɪ" -tea i 'bo -kwɫɔ -kwea -wεε -ʊʊa wɫua ba -pee ka :

17 -A bla 'kwi-kweɪn 'mε -bla -bla ao se dee-, -a ble 'kwεdʊ 'mε -ble -ble ao se kplee-.

18 -Ta San jia -wεε ɔɔ' dia dε 'de ɔɔ' 'na nmɔ ε, ao 'na -suusaʊn -nɪ 'de ɔ 'ʊn.

19 Nyɔɔ 'ɔ "Ju jia ɔɔ di', ɔɔ 'naa 'sʊ ʊʊ 'naa, ɔ -kau', ɔ kpa dε dia' ke nmɔ 'naa 'a 'sʊ, ɔ ke 'wεi-sanyʊ ke nyɔpʊ- 'a "kwɫi saɪn 'a 'sʊ -a na. 'Kaa Kea 'a -nε tɔ' 'dinɪa' pɔε "jrɪ "kpaε' 'de εε' nʊʊdɪ 'ʊn.

*Sesi -cε' -kwɫε 'sɔɔn "bli
(Luiki 10.13-15)*

20 'Sʊ Sesi -teε -kwɫε -ɪ 'dii ɔ nʊa' nyʊ 'pʊʊjrɪi' -tuu"-tuu 'a "bli -cεa' -pɔn", dε-nʊε' nyʊ -nɪa 'o ɪa' -kwɫε -tu 'di se 'kmʊ fai" pɔo-tɪ 'wɔɔn-.

21 Ɔ 'na : ε nɛ "nmia-tɪ -o 'de -ma -tɪ' 'ɔn Korasin-kwɔ, ε nɛ "nmia-tɪ -o 'de -ma -tɪ' 'ɔn Besaida-kwɔ, dɛ-nɔɛ' nyɔ 'pɔɔjrii' -nɔɔa 'bo ɪ 'di -bo ɪ nɔɔɛ 'bo Tii ke Sidɔn-kwɛ 'di 'de ε, -mɛ nyɔ -nɪa 'o ɪa' -kwɛ -tu 'di paa blɔ 'ɔn, ɔɔ 'wla biun' "jru sese ɔɔ je ɔɔa' dɪsɪn "ijuo 'de-.

22 ɛmɛ -tɪ 'ma 'tmɔɔ aɔpɔ, 'pee 'a 'wɪ o ε, Tii ke Sidɔn 'ɔ 'pee se "ikmai, ε se aɔa' -nɪ -sii i.

23 'De ɛmɛ Kapenaɔm-kwɔ, ε 'e mu -o mamav 'sɔ ε je jaɔn tbaa ? "ɪn- ε se kan' nɪ-, ɛɛ muɛ -sɔn jia' mamav 'sɔ ε 'je "ni -tun blu ε 'je 'e 'mɛɔn o -kwɔ -taan', dɛ-nɔɛ' nyɔ 'pɔɔjrii' -nɔɔa 'bo ɛɛ' -kwɔ -tu 'di -bo ɪ nɔɔɛ 'bo Sodɔm-kwɔ 'di 'de ε, -mɛ ε se isɔin 'de-.

24 ɛmɛ -tɪ 'ma 'tmɔɔ aɔpɔ, 'pee 'jewɪ o ε, ɛɛ' 'pee a muɛ "ikmaa' ε 'je Sodɔm-kwɔ 'ɔ -nɛ -sii.

*'Mva nɔ Sesi 'mɛ 'de nyɔ -ɔɔa jaa ɔɔa' -cɛ" ja 'a -tɪ' 'ɔn
(Luiki 10.21-22)*

25 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di Sesi "duɛ wlu 'ɔn -wɛɛ ɔ 'na : 'ɪn "Bo, ɛmɛ -nɪa 'blɔa- ke jaɔn 'a 'beɔ ɔ, 'ma pɔɛ ε 'sɛ-, dɛ-nɔɛ' ε -tuɛ" dɪ -nɪ 'kwla 'de nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cɛ" tɔ' 'dinɔɔn ke dɛ "ijuoɔn -pee -wɛɛ ε -sɪ 'kwla 'de nyɔ -ɔɔa jaa ɔɔa' -cɛ" ja -pee.

26 ɪn, 'ɪn "Bo, -kai" 'mate dɛ ɛɛ' -cɛ" 'wɔɔan ɛɛ' dɛ tu ε.

27 -Wɛɛ ɔ wlu ɔ 'na : 'ɪn "Bo "nyɪ 'ɔn dɪ -wee' "klein 'mɛ. Nyɔ jɔɔ' se "Ju juo -bo ε se "Bo nɪ ε, nyɔ jɔɔ' se "Bo juo -bo ε se "Ju nɪ ε. ε ke nyɔ "Ju nɪa "i ɔ 'jea ɔ "Bo tɔɔ -ke ε.

Sesi 'a -gbe se kwaku

28 Aɔpɔ kwaku-gbe ε pa 'de -ɔ sea, aɔ ji 'nɔ 'ɔn o -wɛɛ 'ɪn 'je ε aɔpɔ "jru -sa 'de aɔ 'je fɔn-.

29 Ao "duo 'ma -ne -gbe 'bn, ao ke 'ma -a -je na -wεe ao 'je 'ma nuokpln 'cian, 'n nε kupeeε' nyo -wεe 'n nmō 'di wōn. -Bo ao nu kan' a, -wεe aoa' pεe 'je blu,

30 dε-nuε' 'ma -ne kε' se 'kle nι-, 'ma -ne -gbe "fee kwa.

12

*Sesi ke -kwlewι ke
(Makι 2.23-28 ; Luikι 6.1-5)*

1 No" jre' -sia 'o mu 'su ε, Sesi a cen 'o -kle' due' 'di -tie" 'bo Suifu-wi" 'a -kwlewι "kpei. 'Mue- ε nua o' klai" nynuu 'su υυ -tee diide cean' -pon" -je woi 'de υυa di.

2 Fariseen-wi" 'jea -me 'su υυ wluε Sesi -pee υυ 'na : -In -gbun 'no, dεε-tι -ma klai" nynuu a nu di -sea' nu ka nι 'bo -kwlewι "kpei ε- ?

3 Sesi wluε υυ -pee o' na : -Ta 'mue- nua Dafidi ke o' 'ce-wi" tein" de υυ nua 'de 'wι jre' 'di, ao se ε juoo- ?

4 Ka o' pa 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεe o' ke o' 'ce -ke o' na dia -di'pen -nιa 'o Kea "juoi ε ? 'De -me 'kamō -aa kε' 'na : 'Sraa -saun 'a 'su -je εε' -di'pen tu di, nyo jro' se ε 'bεε- o' 'je ε di.

5 'De ao se ε 'dii nu 'de Moisi 'a kε' 'di ka -bo -kwlewι "kpei 'sraa -saun -υυa nua dbo 'de Kea -gbu klaa" 'di υυa -saa Kea 'a kε', 'de 'pee a kpun υυυ εε ?

6 'Ma 'tmυυ aopυ 'me nyo jro' -nι -ta -o -nι dεwōn -o -sii Kea -gbu klaa".

7 Wlu -ε -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di -ε 'naa : 'Diwōnmōa' me 'ma -pon, ε -sii nmi srae- -saa'.

-Bo ao 'wɔn 'e ɛɛ' wlu tu 'dei 'de ɛ, -mɛ nyɔ -sea' -kɔ -pɔn" nɪ ɛ ao se ɛ 'bɛɛ- ao 'je ɔpɔ 'pee kpɔn-
 8 'Kaa 'mɔ nyɔ 'ɔ "Ju, 'ɪn nɪɛ -kwlewɪ 'a jei -o.

*Sesi 'pɔɔɛ "ju -ɔɔ kwa jɛa 'sɔɛ
 (Maki 3.1-6 ; Luiki 6.6-11)*

9 Sesi 'wɔɔa 'mɔa- a, ɔ muɛ 'e "jrui 'kɪn-gbi 'a due' 'di.

10 'Sɔ ɔ jɛɛ 'e "ju due' -ɔɔ kwa jɛa 'sɔɛ. Nyɔ -nɪa 'o mu, ɔɔa -pɔn Sesi 'a -tɪ "kpei -tuua" 'a -kɔ i, ɛmɛ -tɪ ɔɔ -tee' ɔ i ka ɔɔ 'na : -Aa kɛ' 'na nyɔ 'beɛɛ' ɔ 'je 'wɛ- 'bɔɔ- 'bo -kwlewɪ "kpeii ?

11 'De Sesi -tee' ɔpɔɔ i ka ɔ 'na : Nyɔ wɛ- -nɪ 'de ao "klu -wɛɛ -ɔɔ 'blaa dɛ ɔ -tea' -kwɪ" 'kpa 'e "ni bie 'di 'bo -kwlewɪ "kpei -wɛɛ -ɔ sɛɛ 'e -sa i ɛ- ?

12 Nyɔ nɪɛ dɛwɔn kpe -puue, ɔ je 'blaa -sii. 'Mɔ 'na : Nyɔ 'beɛɛ' ɔ 'je dɛ 'dɔɛ nɔ -kwlewɪ "kpei.

13 -Wɛɛ ɔ wlu 'e "ju -ɔɔ kwa jɛa 'sɔɛ -pee ɔ 'na : -In sro sɔn ! ɔ sroɛ' 'sɔ ɛ nɪɛ 'pepe ka jrɛ' -sia 'o nɪa.

14 Fariseɛn-wi" "sia "kpaɛ' 'sɔ ɔɔ pɔɔɛ Sesi 'a 'kmɔ -sati.

Dbonvi Kea -teea kpɔi" ɛ

15 'Kaa Sesi 'jea kan' 'sɔ ɛ, ɔ 'wɔɔ 'o ɛɛ' -ta -tu 'mɛ. Nyɔ -tuu"-tuu bla 'bo ɔ 'de -wɛɛ ɔ 'pɔɔ- nyɔ "klein 'wɛ- nɪa -pɔn" ɛ.

16 'De ɔ -te' ɔpɔɔ kɛ' "i ka ɔ 'na : Ao 'bo 'ma nynɪ "siɛ- 'de nyɔ jrɔ' -pee.

17 -Wɛɛ dɛ Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa, 'de ɛ 'je 'o nyni.

18 ɔ wlu' ka 'de- ɔ 'na : Kea 'naa :
 'Ma dbonvi 'ɪn -teea kpɔi", ɔ ka. 'Ma -tɪ 'kmai"
 -ɔ 'ɔn 'ma 'mɔa-tɪ -wee' nɪa, 'ma mu ɔ 'ma

-Suu 'bn "jia -wee o 'je 'ma "isre-ti 'tmu 'de nyu -pee.

19 O ke nyo se won -siie' i, o se "woi, nyo se oo' 'bn -sacruen" 'wain -je woi.

20 -Bo o "si -gblokpau -soe "kpei e, o se e -crai, o se nebi 'a "jrie de -ee wan mi"mi" 'mubi. 'Kamo oo mu nba' mamau 'su "isre-ti 'a 'su 'je tu 'a "jru kpa 'de 'kmu "kpei.

21 -Wee 'blua- -wee' "klein 'je o -kwli" -te'.

*Sesi 'a "ikmaa' 'wlvε 'de Kea 'bn
(Maki 3.22-30 ; Luiki 11.14-23)*

22 'Su ub jo "jri wai" due' -o -nia "muu- -wee -suusaun -nia 'de 'bn e. Sesi 'puo' 'su oo wlu', oo 'jee i.

23 e "maa nyu -wee' "klein tai', 'su ub 'na : Dafidu 'a "ju -no ko -taa ?

24 Fariseen-wi" 'woan wlu -ne 'su e, ub 'na : De-ti "ju -no o nba -siisaun i e, eme -ni Besebuili -nia -siisaun 'a klaa" -nyio" "ikmaa'.

25 'Kaa Sesi jua uba' to' 'su o wlu' 'de ub -pee o 'na : 'Blua- -ee nyu 'a 'su -seea'bn e, ee' 'wlv de 'bn. -Kwlo "o -kwlo ke -gbu" "o -gbu" -ia 'bleenyu -seea'bn 'bo uba' 'su 'nyu e, i se de 'bn 'wlv.

26 -Bo -sion' o sea -sion' o -fon' 'ee, -me oo sea oo' -ce" 'kpa o -fon' 'mua- ? 'De -me ka oo' tu" bode 'je de 'bn 'wlvun nu 'ja a- ?

27 'De -bo 'ma sea -siisaun inu 'de Besebuili 'a 'nyu 'bn 'ee, aoa' "nyuu- -mu 'ee, nyo oo 'nyu 'bn uba nu -siisaun i e- ? Aoa 'jee, e me -ti, uba mu e ao 'pee kpuan'.

28 'Kaa -bo e nu 'de Kea 'a -Suu 'bn mo 'ma nuu -siisaun i 'ja a, -me ao 'woen 'mii ka Kea 'a "ikmaa' me ji 'de aopu "klu e.

29 Nyɔ "o nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je 'de "ikmai o -gbu" 'di pa -wεε ɔ 'je ɔɔ' dɪ 'ɔn "duo -bo ɔ se "ju -kmai" -nɔ san ke kpɪn- ε. 'Kaa -bo ɔ sɔn ɔ, -mε ɔ 'beε' ɔ 'je dɪ "klein -nɪa 'de ɔ o -gbu" 'jri.

30 Nyɔ -ke 'ma -a sea na -mε ɔ 'bleεε 'ɔn 'dii, 'de nyɔ -sea' nyɔ 'de 'ɔn o ja -mε ɔɔ -gba' dɪ ja.

31 'Ma 'tmɔbε aɔpɔ tɔ' -tɪ, nyiɔpɔ 'a dɪsɔn ke, ɔbɔa' Kea wɔn o toa' 'beε' ɪ 'je -kwε-. 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu wɔn o toa' a, ɔɔ' dεsɔn se -kwεi.

32 Nyɔ -tmɔa wlu sɔn 'de nyiɔ 'ɔ "Ju -pee ε, ɔɔ' dεsɔn 'beε' ε 'je -kwε-, 'kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu wɔn o toa' a, ɔɔ' dεsɔn se -kwεi 'de kaanwɪ ke nɔ" -ɔɔ mua jia' 'de nya 'di.

*Tu ke εε' jɔ ke
(Luiki 6.43-45)*

33 Ka nyɔ ɔ nɔa tu 'dɔε juosɔn 'ka ka : Ao 'bo dɪ "jri ibεεε, -bo tu nɪ tu 'dɔε ε, εε pɔε "bi 'dɔε, 'de -bo tu nɪ tu sɔn ε, εε pɔε "bi sɔn. Nyɔ juo tu "o tu 'mε 'de εε' jɔ 'ɔn.

34 Ao sɛn 'ε "nynuu-, ao nɪnɪa 'di wɔn mɔ kan' a, ka ao 'je dɪ 'dɔε 'a 'tmɔsɔn nɔ mɔ 'de ε- ? Dε-nɔε' dɪ -jia" 'e nyiɔ pɛε o mɪ -ɪa jii 'de ɔ 'wɔn.

35 Nyɔ 'dɔε a -sa' -tɪ 'dɔε 'de ɔɔ' pɛε 'dɔε o -wεε ɔɔ pɔ ɪ -sɔn. 'De nyɔ sɔn a -sa' -tɪ' sɔn 'de ɔɔ' pɛε sɔn o -wεε ɔɔ pɔ ɪ -sɔn.

36 'Ma 'tmɔb aɔpɔ 'mε, 'peewɪ o ε, wlu "klein -ɪ -sea' 'tmɔ ka nɪ -wεε nyiɔ 'tmɔa, ɔɔ muε ɪa' "kuan pɔa',

37 dε-nɔε' 'bo -ma -cε" 'ε wlu "kpɛi 'bomɔ 'pee 'je -ɔn kpɔɔn- 'de 'bomɔ 'pee 'je -ɔn -seea.

*Κε' wɔ-savn ke Fariseen-wi" -teeε' Sesi jrii' i
(Maki 8.11-12 ; Luiki 11.29-32)*

³⁸ 'Su κε' wɔ-savn ke, Fariseen-wi" 'a jrv' wlu' 'de Sesi -pee υυ 'na : Nyu detɔɔi, -a -nɛi" -ɪn -je jrii' nυ, -a -je -ɪn -je.

³⁹ -Wεε Sesi wlu ka 'de υυ -pee ɔ 'na : 'Diwɔnyɪnɪn ke nyu 'srɛipooɔn υυa -tee' 'ɪn jrii' i. 'Kaa jrii' jrɛ' se nυɛi, -bo ε se -je -nυυa 'de Kea 'a wlu 'kwa jaa i Sonasi 'a -tɪ' 'ɪn nɪ ε.

⁴⁰ Ka Sonasi nυa 'jrv-gbaowɪ taan ke "mau'wɪ taan 'de -smiie' klaa" 'di ε, 'kamɔ nyiɔ 'ɔ "Ju 'je 'jrv-gbaowɪ taan ke "mau'wɪ taan nυ 'de -klu'.

⁴¹ Nyu -wɪba Ninifu a muε 'ɪnsɔan' 'pee 'wɪwɪ ɔ -wεε υυ 'je nyu -nɪa -sɪanwɪ 'di 'pee kpυɔn-, dɛ-nυε' -ta Sonasi 'tmυυa υυɪυ Kea 'a -tɪ' -pee ε, υυ poɔε 'kmυ fai". 'De ao -gbɪn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta -mɔ 'bei" ɔ je Sonasi -sii.

⁴² Ke'wɛ ε, tυ"bo nynɔkpao' -wɪba 'e 'jrv' 'a -gbɪnfɔ ɔ 'de Sebablɪa "kpei a muε 'ɪnsɔan' 'pee 'wɪwɪ ɔ -wεε υυ 'je nyu -nɪa -sɪanwɪ 'di 'pee kpυɔn-, dɛ-nυε' υυ 'wɪbɛ 'e 'blɪa- -tɔɔn' -tɔɔn "kpei -wεε υυ ji 'beɔ Salomɔ 'ɔ tɔ' wlu doin" ɔ poa'. 'De ao -gbɪn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta, -mɔ 'bei" ɔ je Salomɔ -sii.

*-Suusavn 'a deji-tɪ
(Luiki 11.24-26)*

⁴³ -Bo -suusavn 'wɪb 'de nyɔ 'ɪn ε, ε muε -ta nyɔ jrɔ' sea nɪ 'de εε -pɔn -teɪn i.

⁴⁴ 'Kaa -bo ε se -teɪn 'je 'sυ ε, ε 'na : 'Ma jɪε 'de 'ma -gbu" 'di 'ɪn 'wɪba de mua'. εε mua 'e de ε, -mε -gbu" 'dii wuue i 'pepe, dɪ -wee' "klein -teeε kpɔi", 'kaa nyɔ se 'de ε 'di nɪ-.

⁴⁵ 'Sv ε muε de -wεε ε "duo -siisaun -mε" 'son -kmai" -ι -sii εmε 'bn, ι ji -wεε ι bee ο ι kpon -tein 'de ο 'bn, -mε οω' "ju tu 'a de 'bωω- kpln a muε "jrii nynia', ι 'je οω' tein" kpln -sii. 'Kamω εε mu nta' 'de 'diwōnyniun -nta -stianwι 'di 'a -ti' 'bn.

*Sesi de ke οω' "dei-wi" ke
(Makι 3.31-35 ; Luikι 8.19-21)*

⁴⁶ Sesi siie nyv -pee wlua' kan' 'sv ο de ke οω' "dei-wi" je ji 'e "kpaε" -wεε υba -pon υb ke ο 'je wlu-.

⁴⁷ 'Sv "ju due' -wlu 'e Sesi -pee, ο 'na : -In -gbun 'nō ke, -in de ke -ma "dei-wi" ji', υb nιε 'e "kpaε", υba -pon υb 'je -bn 'tmυb-.

⁴⁸ 'Kaa "ju 'tmυa δε -nε, Sesi wlu' ο 'na : 'In de ke 'ma "dei-wi" 'de ε- ?

⁴⁹ 'Bomō ο too οω' klai" nynuu sun "kpe i 'de ο 'na : 'In de ke 'ma "dei-wi" ka.

⁵⁰ Dεε-tι 'in 'da kan' a, εmε -nι nyō -οω nυa 'in "Bo -nta 'e jaun 'di 'a -kwlbtι ε, omō -nι 'ma "deinmōu, omō -nι 'ma "deinynōkpao', omō -nι 'in de.

13

*Kodbonvi 'a "ipoo-tι
(Makι 4.1-9 ; Luikι 8.4-8)*

¹ 'De 'wι due' -nta 'mυa- 'di 'bomō Sesi 'wlvb 'e -gbu" 'di -wεε ο mu 'o "ni -kwlt" 'de ο -te i.

² Nyv -tuu"-tuu -gbae' ο 'dei, 'sv ο 'ja 'e -kwεε" due' 'di -wεε ο -te i 'de υb -wee' "klein -gbae' "ni wōin.

³ -Wεε ο poo -ti' -tuu"-tuu "i ο 'tmυb υbpu ο 'na :
"Ju due' mō -mu' ko -gbaa' 'de -kle.

4 -Ta ɔɔ -gbaa' ko 'su ε, ɪa' 'jɔ jɪ' blu' 'bo -je kpaε", 'su nuu ji' ɪ di -mɪ 'mε.

5 Ko 'a 'jɔ jɪ' blu' 'bo "soi 'ɔn, -ta 'blu -tuu" sea nɪ ε. 'Blu -nɪa 'o se 'ɔn tɔ 'su ɪ -too" ε 'mεa'.

6 'Jɪv -tea faan' -pɔn" 'su ɪ -wee' "joo' -wee ɪ jε, dε-nuε' ɪa' 'sɪn se -ta -tɔɔn nyɪ.

7 Ko 'a 'jɔ jɪ' blu' 'de "wi 'ɔn, ɪ ke "wi mε' -tadue -wee "wi san ɪ i.

8 'Kaa ko 'a 'jɔ jɪ' -kpa 'o 'blu 'dɔe 'ɔn ε, -mɪ 'wluε dε 'ɔn, ɪa' jɪ' croε 'jɔ 'ɔ kmε' 'due, jɪ' croε 'jɔ 'ɔ kwla -mεεo"-, -wee jɪ' cro 'jɔ 'ɔ kwla taan.

9 'Su Sesi 'na : Nyɔ doin" nɪa 'o "jɪv -mε ɔ 'wɔn -tɪ' 'ɪn 'tmɔa 'mii.

Dεε-tɪ Sesi a poo -tɪ' "i ε- ?

(Maki 4.10-12 ; Luiki 8.9-10)

10 Klai" nyuu 'kpa Sesi -pɔn" -wee ɔɔ -tee' ɔ i ɔɔ 'na : Dεε-tɪ -bo -ɪn -je ɔɔpɔ dε -pee 'tmɔɔ -wee -ma poo -tɪ' "i ε- ?

11 'Su ɔ 'na : Aomɔ 'jεε 'saauɔn -wee aɔa 'wɔn 'e Kea 'a 'beɔdε 'ε -tɪ' -wee' 'dei. 'Kaa ɔɔpɔ mɔ se ε 'je.

12 Dεε-tɪ 'ɪn 'da kan' a, εmε -nɪ nyɔ -ɔɔ poa Kea 'a wlu doin" o jeejee ε, ɔ -kɔ' nyɔ -blea dε. ɔɔ muε dee jɪε' 'jea' ke'wle -wee ɪ 'je "kpei 'kpa ɪ 'je ɔ isiie. 'Kaa nyɔ -sea' Kea 'a wlu doin" o po-tɪ 'wɔɔn ε, ɔ -kɔ' nyɔ -jɔ sea' dε 'ble ε. Dε-saan" -jε ɔ 'blea a, nyɔ a mu ɔ -mε 'kwa -saa'.

13 εmε -tɪ 'ma poo -tɪ' "i 'de ɔɔ -pee, dε-nuε' ɔɔa -gbuɔn' i 'mε, 'kaa ɔɔa' 'jei. ɔɔa po dε doin" o 'mε, 'kaa ɔɔa' 'wɔn 'e dε 'dei.

14 'Kamɔ ε nɪ -wee dɪ "klein Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa tɛin" 'je 'o nyɪ. ɔ wlu' ka 'de- ɔ 'na : Kea 'na :

Aoa muε δε doin" o poa' 'pepe, 'kaa ao se ε 'mii
'wɔɔn. Aoa muε δε ja -gbuan' 'pepe, 'kaa
ao se ε "jriε- 'jeei.

15 Δεε-τι 'in 'da kan' a, εμε -ni nyɔ -nu uua' pɛe
pa tu, uɔ "sun doin" 'mε -wεe uɔ je i 'wɔɔn, uɔ
"mu "jri 'mε -wεe uɔ je i 'je -wεe uua' -tɔ' je δε
'mii 'wɔɔn. 'Kamɔ uua nu 'de uɔ je 'nɔ 'un o "biie-
-wεe 'in je uɔpɔ 'pɔu.

16 'Kaa 'mua- nu aopɔ mɔ, δε-nuε' aoa' "jri a 'jeε
i -wεe aoa' doin" a 'wɔɔn i.

17 'Ma 'tmuεε aopɔ tɔ' -ti : Kea 'a wlu 'kwajaaun
-tuu"-tuu ke "isɛnyɔ -tuu"-tuu -nɔi" dɪ aoa 'jea
"jriε- -ta uɔ 'jɪ 'je 'de-, 'kaa uɔ sɪ 'je. Dɪ aoa 'wɔɔn
uɔ 'je ɪ 'wɔɔn 'de-, 'kaa uɔ sɪ 'wɔɔn.

*Sesi -sa kodbonvi 'a "ipoo-ti wɔ
(Makɪ 4.13-20 ; Luikɪ 8.11-15)*

18 Ao po doin" i la, δε kodbonvi 'a -ti' -sa wɔ, ε
ka :

19 -Bo nyɔ po Kea 'a tu"bodε 'ε -ti' doin" o -wεe
ɔɔ' 'wɔɔn 'mii ε, 'sɔ -sɔɔn' ji' ɔ -sa wlu -nε 'de ɔ
pɛe o. -Mε ka kojɔ -blua' o -je kpae" nɪa, 'kamɔ
-mɔ 'ɔ jei tu nɪ.

20 Kojɔ -blua' o "soi "klu ε, ε -kɔ' nyɔ -ta ɔ "sria
-wεe ɔ -sa 'o Kea 'a wlu, 'bomɔ ɔ "sri ɔ 'je ε tɔ' 'un
'de 'mua- 'un.

21 'Kaa εε' po 'sɪn 'de ɔ 'un, ɔɔ nuε εε' -jaja ɔɔ'
'kpa 'de nyna. -Bo 'kle ji ɔ "kpei 'de wlu ɔ 'wɔɔn
'a -ti' 'un, 'sɔ ɔ pɔε ɔɔ' Kea -kwɪl" -te' -ti tɔ' i.

22 Kojɔ -blua' 'de "wi 'un ε, -mε -kɔ' nyɔ -ɔ -wɔɔn
Kea 'a wlu kpɪun-, -wεe -ɔɔ' "tai- ε "i, εε' croa 'jɔ
'de ɔ 'un ε, ka ε "sia 'nynɪ ɔɔ' nu kan', δε-nuε'
'kmɔ 'a dɪ ke "wliiε- 'blea' -ɪa pɔoa nyɔ 'srε i, umɪ
-ɪa feeε' ɔɔ 'wɪa i 'de 'wɪ -wee' 'di.

²³ Kojo -kpa 'o 'blua- 'dœe 'bn, -mε -ko' nyo -o -wɔan Kea 'a wlu -wεe -o -wɔen 'mii ε. Wlu o 'wɔan, o -tee i 'de o 'bn -wεe ka ε "sia 'nyɪ o o nu kan', o -ko' ko -εε 'jo jre' ε croa 'jo 'o kmε' 'due, jre' croa kwla -mεεo"- -wεe jre' croa kwla taan.

Sesi pooe sii" 'a -ti' 'i

²⁴ Sesi pooe -ti' jri' "i ke'wle 'de uɔuɔ -pee o 'na : De -ε -ke 'beode -nɪa 'e jaɔn 'di -kɔɔa' "i ε, ε ka : "Ju due' mo -o po ko 'a "kwli 'dœe 'de o o -kle.

²⁵ -Ta nyɔ -wee' "klein a 'mɔba "mau 'su ε, o' tɔnyɔ pa 'de o o -kle, o -gba' sii" saɪn 'a 'jo 'demu 'su o mu'.

²⁶ -Ta ko a mεa -wεe ɪa waa 'su sii" saɪn -nɪ mε' -ke.

²⁷ 'Su "ju -no 'o dɔnɔɔn ji' uɔ 'na : -Aa 'blei, -a se ko 'a 'su po 'de -kle -sɔo 'de-, -ta sii" saɪn -mɪ 'a -ti' 'wɔ ε- ?

²⁸ 'De o 'na : 'Ma tɔnyɔ -nu' dε -nε. 'De o' dɔnɔɔn 'na : -ɪn -nɪɪi" -a -je sii" saɪn -nɪ "cnuan' mu 'jaa ?

²⁹ o 'na : "ɪn-, ɪ sie kan', -bo aoa sea sii" saɪn "cruɔn ao je 'ma ko "cruɔn -ke.

³⁰ Ao "tai- ko ke sii" "i, ɪ 'je 'boa -tadue mamaɔ 'su kocɛn nɔ" 'je nyɪ. 'De εε' nɔ" tu 'di, 'ma mɪε wlu' 'de kocɛnyɔ -pee ka : Ao cɛn sii" saɪn ke tɛɪn", ao sɪn i -wεe ao 'ju 'o "jri po. 'De ao 'je 'ma ko -cɛɛn' "sro -tu" 'bo 'jɛi.

Sii" jo -saan" 'a "ipoo-ti

(Makɪ 4.30-32 ; Luikɪ 13.18-19)

³¹ Sesi pooe -ti' "i 'de uɔuɔ -pee ke'wle o 'na : Kea 'a 'beode -nɪa 'e jaɔn 'di, ε -ko' sii" jo "ju due' o "dua 'bn -wεe o -tua" 'de o o -kle' ε.

³² Εξ' sii" tu 'a 'jɔ 'piie 'i 'de sii" -wee' "klu. 'Kaa -bo ε με, εε 'boa εε 'kpa tu klaa" 'de nuvi a ji ia' 'jro poa' 'de ε ja.

-Di'pen -puun" de 'ε "ipoo-ti
(Luiki 13.20-21)

³³ Sesi wlu' ke'wle ɔ 'na : Kea 'a 'beɔde -nia 'e jaɔn 'di, ε -kɔ' -di'pen -puun" de 'nynɔkpao' due' "dua 'ɔn -wee v poa 'de fai' pɔ 'a 'keinke taan o. Ε nuε' mamaɔ 'sɔ fai' pɔ -ne 'ε 'pɔɔ je -pun", ε je de "ji.

Deε-ti Sesi a poo-ti' "i ε- ?
(Maki 4.33-34)

³⁴ Dɪ "klein Sesi a 'tmva 'de nyɔ -pee ε, ɔɔ 'tmv ɪ 'de -ti' "ipooa' 'ɔn.

³⁵ -Wee de Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmva sese ε, ε je 'o nyini. Εξ' wlu tu 'naa :
'Ma muε nyɔ -pee wlua' 'de -ti' "ipooa' 'ɔn. Dɪ -tba' 'e 'kmɔ 'a nuva' o -wee -ɪ -pa' 'kwla sese 'ma mu ɪ ɔɔpɔ 'tmva'.

Sesi -sa sii" saɪn 'a -ti' wɔ

³⁶ 'Bo -me 'de ε, Sesi "tai nyɔ -gbae ɔ 'dei 'i -wee ɔ pa -gbu". ɔɔ' klai" nynuu 'kpɔ -pɔn" 'sɔ ε, ɔɔ 'na : -In -sa sii" saɪn -nia 'e -kle' 'a "ipoo-ti wɔ 'de -a -pee ke.

³⁷ 'Sɔ Sesi -se "kpei ɔ 'na : Nyɔ -ɔ poa ko "kwli 'dɔe 'de -kle ε, ɔmɔ -nɪ nyiɔ 'ɔ "Ju.

³⁸ -Kle' με -nɪ 'kmɔ, ko "kwli 'dɔe με -nɪ nyɔ -ɔɔ -tea tu "bode 'ε -tea' a. 'De sii" saɪn mɪ -nɪ nyɔ -ɔɔ -tea -siɔn' 'ɔ -tea' a.

³⁹ Tɔnyɔ -jɔ -doa sii" saɪn ε, ɔmɔ -nɪ -siɔn'. 'De ko cean' με -nɪ 'blva 'a -kwe- nɔ". Kocεɔn mɔ -nɪ Kea 'a dboun.

40 Ka nyɔ ɔ -sa' sii" saɪn 'de ko "klu -wɛɛ ɔɔ po
: "jri ε, 'kamo εε mu nɪa' 'blɔa 'a -kwɛ- nɔ".

41 Nyɔ ɔ "Ju a muɛ ɔɔ" "soa-wi" dɔa' -wɛɛ ɔɔ
'je nyɔ -blɔa ɔɔa' -ponyɔ 'de dɛsaɪn 'di ke nyɔ
-ɔɔa nɔa dɛsaɪn 'tɛn,

42 -wɛɛ ɔɔ 'je ɔɔɔ 'de nɛ 'ɔn po, -ta -fɪn" 'a ke
'nyɪ "idiia' nɪa.

43 'Kaa nyɔ -ɔɔa -jea Kea wɔn ε, ɔɔa muɛ faan'
'de ɔɔ "Bo 'a tu"bo-kwɔ 'di ka 'jru a fan. Nyɔ
iwɔn doin" nɪa 'o "jru, -mɛ ɔ 'wɔn i.

"Wliɛ- -pa' 'kwla a

44 Dɛ -ke jaɪn 'di 'a 'beɔdɛ -kɔɔa' "i ke'wɛɛ, ε ka
: ε -kɔ' 'sani kpo -pa' 'kwla 'de -kle' due' 'di. "Ju
due' 'jeɛ 'sɔ, ɔ -tuɛ" 'kwla 'de nyɔ -pee. 'Mɔa nɔɔ'
'sɔ ɔ je ɔɔ' 'bleɛdɪ -wee' "klein ple -wɛɛ ɔ -tɪn' εɛ'
-kle' tu-.

-Srɔɔ ɔ "ipoo-ti

45 Dɛ -ke jaɪn 'di 'a 'beɔdɛ -kɔɔa' "i ke'wɛɛ ε, ε
ka : ε -kɔ' 'dɔɔpoi due' -ɔɔ -pɔan' -srɔɔ 'dɔɛ 'a
-tɪan' i ε.

46 ɔ 'jea εε' -je -εε sɔɔn' kma 'sɔ ε, ɔ muɛ de
-wɛɛ ɔ ple ɔɔ' dɪ -wee' "klein 'de ɔ -tɪn'.

'Sai 'a "ipoo-ti

47 Jaɪn 'di 'a 'beɔdɛ -kɔ' 'sai nyɔ poa 'de 'tɔnɛ
wɔn -wɛɛ -ε -sa -smii'a "kwli -wee' ε,

48 ε "jia 'sɔ "nɪbliɔn -criɛ', -wɛɛ ɔɔ je 'o 'kpuɔ'
"kpei. 'De ɔɔ -te i -wɛɛ ɔɔa 'cra -smii'- 'mii. ɔɔa
po ɪa' -ju -nmɔa "jrii toe" 'dii, -wɛɛ ɔɔa po ɪa' -ju
-nyɪia "jrii 'kwla.

49 'Kamo εε mu nɪa' 'blɔa 'a -kwɛ- nɔ". Kea 'a
'soa-wi" a muɛ jia', ɔɔ 'je nyɔ saɪn ke nyɔ 'dɔɛ i
-seea'-.

50 -Wεε υβ 'je nyb saun 'de ne 'bn po, 'bomɔ -ftan" ke 'nyn 'idiia' nı-.

Nyɔ -wɔan Kea 'a wlu 'mii ε ɔ -kɔ' "wliijeji

51 -Wεε Sesi -tee' υβυ i, ɔ 'na : Dı "klein 'ın 'tmɔa -nı ao 'wɔn ı 'mii 'mεε ? Uβ 'na : Kın.

52 'De ɔ 'na : -Bo ε nı kan' a, -mε ε -kɔ' -na nyɔ -nıa ke' wɔ-sai -cɔɔn'- -wεε -ɔ -wɔan de 'mii 'de -ɔ -kpa tɔ "bode -nıa 'e jaun 'di 'a klai" ju ε, ɔ -kɔ' -gbu" jei -ɔɔ -sa 'e ɔɔ' -gbu" 'di "wliie- dee ke "wliie- soa ke ε.

*Nasareti-nyb se Sesi 'a -tı' tɔ' 'bn 'je
(Makı 6.1-6 ; Luıkı 4.16-30)*

53 Sesi -kɔa' -tı' "ipooa' kan' 'sɔ ε, ɔ 'wlv 'mɔa- 'mε

54 -wεε ɔ mu 'e -kwlv -ε 'di ɔ 'bεεa "i ε. ɔ pa 'e 'jrui 'kın-gbu 'di, 'sɔ ɔ -tee nyb de tɔɔa' -pın". Nyb "klein -jea ɔɔ' nyb detɔɔ-ta a, tai' "maa υβυ 'mε, υβ 'na : -Taka ɔ -sa tɔ' -je -mε 'de ɔɔ nɔ jrui' ε- ?

55 -ɔ -nɔ se -gbu" kɔi 'a "ju nı -taa ? Madi se ɔ de nı- ? Saktı o, Sosεv o, Simɔ ke Suidı se ɔɔ' "dei-wı" nı- ?

56 'De ɔɔ' "deinynɔkpaε' se 'de -a "klu nı -taa ? 'De -mε -ta wε- -ɔ -sa "ikmaa' -je -mε 'ja a- ?

57 Tɔ' υba naa i 'sɔ εε' 'wɔn υba' 'je ɔɔ' -tı' tɔ' 'bn. 'Bomɔ Sesi wluu ka ɔ 'na : Nyb a 'jee Kea 'a wlu 'kwajaai de 'bn -ta "o -ta, 'kaa ɔɔ' 'blva 'dinyb ke, ɔɔ' -gbu" -sɔn nyb 'a 'jeɔ dεvn'.

58 'De εε' -tı' 'bn υba' "jrुकua' a nυε' 'sɔ ɔ se "ikmadı -tuu"-tuu nɔ 'bo 'a -ta -tu.

14

San Batisi 'a 'mε-ti (*Maki 6.14-29 ; Luiki 9.7-9*)

¹ 'De εε' nɔ" tu 'di ε, Erodi -nɪa Galile 'a 'beo 'wɔan Sesi 'a 'nynɪ.

² 'Sɔ ɔ 'tmεε ɔɔ' dboun, ɔ 'na : San Batisi -o. ɔ jɪε 'kmɔ de, εmε -tɪ ɔɔ nɔ jrii' -nɪ.

³⁻⁴ 'De ka San Batisi -mɔ nɔa 'mεsɔn 'ka ka : Erodi -sa ɔɔ' "dei Filipɔ 'nynɔ 'kwa. Ua' 'nynɪ -nɪ Erodiadi. 'Wɪ jrε' o San wlu' ɔ -pee, ɔ 'na : ε se "jrii nmɔ -wεε -ɪn -je -ma "dei 'nynɔ 'kwa -sa 'de ɔ 'je -ɔn "bli "ti. εmε -tɪ Erodi kpɔn San, ɔ sɔn -wεε ɔ po ɔ -kaso 'di 'de Erodiadi 'a -tɪ' 'ɔn.

⁵ ɔɔ -pɔn ɔ 'je San 'dba, 'kaa ɔɔ pleε nyɔ 'mε, dε-nɔε' nyɔ -wee' a 'daa San Kea 'a wlu 'kwajai.

⁶ 'Sɔ nɔ" -ε 'di Erodi -tuu" a ɔɔ' 'wɔb-kɔ ε, 'bomɔ Erodiadi 'a "junynɔkpao' dee 'bo nyɔ ɔ 'da -kɔ' -sɔn "juɔi.

⁷ Ua' deebu -sɔ pεε 'di 'sɔ ɔ cεn wlu -tie" ɔ 'na : Dε "o dε a -teea' 'mii ε, 'ma mεε aɔn "nyɪa'.

⁸ 'Sɔ ɔ tɔ de "jrui 'de ɔ de -tuu" wlu wɔn, -wεε ɔ mu 'de Erodi o de 'sɔ ɔ 'na : -ɪn -te' San Batisi 'a "jrui 'de 'kwlan 'di kaan -ta, -ɪn -je ε 'ɔn "nyɪ.

⁹ 'Sɔ 'beo Erodi "kaεε "jrii. 'Kaa dε ɔ cεan wlu -tie" 'bo nyɔ ɔ 'da -kɔ' -sɔn "juɔi ε, ε kpɔn 'ɔ, 'sɔ ɔ cεn 'o wlu ɔ 'na : Ao "nyɪɔ dε ɔ -teea' i ε.

¹⁰ -Wεε ɔ dɔ nyɔ 'e -kaso 'di ɔɔ -sa San Batisi "jrui "i.

¹¹ Uɔ -teε' 'e 'kwlan 'di 'de ɔɔ "nyɪ ε "junynɔkpao' -wεε -mɔ kpε ɔ de.

¹² San 'a klai" nynuu jia, ɔɔ "duo ɔɔ" 'ku 'ɔn -wεε ɔɔ -te' ɔ i. -Wεε ɔɔ mu ɔɔ po Sesi dɪ -nɔa 'a "kuan.

13 Sesi 'wəan -tɪ' -nɪ 'sʊ, ɔ 'kpa 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ
 ɔ mu -ta nyɔ jɾɔ' sea nɪ ɛ. 'Kaa nyiɔpɔ 'je kan' 'mɛ
 'sʊ ʊʊ 'wɫɛ -kwɛ 'dii -wɛɛ ʊʊ naa 'blɔɔi 'de ʊʊ
 mu Sesi kɪn.

Sesi "nyɪɛ nyiɔpɔ -di'pɛn ke -smii' ke

(Makɪ 6.30-44 ; Luikɪ 9.10-17 ; San 6.1-14)

14 -Ta Sesi a 'wɫɔ 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ ɔɔ "sia i,
 -mɛ nyiɔpɔ -kooa' i -ta -wee'. ɔ 'jea ʊpɔ 'sʊ ʊʊa'
 wɛɛ a nʊɔ', 'sʊ ɔ -tee nyɔ 'a 'wɛ- 'bɔɔa' -pɔn".

15 -Ta kwie a kpɔʊan 'sʊ ɛ, ɔɔ' klai" nynuɔ 'kpɔ
 -pɔn" -wɛɛ ʊʊ 'na : Nɔ" -si' -wɛ-, dɛ jɾɛ' se -ta nɪ-,
 -ɪn pɔ nyɔ -nʊ -jei" ʊʊ 'je -kwɛ 'dii mu -wɛɛ ʊʊ
 'je ʊʊa' diidɛ i -pɔn.

16 'Sʊ Sesi 'tmʊʊ ʊpɔ 'mɛ ɔ 'na : ʊʊ se mui
 kan'. Aoa' -cɛ" 'kpa "nyɪ ʊpɔ diidɛ.

17 'Kaa ʊʊ 'na : -Di'pɛn kplɪ -mm" ke -smii' jɔ
 'sɔɔn -gbai' mɪ -a -ble -ta.

18 'De Sesi 'na : Ao jɪ 'ʊn 'nɔ.

19 -Wɛɛ ɔ wɫɔ nyɔ -gbaea' ɔ 'de woi -pee ɔ 'na
 : Ao -te i 'bo sii" "kpei. -Wɛɛ ɔ "duo -di'pɛn kplɪ
 -mm" ke -smii' jɔ 'sɔɔn -nɪ 'ʊn, 'de ɔ kpa "jɾi "jɛi,
 ɔ pɔ ɪa' Kea 'sɛ- 'de ɔ cɪn tii- -wɛɛ ɔ "nyɪ ɔɔ' klai"
 nynuɔ 'de ʊʊ 'jɪ nyɔ "jɾii -gble'.

20 ʊʊ -wee" "klein di' ʊʊ je dbo. ɪa' tɔɔ -sia 'o
 mu "jɛ toe" 'a -puue jɔ 'sɔɔn.

21 Nyɔ -dia' diie 'mʊa- 'bɛɛ- "nynunmai 'a "wɫɔ
 -mm" 'mɛ, nyɔ se 'nynʊkpae' ke "nynumɪ" -sɾo'.

Sesi na' 'bo "ni "kpei

(Makɪ 6.45-52 ; San 6.15-21)

22 ʊʊ -kɔai" 'sʊ ɛ, 'bomɔ Sesi "sɾi ɔ je ɔɔ' klai"
 nynuɔ -kwɛɛ" 'di pɔ -wɛɛ ɔ 'na : Ao mu nya 'de
 "ni 'de 'ma ji'. -Mɛ ɔmɔ ke nyiɔpɔ a pɔɔɛ wɫɔ.

23 Ɔ -koa' nyv 'a -jei" pōoa' 'sv, ɔ muε 'e crv "kpei -ta nyv jro' sea nɛ, -wεe ɔ 'je Kea bae-. 'De -ta kwie a kpvan 'sv ε, ɔɔ' 'sv -nɪ 'o mu.

24 -Mε ɔɔ' klai" nynuu 'a -kwεε" nɛ 'e "ni -kwea la 'bode, -mε pōɔ' ɔ ji, εε bla vva' -kwεε" "ni 'a 'plɪ "jri, dε-nvε' 'nɔ vva muua 'demo pōɔ' ɔ 'wlv.

25 "I-saa sɔn" 'a -sro' nɔ" 'sv Sesi -teε naa' -pɔn" 'bo "ni "kpei -wεe ɔɔ mu 'e ɔɔ' klai" nynuu o fɔ o.

26 -Ta vɔ 'jee ɔ -wεe ɔɔ na 'bo "ni "kpei 'sv dε waa vɔvɔ 'dii, vɔmv 'na "kwle-sri" -o 'de-. 'Sv vva "wɔɔ'.

27 'Bo ε "sri Sesi wlv vɔvɔ -pee, ɔ 'na : Ao -te -tadue i, 'mɔ -o, favn 'bo ao nvε !

28 'Sv Piei "due wlv 'vɔn, ɔ 'na : Tv"bo, -bo ε nɪ -mɔ ε, -mε -vɔn cɛn 'o wlv -wεe 'vɔn 'je 'de -vɔn o ji 'bo "ni "kpei.

29 Sesi 'na : -In ji ! Piei 'wlv 'e -kwεε" 'di 'sv ɔɔ na' 'o "ni "kpei -wεe ɔɔ mu 'e Sesi o.

30 'Kaa ɔ kpa pōɔɔ' jisvɔn "jriε- i, ε kmai", 'sv favn a nɔɔ'. ɔɔ pa "ni -sɔn 'sv ɔ "wɔɔ' ɔ 'na : Tv"bo, -vɔn -pɔv' 'vɔn 'de !

31 'Bo ε "sri Sesi je sɔn sro. ɔ kpɔn ɔ 'sasa -wεe ɔ wlv ɔ -pee ɔ 'na : Ka -ma 'ma -kwlv" -tea' 'piε"i kan' a- ! Dεε-tɪ -vɔn -plee tɔ' i ε- ?

32 Vɔ 'ja 'e -kwεε" 'di 'sv pōɔ' 'bo ji -tɪ 'mε.

33 'Sv klai" nynuu -nɪ 'e -kwεε" 'di "siε 'kɔi- i 'bo Sesi "juɔi -wεe vɔ 'na : -In -nɛ Kea 'a "Ju -o -cɛn'-.

Sesi 'bɔɔ- nyv 'a 'wε 'de Senesareti

(Makɪ 6.53-56)

34 Vɔ cɛan "ni 'sv ε, vɔ nyniε 'e Senesarevɔla 'di.

³⁵ Nyv -nua 'e εε' 'blua- tu 'di juue Sesi 'i, 'su υυ -kooε oo' jinynt -ta -wee' ja, 'su υυ jo nyv "klein 'wε- ε nua.

³⁶ -Wεε υυa bae o i 'de υυ 'je oo' "bai 'a won 'o 'su "ibla. Nyv "klein -υυa blo "i ε, υυa' 'wε- ε 'boo.

15

Suifo-wi" "bli kpln 'a -ti'

(Maki 7.1-23)

¹ 'Su Fariseen ke ke' wο-savn -wlua Selisalem 'kpa Sesi -pvn" -wεε υ -tee' o i ka,

² υυ 'na : Dεε-ti -ma klai" nynuu a -saa' tein"nyv 'a ke' ε- ? -Bo υυ 'je dε di ε, υυa' jre kwa, ka -aa nua 'no -a "blikpln 'vn see ε, υυa' nv kan'.

³ Sesi wlu υυυυ -pee o 'na : 'De aopy mo 'ee, dεε-ti aoa -saa' Kea 'a ke' 'de aoa' -ce" 'ε nyioto' 'vn ε- ?

⁴ Kea 'naa : -In -je -vn "bo ke -vn de won, 'de nyv -oo mua o "bo ke de -soo' o poa' a, oo muε 'mea'.

⁵ 'Kaa aopy mo 'na : Nyv -oo mua wlua' 'de o "bo ke de -pee -wεε -o -na : Dε 'vn 'blea 'de 'vn 'jea ao kwa woi -te ε, ε -te ε kpoi", 'vn 'je ε Kea "nyv. -Mε -mo 'o "ju tu se o "bo ke de won 'je la 'bode.

⁶ 'Kamo aopy a nv -wεε aoa -sa' Kea 'a wlu i 'de aoa' nyv detoosvn 'vn.

⁷ Ao "jrಿದೆပေဝေ, dε Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmva 'de aoa' -ti' 'vn 'de ε, o 'bleε -kvn. Dε o 'cra, ε ka :

⁸ Kea 'naa : Nyv -nv 'ma ni -tea' nε 'de υυ 'won foo" 'vn 'kaa υυa' pεe tεεn 'vn o fin.

⁹ Nyv -nv a -gbεε' 'vn "juoi foo" 'vn, δε-νυε' nyio 'o κε' με υα τω nyv -wee υα 'daa- Kea 'a wlu.

¹⁰ 'Bomō Sesi 'da nyv -wee' -wee o wlu 'de υυ -pee o 'na : Ao -wee' "klein -te doin" 'de ao 'je δε -νε 'mii 'wōn.

¹¹ Δε -εε paa 'e nyio wōn 'di ε, εε' kpuvn nyio -flen", 'kaa dī -a -wlvā 'de o 'wōn -ia -sia" "kpaē' umī -ia kpuvn nyio -flen".

¹² 'Sv Sesi 'a klai" nynuu 'kpo -pvn", υυ 'na : Ka wlu -vn -tmva -ta ε kpuvn Farisevn-wi" -kwlv, -vn -je kan' 'mεε ?

¹³ Sesi 'na : Tu "o tu 'vn "Bo -nīa 'e javn 'di sea do ε, -mε ε muε cnun" 'a.

¹⁴ Ao "tai- υυυυ 'i. "Jri 'a wavn 'a 'sv -a po ba -je o. 'De -bo "jri 'a wai po "jri 'a wai -je o ε, υυ -wee' a muε i -kaa' 'de "bie 'di see.

¹⁵ Pīei "dua wlu 'vn o 'na : -In -sa "ipoo -tī -nī wō -vn -nī" -avn.

¹⁶ 'De Sesi 'na : Aomō ke'wlvεε, ao se tō'di 'kpa kee ?

¹⁷ Ka δε "o δε -εε pa 'e nyv 'wōn -mε εε mua 'e "kwli 'di -wee εε "sia -svn 'de nyv a poε 'kwla, ao se ε juoo- ?

¹⁸ 'Kaa δε -jia' 'e nyv 'wōn -mε ε 'wlvε 'de o pεe o, εmε -εε kpuvn nyv -flen",

¹⁹ δε-νυε' 'de nyio pεe o mō tō' saīn a 'wlv. "Ku 'dbaa' o, δε "itān' o, "jriia' o, nyv -tī' "kpei blaā' o, nyv cēan' o,

²⁰ dī -ia kpuvan nyio -flen" mī -nao. -In se kwa jre -wee -vn dī δε -mε 'ε kpuvn nyio -flen".

*'Blva 'srυ 'dinyvō -teε Sesi -kwli"
(Makī 7.24-30)*

21 Sesi 'wlvaa 'mva- 'sv ε, ο muε 'e Tii ke Sidonblua "kpei fō o.

22 'Sv Kanaan 'nynɔ due' -ji' 'de ο ο -wεε -v -wɔ", -v -na : Tv"bo, Dafidi 'a "Ju, -in -je 'ma wεε- 'de ! 'Ma "junynɔkpao' a 'jeε kui wɔn 'de -suusaɔn 'kwa.

23 'Kaa Sesi se 'e va' wlu wlu jrε' "kpei po mɔ "pɪ. ɔɔ' klai" nynuu mv -kpɔ -pɔn" -wεε -vɔ -tmv ɔ -vɔ -na : -In nv 'nynɔkpao' -nv i ke, de-nvε' va "wɔɔ' -a 'dei.

24 'De Sesi 'na : Nyv -vɔ -ma" 'de Israε-nyv "klu ka 'blae -sia kwla nɪa, vɔvɔ 'a 'sv 'a jia' 'in ji.

25 'Kaa ο 'da kan' 'sv 'nynɔkpao' -nv ji' v "siie 'kɔi- i 'bo ο "juɔi 'de v 'na : Tv"bo -in ji 'vɔn o 'de !

26 'Bomɔ Sesi wluu ο 'na : ε se ka -cɔɔn'- ka- nɪ -wεε nyv 'je nyiɔ 'ɔ "nynuu 'a diidi 'vɔn "duo- 'de ο 'ji -gbe' nynuu "nyɪ.

27 'Sv v 'na : tɔ' -ti -o -cεεn'- Tv"bo, 'kaa dɪ -ɪa blua ɪa' jevɔn -sɔn i ε, ɪmɪ -gbe' a 'ten -wεε ɪa di.

28 'Sv Sesi 'na : 'Nynɔkpao', ka aa' 'ma -kwli" -tea' 'bei" ka- ! Ka a nɪai" ε, ε nv kan'. 'De εε' nɔ" -nε 'di 'bo va' "junynɔkpao' a 'wεε- 'bɔɔ-.

Sesi 'bɔɔ- 'wεε- -tuu"-tuu

29 Sesi 'wlv 'mva- 'mε -wεε ο mu 'o "ni klaa" -nɪa 'e Galile -kwli" 'sv ο 'ja 'o crv "kpei -wεε ο -te i.

30 'Sv nyv -tuu"-tuu -kpɔ -pɔn", vɔ jɔ klɔɔvɔn o, "jri 'a wavɔn o, nɪavɔn o, "muu- o, nyv 'wεε- 'ε "kwli -wee' a nva o. Vɔv kpɔvɔv- 'bo Sesi bɪ wɔ -wεε ɔɔ 'bɔɔ- vva' 'wεε-.

31 Nyv -kwea de 'jea "muu 'a wlu -ta a, vɔ 'jea nɪavɔn 'a 'pɔ -ta, vɔ 'jea klɔɔvɔn 'a na -ta, vɔ 'jea

"jri 'a wavn 'a i 'je -ta 'su tai' "maa vɔvɔ 'mɛ 'su vɔ -tee Israe 'a Kea 'a 'nyɪ "i 'bɛɛ- -pɔn".

*Sesi "nyɪɛ nyɪɔvɔ 'a "wlu -nyiiɛ diidɛ-
(Makɪ 8.1-10)*

³² -Mɛ 'wlvɑ 'o -jei' 'su Sesi 'da ɔɔ' klai" nyɪnuu 'mɛ -wɛɛ ɔ 'na : Nyɔ -nɔ vɔvɑ' wɛɛ a nɔ 'ɔn 'ɛ, dɛ-nɔɛ' vɔ nɔɛ 'wɪ taan 'bo 'ɔn -pɔn", 'kaa vɔ se dɛ di. 'Mɔ se ɛ "ɪn 'ɪn 'je vɔvɔ -jei" pɔ 'de 'mɪɛ- 'ɔn, -wɛɛ -crigbaa je vɔvɔ -sa vɔvɑ' de mu nɔ" 'bo -jei".

³³ 'Sɔ ɔɔ' klai" nyɪnuu 'na : -Ta -kwɔɔ jrɛ' sea nɪ -ta 'ee, -taka -a -je nyɔ -tia ka 'a diidɛ -saa ?

³⁴ 'De Sesi -tee' vɔvɔ i ɔ 'na : -Di'pɛn kplɪ -tiiɛ'- ao 'ble ɛ- ? vɔ 'na : -A -bleɛ -di'pɛn kplɪ -mɛ" 'sɔn ke -smii' jɔ mɪ" jri' ke-.

³⁵ 'Sɔ ɔ 'tɪvɛ nyɔ -wɛɛ' "klein ɔ 'na : Ao -te i.

³⁶ -Wɛɛ ɔ "duo -di'pɛn kplɪ -mɛ" 'sɔn ke -smii' jɔ -nɪ 'ɔn 'de ɔ pɔ ɪɑ' Kea 'sɛ-, -wɛɛ ɔ cɛɛn ɪ, ɔ "nyɪ ɪ ɔɔ' klai" nyɪnuu -wɛɛ vɔ -gbɪ' nyɔ "jrii.

³⁷ Nyɔ -wɛɛ' di' vɔ je dɔvɔ. ɪɑ' tɔɛ -sia 'o, -wɛɛ vɔ 'tɪan i ɛ, ɪ "jiɛ toe" -mɛ" 'sɔn.

³⁸ Nyɔ -vɔ dia dɛ 'mɔvɑ- nɪɛ "nyɪnɪmɑi 'a "wlu -nyiiɛ, nyɔ se 'nyɪnɔkpɑɛ' ke "nyɪnɪmɪ" -sɔvɔ'.

³⁹ Sesi -kwea nyɔ -nɔ wlu pɔvɑ' 'sɔ ɛ, ɔ 'ja 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ ɔ mu 'e Makadanlvɑ "kpei.

16

*Fariseɛn ke Sadiseɛn-wi" -teeɛ' Sesi jrii' i
(Makɪ 8.11-13 ; Luikɪ 12.54-56)*

¹ Fariseɛn ke Sadiseɛn-wi" 'kpa Sesi -pɔn" -wɛɛ vɔ 'je ɔ wlu 'a "klɛ -pee -gba. vɔ -tee' ɔ i 'de ɔ 'je

jrii' -wlvā 'e jaʋn 'di 'a due' nʋ, -wɛe ka ɔ 'wlvā 'de Kea o ε, ʋʋ 'je ε 'je.

² 'Kaa Sesi wlu' 'de ʋʋ -pee ɔ 'na : -Bo 'jrʋ a sea i 'pɛn -kwie" ka a -wɛe jaʋn 'je -sain' ε, -mɛ ao 'na nɔ" 'dɔe -a mu nɪa' -klae"-.

³ 'De -bo -klae" pɛɛn ε, ao 'na "ni 'a -sɔʋgba a muɛ dbaa' -sɪan, -pie a muɛ jia' dɛ-nʋɛ', jaʋn 'a -sain' 'a kpeɛ -sɔn i, ao juo jaʋn 'a nɪsʋn 'a "kpei -seea' ka 'mɛ, 'kaa ao se dɪ -ɪa nʋʋa -sɪan 'a "kpei -sɪa' ka juo-.

⁴ -Sɪanwɪ 'di nyʋ -ʋʋ -nyniia 'diwɔn, -ʋʋa pɔoa wlu fai" 'de Kea -pee, ʋʋʋʋ -a -tee' jrii' i, 'kaa jrii' jrɛ' se nʋʋɛi -bo ε se -je -nʋʋa 'de Sonasɪ 'a -tɪ' 'ʋn nɪ ε. 'Sʋ ɔ 'wlv' 'o ʋʋʋʋ -pʋn" 'mɛ, ɔ muɛ -tajrɔ.

Jrii' Sesi nva ɔɔ' klai" nynuu 'a 'wɔn ɪ 'dei

⁵ -Ta klai" nynuu a muua 'de "ni 'a 'fɔ jrɛ' o ε, ʋʋ "mae' ʋʋ se di 'pɛn 'ʋn "duo.

⁶ -Wɛe Sesi wlu ʋʋ -pee ɔ 'na : Ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -tɪ' 'de Fariseɛn ke Sadiseɛn-wi" 'a -di'pɛn -puun"dɛ 'ɛ -tɪ' 'ʋn.

⁷ 'Sʋ klai" nynuu -tee wluā' -pʋn" 'bo ʋʋa' 'sʋ 'nynɪ, ʋʋ 'na : -A se -di'pɛn 'ʋn "duo-, mɛ -tɪ ɔɔ 'tmʋ dɛ -nɛ.

⁸ Ka ʋʋ 'tmʋa dɛ -nɛ Sesi 'je kan' 'mɛ 'sʋ ɔ -teeɛ' ʋʋʋʋ i ɔ 'na : Dɛɛ-tɪ aoa naa aoa' -ɪn se -di'pɛn 'pɛn 'ʋn "duo -mɛ 'ɛ tɔ' i ε- ? Ao -gbʋn ka aoa' Kea -kwɪl" -tea' piia "i ε !

⁹ Ao se tɔ'di 'kpa kee ? Ao se -tɪ' -kwɪl" pɔ kee ? -Ta 'ɪn cɛɛan -di'pɛn kplɪ -mm" i 'de nyʋ 'a "wlu -mm" 'a -tɪ' 'ʋn 'ee, ɪa' toe" -tiɛ' ao "duo 'ʋn ε- ?

¹⁰ 'De -di'pɛn kplɪ -mɛ" 'sɔn 'ɪn cɛɛan i 'de nyʋ 'a "wlu -nyiiɛ 'ɛ -tɪ' 'ʋn 'ee, ɪa' toe" -tiɛ' ao "duo 'ʋn ε- ?

11 'De -mε ka 'in sea -di'pen -ti 'tmυ, δεε-ti ao se ε 'mii 'wɔn ε- ? 'In 'na ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' 'de Fariseen ke Sadiseen-wi" 'a -di'pen -puun"δε 'ε -ti' 'bn.

12 'Su ka ε sea 'de -di'pen -puun"δε 'ε -ti' 'bn ni -wεε ε nia 'de Fariseen ke Sadiseen-wi" 'a nyɔ dεtɔɔsun 'a -ti' 'bn mε ɔ -saa ɔpɔ fεn' ɔɔ 'wɔn ε 'mii.

*Piei 'na Sesi niε Klisi, Kea 'a 'o-tei -o
(Maki 8.27-30 ; Luiki 9.18-21)*

13 Sesi nynia 'e Filipu o -kwɔɔ 'de Sesare 'a 'blɔa 'a 'fɔ "kpei 'su ε, ɔ -teeε' ɔɔ' klai" nyuu i, ɔ 'na : De nyɔ a 'tmυ 'de 'mɔ nyiɔ 'ɔ 'ju 'a -ti' 'bn ε- ?

14 'Su ɔɔ 'na : Nyɔ jɔv' 'na -in -niε San Batisi -o, jɔv' 'na -in -niε Eli -o, jɔv' 'na : -In -niε Selemi -o, -wεε jɔv' 'na : -In -niε Kea 'a wlu 'kwajaavn -nia tein" 'a due' -o.

15 'De Sesi 'na : 'De aopɔ mɔ 'e, nyɔ aoa 'daa- 'bn ε- ?

16 'Bomɔ Piei wluu- ɔ 'na : -In -niε Kea -nia 'kmυ 'a "Ju Klisi -o.

17 Sesi "dua wlu 'bn 'su ɔ 'na : -In 'di nmɔ wɔn Simɔ, Sonasi 'a "ju, de-nɔε' dɔ -ma -wɔba 'tmba' -ta, ε se nyiɔ mɔ -se 'kwla 'de -bn -pee ni-, ε 'in "Bo -nia 'e jaɔn 'di -o.

18 'De 'mɔ ε, 'in 'naa -ma 'nyɔn -ni Piei, ε 'de mε -ni "sou, 'bo εε' "sou tu "kpei mɔ, 'in 'je 'ma -gbu" pɔo-, -wεε 'mεa' se ε "wɔin 'bεεi.

19 'Ma muε -bn tɔ"bode -nia 'e jaɔn 'di 'a -da'kle 'nyia' -wεε dɔ "klein -ma mua isaan' 'de 'blɔa- "kpei ɪ 'je isaan 'de jaɔn 'di. 'De dɔ "klein -ma mua ikaian' 'de 'blɔa- "kpei ɪ 'je ikaiεn 'de jaɔn 'di.

20 'Sv o -tuu" ε o' klai" nynuu wɔn o 'na ka o nta Nyb'pɔvi Klisi ε, υb 'bo ε 'tmue 'de nyo jro' -pee.

Sesi 'tmue o' 'me -ti ke o' "kunyio' son-ti ke (Maki 8.31-9.1 ; Luiki 9.22-27)

21 De -wɔva 'mva- Sesi -tee wɔva' -pɔn" 'pepe 'de o' klai" nynuu -pee o 'na o 'je Selisalem mu -o, -wee o 'je 'kle 'je 'de nyb-cɔn' o, 'sraa -saun 'a klae" o, ke' wɔ-saun 'kwa. Uba mue o 'dbaa' -wee o 'je 'kmv de ji 'de 'wɔ 'a taan -ne 'di.

22 'Sv Piei 'doo -tajro -wee o -ce' o "bli, 'de o 'na : De -nɔa 'mva- -pee 'de -ɔn -wɔn de ! Kea a mue -ɔn o sia', εε' de tu se -ɔn "jrii nɔvi 'no 'kmv !

23 'Kaa Sesi "biie i 'de o o, o 'na : -Siɔn' -koa, -ɔn -teeɔn 'ɔn kin, -ɔn -nue "i -ɔn -je 'ɔn 'de desavn 'di po, de-nue' -ma to' ke Kea 'a to' se due' nɔ-, -ɔn -blee nyioto'.

Nyo -ke Sesi na -me o 'wɔɔn- 'kle 'je -ti

24 'Sv Sesi wɔv' 'de o' klai" nynuu -pee o 'na : -Bo nyo -nuei" o ke 'ma -a -je na -me o 'bo o' -ce" 'kpa 'a 'kmv "kpei 'toan, -me o 'wɔɔn- 'kle 'je -ti -wee o 'je 'bo 'ɔn 'de bla,

25 de-nue' nyo -nuei" -o -je o' 'kmv "kpei 'toan-a, -me εε mu o kwa "maa', 'kaa nyo -o' mua o' 'kmv 'bo'a 'de 'ma -ti' 'ɔn ε, -me o' o' -o' mu o' 'kmv 'pɔva'.

26 -Bo nyio 'ble 'kmv -wee' "klein -wee o' -suu "ma 'ee -me de o 'je 'o mu ε- ? 'De de nyio 'je ja -wee -ε -je o' -suu -ko o "sii ε- ?

27 Aoa 'jee, nyio 'o "Ju a mue jia' 'de o 'Bo 'a 'nynɔ 'wɔva' 'ɔn, o ke o' "soa-wi" ke-, -wee ka

nyv 'a dbo nia 'de o 'je nyv εε' -kei" -sa kan' due 'due.

²⁸ 'Ma 'tmvυ aopv tō' -ti nyv -nia 'kmb -ta vva' jrv' se 'mei 'sv -vυ -je nyv o 'o 'ju 'a deji -ne "jrie- 'jee- 'de o' 'beode 'vn.

17

Sesi -saa "i 'de o' klai" nynuu taan "jri 'de (Makı 9.2-13 ; Luıkı 9.28-36)

¹ 'Wı -mεεo" -sia' 'sv ε, Sesi "due Piεi ke Sakı ke o' "dei San 'vn -wεε vυ ke o -saa kıvn vυ mu 'e crv klaa" due' "kpei.

² 'Sv o -saa "i 'de vυvυ "jri 'de, o' "jua- a fan' ka 'jrv nıa, o' 'vnpaadı "pluu' "puu' ka -son' nıa.

³ Vva kvan 'emu 'sv -mε Moısv ke Eli -taan' -wεε vυ ke Sesi a wlu-.

⁴ 'Sv Piεi "due wlu 'vn o 'na : Tv"bo, -aa -ta nıa' nmō "jrii. -Bo -ıv -nıei", 'ıv 'je poe" taan "jei po, -mō -je due' 'ble, Moısv 'je due' 'ble -wεε Eli 'je due' 'ble.

⁵ Piεi "sia wlua' 'sv bue" -εε nva bleble -criε" vυvυ "jrui, -wεε wlu due' 'wlv 'e bue" 'vn 'de ε 'na : "Ju -no nıe 'ma -tı' kmaju -o. 'De o 'vn 'bomō 'ma nyv o 'o -tı' kmaa' -wee' nı-, ao po o' wlu doın" o !

⁶ Klai" nynuu 'wvan wlu -ne 'sv vυ -criε" "jrii 'bo 'blō, favn a nv vυvυ 'mε.

⁷ 'Sv Sesi 'kpa vυvυ -pvn", o bla vυvυ "i 'de o 'na : Ao son 'vn, favn 'bo ao nve !

⁸ Vv kpa "jri "jei 'sv vυ se nyv jrv' i 'je -bo ε se Sesi 'a 'sv nı ε.

⁹ -Ta vva 'wlvā 'de crv "kpei vva "sia i 'sv, Sesi -tee' vυvυ ke' "i o 'na : De ao 'jea "jrie -ta ao 'bo

ε 'tmυε 'de nyo jro' -pee mamaυ 'su nyio 'o "Ju 'je
"kunyio' son-.

10 'Su o' klai" nynuu -tee' o i υυ 'na : Dεε-tu
-wεε ke' wο-savn 'na : Eli a muε de jia' "i-saa' no"
ε- ?

11 'De o 'na : To' -o, Eli a muε jia' -wεε o 'je dι
-wee' kpoi" po.

12 'Kaa 'ma 'tmυυ aopυ 'me Eli ji' -wε- sese, -wεε
υυ se o "i juo- υυ nυ o υυa' 'tyn nυ-tι "jrii. O 'jeε
'kle 'de υυpυ 'kwa, 'kamο nyio 'o "Ju a mu 'kle
'jea' 'de υυpυ 'kwa -ke.

13 'Su, ka ε nι San Batist mo o o "si 'nynι klai"
nynuu 'won ε 'mii.

*Sesi nυε -suusavn i 'de "ju-saan"- due' 'yn
(Maki 9.14-29 ; Luiki 9.37-43)*

14 -Ta υυ jεεa nyυ -tuu"-tuu -kuan' "jrui ε,
'bomο "ju due' 'kpa Sesi -pυn" -wεε o "sii- 'koi-
i 'bo o "juoi,

15 'de o wlu ka : 'Ma 'blei, -yn -je 'ma "ju 'a wεε-
'de ! Susuwe- -εε nυ o, εε criο'. -Bo εε' 'cυ dee
'pen "kpaε' 'su, εε 'wlvε "blo, 'su o o -ka i. -Bo 'wι
jre' o, εε blo i 'bo "jri, 'wι jre' o, εε -fi" o 'bo "nio-.

16 'In jo -ma klai" nynuu 'mε, 'kaa υυ se εε' 'wε-
tu 'a 'booa' 'bεε-.

17 'Su Sesi wlvε o' klai" nynuu -pee o 'na : Ao
"jrukuyn ke 'diwοnyniyn 'a ti, 'de no" -tiie' 'di ao
ke 'ma -a -je i -te ke'wlvε ε- ? 'De kpe -tiie' 'yn 'je
ao 'ble ε- ? Ao ja 'yn "ju -saan" 'no !

18 -Wεε o kmaa wlu 'i, o "wοo- -suusavn -nε
"jrui. 'Su ε 'wlv 'e "ju -saan" 'yn 'ε, ε "siε "kpaε'.
'Bo ε "sri o' 'wε- je 'bo.

19 Ε nva kan' 'su klai" nynuu 'kpa Sesi -pvn" -wεε υυ -tee' ρ i υυ 'na : Δεε-τι -a se -suusaυn -νε 'εε inva' 'βεε ?

20 'De Sesi 'na : Aoa' Kea -kwl" -tea' se "i 'βε, εμε -τι -ο. 'Ma 'tmυυ aopy tō' -τι, -bo aoa' Kea -kwl" -tea' 'piie "i ka "ple 'jō 'βεα, -bo ε 'βε kan', aoa muε cy -νε -pee wlua' ao 'je nυ : ε 'wlv -ta ! -Wεε ε 'je ao wōn 'je. Δε ao sea "wōin 'βεε i -με se nι-.

21 ['Kaa εε' -suusaυn -tu -bo ε 'je 'e nyυ 'υn 'wlv ε, -με 'de Kea baea' ke wōn 'bōa' 'υn -ο.]

Sesi 'tmυε ρρ' 'με -τι ke ρρ' "kunyιρ' sōn-τι ke'wle

(Maki 9.30-32 ; Luiki 9.43-45)

22 'Wι jre' ο -ta υυ nia Galilebva "kpei i plea' 'bomō Sesi wluu 'de ρρ' klai" nynuu -pee ρ 'na : Nyιρ ρ "Ju 'je 'e tooε -ο 'de nyιρυ 'kwa

23 -wεε υυ 'je ρ 'dba. 'De ρ 'je "kunyιρ' sōn 'de 'wι 'a taan -νε 'di. ρ 'da kan' 'su klai" nynuu "kaεε "jrii.

Kea -gbu klaa" 'a -δειnpο' -sati.

24 Sesi ke ρρ' klai" nynuu nynia Kapεnauυ 'su ε, -δειnpο'- -saυn 'kpa Pιei -pvn" -wεε υυ wlu ka : Aoa' detōi a -sa' Kea -gbu 'a -δειnpο'- 'μεε ?

25 Pιei 'na : Kyυ, ρρ -σε' ! Pιei pa -gbu" 'su Sesi "duε wlu 'υn tein", ρ 'na : Simō, ka -ma nεε tō' "kpei ε- ? Nyρ -je 'beō-wi" -nia 'e 'blva- -νε "kpei 'a -δειnpο'- -sa a- ? Uba' -ce" 'ε 'bleenyυ -ae, -aee' 'dυι -ι ?

26 'Su Pιei 'na : 'Dυι- -a -σε'. 'De Sesi 'na : -Je ε nia kan' -mō ε, -με υba' 'bleenyυ -mυ se ε -sai.

27 'Kaa -a -bo ε nυε -wεε nyυ -nυ 'bo -a 'cen i 'kpaα'. -In mu kwεn" po 'de 'tonie wōn. "I-saa

-smiie' -εε mua kwen" kpuan' a, -un -crie' -un -je
 εε' wɔn 'ba 'de -un -je 'e 'weiɔ -sa -wεe -un -je -un
 ke 'ma -a -saadε ja-.

18

-ɔ -nɪ klaa" a- ?

(Makɪ 9.33-37 ; Luikɪ 9.46-48)

¹ 'De εε' nɔ" tu 'di ε, Sesi 'a klai" nynuu 'kpo
 -puɔn" -wεe ʊɔ -tee' ɔ i, ʊɔ 'na : ɔ -nɪ Kea 'a keɛma'
 -kwɔɔ -nɪa 'e jaun 'di 'a klaa" a- ?

² 'Bomɔ Sesi 'daa- "ju -saan" due' -wεe ɔ nynɔɔ
 i 'bo ʊɔa' -kwea'-.

³ 'De ɔ 'na : 'Ma 'tmɔʊe aopɔ tɔ' -tɪ, -bo ao se
 kplɪn fai" poo -wεe ka "nynumɪ" nɪa ao se kan'
 nɪ ε, -mε ao se 'e Kea 'a keɛma' -kwɔɔ -nɪa 'e jaun
 'di 'di pai.

⁴ Emε -tɪ nyɔ -jaa ɔɔ' -ce" ja -wεe ka "ju -saan"
 nɪa, ɔ -nɪa kan' a, ɔmɔ -nɪ klaa".

⁵ 'De nyɔ "o nyɔ -kpuɔan "ju -saan" -nɪa ka sɪn
 'sɔɔn 'de 'ma 'nynɪ 'ʊn ε, -mε 'mɔ ɔ kpuɔn sɪn
 'sɔɔn.

Desavn 'a "ikmaa'

(Makɪ 9.42-48 ; Luikɪ 17.1-2)

⁶ 'Kaa -bo nyɔ jrɔ' ɔ nʊɔdɪ bluua 'ma -tɪ' tɔ' 'ʊn
 'jeʊn 'a -saan"- due' 'de desavn 'di ε, -mε de -jea
 "paa' 'de ɔɔ' -tɪ' 'ʊn mε -nɪ nyɔ saan ɔ "soukpo
 -plun -wεe nyɔ -fii" ɔ 'de 'tɔnɪε wɔn.

⁷ ε nɪε "nmia-tɪ -o 'de nyɔ -wee' "klein 'a -tɪ'
 'ʊn, de-nʊε' dɪ -jea nyɔ 'de desavn 'di bluua a, ka
 "o ka-, ɪa' dɪ tu a mʊε jia' see, 'kaa εε mʊε wεe
 -tɪ nɪa' 'de nyɔ ɪa mua 'ʊn jiia' 'a -tɪ' 'ʊn.

⁸ -Bo -ma sʊn ke -ma bʊ a sea -ʊn 'de desavn
 'dipo ε, -mε -ʊn cɪn 'o -ʊn -jɪ 'kwɪa po fiin. -ɪn -ble

sɔn due' ke bɔ due' -wɛɛ -ɪn mu 'e 'kɪv -cɛɛn' 'ɔn "paa', ε je -ɪn -ble sɪn 'sɔɔn ke bɪ 'sɔɔn -wɛɛ -ɪn mu 'e nɛ -ɛ sea 'mɔ -ta 'ble 'ɔn -sii.

⁹ 'De -bo -ma "jriɛ- ε sea -ɔn 'de dɛsaɔn 'dipo ε, -mɛ -ɪn -sɛ 'de -ɔn kɔn'. -Ma -nɪ "jriɛ- due' "i -wɛɛ -ɪn mu 'e 'kɪv -cɛɛn' 'ɔn "paa', ε je -ɪn -ble "jri 'sɔɔn -wɛɛ -ɪn mu 'e nɛ 'ɔn -sii.

*'Blaa -wɪvɑ 'kwla ɛɛ' "ipoo-tɪ
(Luikɪ 15.3-7)*

¹⁰ Ao -tu" aɔa' -cɛ" 'ɛ -tɪ', aɔ 'bo "nynumɪ" -nɔ 'a due' kɔvɪn -gbai -flɪɪn, dɛ-nɔɛ' ɔvɑ' "soa-wi" -tea ɔvɔv 'a -tea' 'de jaɔn 'di ε, ɔvɑ 'jeɛɛ 'ɪn "Bo "jriɛ- 'de 'wɪ "oo 'wɪ -wee' 'di.

¹¹ Dɛ-nɔɛ' nyɔɔ 'ɔ "Ju jɪɛ nyɔ -ma" 'pɔvɑ'.

¹² Ao pɔ doin" i, -bo nyɔ due' 'ble 'blae 'a kmɛ' 'due -wɛɛ ɪa' due' "ma, ɔɔ' sie ɪa' kwla -mɛ" nyɛ 'jɔ -mɛ" nyɛ 'bo crɔ -kwɪ" -wɛɛ ɔɔ' mu due' -je -ma" i -pɔaan' ? -Aee' ε se kan' nɪ ? Ka aɔa nɛɛ tɔ' "kpei- ε- ?

¹³ 'Ma 'tmɔvɛ aɔ tɔ' -tɪ, -bo ɔ -sɛ 'kwla a, ε 'bleɛ ɔɔ' 'mɔvɑ-, ε je 'blae 'a kwla -mɛ"nyɛ 'jɔ -mɛ"nyɛ -jɪ -sea' "ma -sii.

¹⁴ 'Kamɔ ε nɪ -ke, aɔ "Bo -nɪa 'e jaɔn 'di se ε "ɪnɪ nyɔ -saan" due' kɔvɪn -gbai' 'je "ma.

-ɪn -wɪv -ma de'di 'a -kɔ "kpei

¹⁵ -Bo -ma de'di nɔ dɛsaɔn ε, -mɛ -ɪn -kpɔ -pɔn" -wɛɛ ɔ ke -ɪn -je 'sɔɔn -nɪ 'de aɔ 'je wɪv-. -Bo ɔ pɔ -ma wɪv doin" o ε, -mɛ -ɪn -pɔvɔ' -ma de'di 'mɛ.

¹⁶ 'De -bo ɔ se -ma wɪv doin" o pɔ ε, -mɛ -ɪn -da nyɔ due', nyɔ 'sɔɔn, -wɛɛ nyɔ 'sɔɔn ke taan 'je ɪa' -tɪ' 'tmɔ-ta 'je.

17 'De -bo ɔ 'na ɔ se -wi" -mυ 'a wlu doin" o poi 'jaa, -mε -in -toε Kea -gbu "i. -Bo ɔ 'na ɔ se Kea -gbu 'a wlu doin" o poi ε, -mε -in -gbun ɔ ja ka nyɔ -sea' Kea 'a -ti' tɔ' 'un 'je ke -deinpo' -sai nia.

18 'Ma 'tmυε aopυ tɔ' -ti, dɪ "klein aoa mua isaan' 'nɔ 'blva- "kpei ε, ɪa mυε isaan' 'de jaun 'di, 'de dɪ "klein aoa mua ikaian' a, ɪa mυε ikaian' 'de jaun 'di.

19 'De 'ma 'tmυε aopυ 'mε ke'wle, -bo nyυ 'sɔn 'bεε- wlu 'un 'de aopυ "klu 'de 'blva- "kpei -wεε υυ 'je dε i -tee' ε, 'in "Bo -nia 'e jaun 'di a mυε ε υpυ "nyia' see.

20 Dε-nυε' -ta nyυ 'sɔn ke nyυ taan 'kuan "jrui 'de 'ma 'nyu 'un ε, 'in nɪ 'bo υpυ 'a -kwea' 'mε.

Dbonvi -sea' wεε "jri 'de nιε

21 'Su Piei 'kpa Sesi -pun" -wεε ɔ 'na : -Bo 'ma de'di nυ 'un dεsavn "jrui 'ee, kpe -tiie' 'in 'je ε o 'bɔ ε- ? 'In 'bɔ ε o mamav 'sυ ε 'je kpe -mε" 'sɔn nyu -aee ?

22 'De Sesi 'na : 'In se 'na -in nυ kpe -mε" 'sɔn, 'kaa -in mu mamav 'sυ -in -je kpe 'ε kwla -mε" 'sɔn 'ɔ kpe -mε" 'sɔn nyu.

23 'Ma 'tmυ aopυ 'mε : Kea -nia 'e jaun 'di 'a 'tun nυ-ti nυa' -kɔ' 'beɔ due' -ɔ -da ɔɔ' dbonun 'de 'wei υυ 'jea υυ 'je ɪa' "kuan po.

24 -Ta ɔ -teea 'wei -sroa' -pun" 'sυ, υυ jɔ "ju due' -ɔ -ble ɔɔ' 'wei 'a -kwɪtɔu".

25 -Ta "ju -nɔ 'jea dε -sa -wεε ɔ 'je ɔɔ' 'blei 'a kpan -sa 'bo se nɪ-, 'sυ ɔɔ' 'blei 'na : Ao ple ɔɔ' -ce" ke ɔɔ' 'nyu ke ɔɔ' "nyuu- ke ɔɔ' 'bleedɪ -wee' "klein ke -wεε ɔ 'je 'ma kpan -sa.

26 'Su "ju -no "siiε 'koi- i 'bo ɔɔ' 'blei "juɔi -wεε ɔ bae ɔ i -bae -bae 'de ɔ 'na : -In -kuu tɔ' i 'de 'ma -ti' 'ɔn, 'ma muε -ma kpan -wee' -saa'.

27 Dε -nɪa 'mɪa- kɔn ɔɔ' 'blei -kwɪɔ 'sɔ ɔ 'jεε ɔɔ' wεε-, -wεε ɔ 'na : -In mu, 'ɪn 'bɔ 'wεi -nɪa -ɔn "kpei 'mε, -ɪn se 'ma kpan 'ble 'bode.

28 Dɔnɔvi -no "sia "kpaε' 'sɔ ɔ ke ɔɔ' "dεi due' -ɔ -ke ɔɔ nɪa dɔ -tadue -wεε -ɔ -blea ɔɔ' kpan dε-saan" -gbɔɔn'. 'Su ɔ kɔn ɔ -plɪɔn', ɔ 'na : -In -sa 'ma kpan !

29 ɔɔ' "dεi -no "siiε 'koi- i 'bo 'blɔɔ 'bo ɔ bɪ wɔ -wεε ɔ bae ɔ i -bae -bae 'de ɔ 'na : -In -kuu tɔ' i 'de 'ma -ti' 'ɔn 'ma muε -ma kpan -saa'.

30 'Kaa "ju -no 'na ɔ se 'wɔn, -wεε ɔ mu 'de ɔ po ɔ "dεi -kaso 'di, ɔ 'na 'demɔ ɔ 'je nɪ mamau 'sɔ ɔ 'je ɔɔ' kpan -sa.

31 Dε ɔ nɪa 'mɪa- ɔɔ' "dεi-wi" 'je ε 'sɔ ɔɔ "kaεε "jrii "kɪkɪ. ɔɔ mu' -wεε dɪ "klein -nɔɔa ɔɔ po ɔɔa' 'blei 'a' "kuan.

32 'Su ɔ 'da dɔnɔvi -no 'mε -wεε ɔ wɪɔ ɔ -pee ɔ 'na : Ka -ma dɔnɔvi tu nyɪnɪ 'di wɔn kan' a- ! 'Ma kpan -nɪa -ɔn "kpei -ɪn -baea 'mii ε, 'ɪn 'bɔ ε -wee' "klein 'mε.

33 -In se ε 'bεε- -kee, -ɪn -je -ma "dεi 'a wεε 'je, ka 'ɪn 'jea -ma wεε εε ?

34 'Su ɔɔ' 'blei 'kpa 'cɛn, ɔ 'na : Ao kɔn ɔ, ao po ɔ -kaso 'di, 'demɔ ɔ 'je nɪ mamau 'sɔ ɔ 'je 'ma kpan -wee' "klein -sa.

35 -Wεε Sesi poε "kpei ka, ɔ 'na : 'Kamɔ 'ɪn "Bo -nɪa 'e jaɔn 'di a mu ao nɪa' due 'due -bo ao se aoa' de'di 'a dεsaɔn "kpei 'wɪɔ 'de pεε -wee' "klein 'ɔn ε.

19

Sesi muε 'e Suide

¹ Sesi -kɔa' -ti' 'tmɔa' kan' 'sɔ ε, ɔ 'wɔɔ 'e Galileblɔa "kpei 'mε -wεε ɔ mu 'e Suideblɔa "kpei 'de Sudɛn -gbuu 'a 'fɔ jrɛ' ɔ.

² Nyɔ -tuu"-tuu mu ɔ kɔn, -wεε ɔɔ 'bɔɔ- ɔɔpɔ 'a 'wε-.

'Nynɔ 'kwla -sati ke kloo" sie-ti ke (Maki 10.1-12)

³ 'Sɔ Fariseɛn-wi" 'kpɔ -pɔn" -wεε ɔɔ 'je ɔ wɔɔ 'a "kle -pee -gba. ɔɔ 'na : 'De -aa kɛ' 'di 'dee, 'junmɔu 'beeε' ɔ 'je ɔɔ' 'nynɔ 'kwla -sa 'de de "ɔ de 'ε -ti 'ɔɔn ?

⁴ Sesi 'na : "I-saa' nɔ" Kea nɔε 'junmɔu ke 'nynɔkpao' ke,

⁵ -wεε ε 'naa 'junmɔu a mu ɔ "bo ke ɔ de -pɔn" 'wɔɔa' -wεε ɔ ke ɔɔ' 'nynɔ 'je "i "sii- 'de ɔɔ -nɔa 'sɔɔn ɔɔ 'je nyiɔ due' ma. Aɔ nɔε 'dii 'mε, -aεε' ε se kan' nɔ- ?

⁶ -Bo ε nɔ kan' a, -mε ɔɔ se 'sɔɔn nɔ- 'bode, 'kaa ɔɔ ma nyiɔ due'. De Kea -tuu" a "i ε, nyiɔ 'bo ε "i -seea'.

⁷ 'Sɔ ɔɔ 'na : 'De -mε deε-ti Moisi -mɔ 'na -bo nyɔ -sa 'nynɔ 'kwla -mε ɔ "nyɔ ɔ 'sβε -wεε ɔ 'je ɔ 'jei" pɔ 'ja a- ?

⁸ Sesi 'na : 'De aɔa' pɛε 'a "ikmua' 'a -ti' 'ɔn -ɔ, εmε -ti Moisi 'da kan', 'kaa tein" 'de ε, ε se kan' nɔ-.

⁹ 'Ma 'tmɔɔ- aɔpɔ 'mε, nyɔ -ɔɔ 'nynɔ sea' jei" 'je -wεε -ɔ -sɔ 'kwla 'de -ɔ -dua" 'nynɔ jɔɔ' 'ɔn -mε ɔɔ' jei tu 'kpa 'e jei" 'jea' 'di.

10 'Sv ɔɔ' klai" nynuu 'na : -Bo ε 'je kan' nɪ 'de 'junmou ke ɔɔ' 'nyno ɔ -ti' 'bn ε, -mε -ɪn se 'nyno 'ble -wεε -ɪn -te i -mε "paa' 'de !

11 'Bomɔ Sesi wlu 'de sv -pee ɔ 'na : Dε -tmva', nyv -tuu"-tuu 'a 'wɔɛn 'mii see, -bo ε se nyv -sv -pee Kea -sεε 'kwla nɪ ε,

12 dε-nvε' dɪ -tuu"-tuu -a kaan nyioɔv -je de 'de 'nyno 'ble -ti 'bn. Deejrv' 'wlv- εε' dε tu 'bn 'ε, nyv jrv' -nɪ 'e nyioɔv wa 'bn -wεε -sv se ε 'bεε- -sv -je 'nyno 'ble 'de nyv jrv' -nɪ 'emu ke'wλε -sva' 'ble 'nyno 'de tv"bode -nɪa 'e javn 'di 'a -ti' 'bn. Nyo -bεεa' -ɔ -jea εε' dε tu 'mii 'wɔn ε, -mε ɔ 'wɔɛn 'mii.

Sesi baεε "nynumu" 'a Kea

(Makɪ 10.13-16 ; Luikɪ 18.15-17)

13 'Sv sv ja Sesi "nynumu" -wεε ɔ 'je svɔv kwa 'jru -te' 'de ɔ 'je sv'a Kea baε-. 'Kaa ɔɔ' klai" nynuu a kaan svɔv -je de.

14 -Wεε Sesi wlu ka ɔ 'na : Ao "tai- "nynumu" 'i, sv 'je 'nɔ 'bn o ji, ao 'bo sv -je de kaan, dε-nvε' nyv ka sv nɪa -sv -nɪa kan' a, svɔv -je 'de 'kmv deε- 'bn pa.

15 ɔ -tea' svɔv kwa "jru 'sv ɔ 'wlv 'mva- 'mε.

"Ju "wliε- 'blea kvɔn 'bn ε

(Makɪ 10.17-31 ; Luikɪ 18.18-30)

16 "Ju due' 'kpa Sesi -pvn" -wεε ɔ -tee' ɔ i ɔ 'na : Nyv dεtɔɔi, dε 'dɔe -je wε- 'ɪn 'je nv -wεε 'ɪn 'je 'kmvɪa' -sea' -kwe -ta 'ble 'je ε- ?

17 'Sv Sesi 'na : Dεε-tɪ -ma -tee' 'mii 'de dε 'dɔe 'a -ti' 'bn ε- ? Nyo due' kovn -gbai' mɔ nɪ nyo 'dɔe. -Bo -ɪn -nɪε "i -ɪn -je 'de Kea 'a 'kmvɪa' 'bn paa,

-mε -in nu εε' κε'. 'Su "ju -no 'na : Kea 'a κε' 'in 'jea nu -mε 'de ε- ?

18 'Su Sesi -teeε κε' 'wɔn itbaa' -puɔn" ɔ 'na : -In -bo "ku 'dbaa, -in -bo jei" 'jee, -in -bo "jriie, -in -bo nyu si "kpei -tuu" ε,

19 -in -te' -in "bo ke de 'a ni', -weε -in -je -un -ponyio ɔ -ti' kma ka -in -kma -ma -ce" 'kpa 'a -ti' ε.

20 'Su -kooai" -tɔɔ -no 'na : 'In 'je κε' -ni -wee' "klein wɔn 'mε, de jre' -we -sie 'o 'in 'je nu ke'wle ε- ?

21 Sesi 'na : -Bo -in -nie "i -in -je 'pepe nie, -mε -in ple' -ma di -wee', -in -je ia' 'wei nua" nyu "nyu. 'De -in -je "wliie- 'ble 'de jaun 'di. -Weε -in -je ji 'de -in -ke 'ma -a -je na-.

22 'Kaa "ju -no 'wɔan wlu -ne ε, ɔ mu' 'de "jrii "kaea' 'un, de-nue' ɔ nie "wliiejei klaa" -o.

23 'Bomɔ Sesi wluu 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee ɔ 'na : tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmuɔ aopu, "wliiejei 'a Kea 'a 'kmu dee- 'di paa' nie 'kle.

24 'Ma 'tmuɔ- aopu 'mε ke'wle, -sen" kpei soo" 'a 'bo "meun 'a -po" "ipaa' "kvan "jri i, ε je "wliiejei 'a 'de Kea 'a 'kmu dee 'di paa' -mε -sii ke'wle.

25 Klai" nynuu 'wɔan wlu -ne 'su ε, tai' "maa' uɔpu 'mε, 'su uɔ 'na : 'De -mε nyɔ -je 'pu 'ja a- ?

26 Sesi -gbuan uɔpu ja -gbun -gbun 'su ɔ 'na : Di nyioɔpu sea 'beε- uɔ 'jea nu ε, Kea 'beε- ia' nua' 'mε.

27 Piei "dua wlu 'un 'su ɔ wlu' 'de Sesi -pee, ɔ 'na : -In -gbun 'no, -apu mɔ 'bo -aa di -wee' "klein 'mε, -weε -a bla 'bo -un -de, de -a -e 'je ε- ?

28 Sesi 'na : 'Ma 'tmuɔ ao tɔ' -ti, -sɔnti Nyio ɔ "Ju a mua i-tea' 'bo ɔɔ' tu" bokpa-te "kpei 'de di

-wee' 'a -gbodee "nipo nɔ" ε, aopv -ɔ -ke 'ma -a -na' aoa mue 'beɔkpa-te' ε -puue 'jo 'sɔɔn "kpei -tea' -ke -wee ao 'je Israe' ε 'blva 'a blo'wɔn -nɪa -puue- 'jo 'sɔɔn 'ɔ 'pee 'je.

²⁹ Nyɔ "o nyɔ -ɔɔ mua ɔɔ' -gbi" o, ɔɔ' de'dinmai o, ɔɔ' de'dinynɔkpaɛ' o, ɔ "bo ke ɔ de o, ɔɔ' 'nynɔ ke ɔɔ' "nynuu- o, ɔɔ' 'blva- 'bɔa' 'de 'ma 'nynɪ 'a -tɪ' 'ɔn ε, ɔɔ mue ɪa' "kpei -tea' 'jea' kpe' ε kmɛ' 'due -wee ɔ 'je 'kmu -sea' -kwɛ -ta 'ble 'je 'bo -mɛ 'de.

³⁰ 'Kaa nyv -saa "i kaan, vva' jrv' a mue de 'bɔɔa' -wee nyv -bɔɔa' de ε, vva' jrv' 'je nya kɔn-.

20

Dbonvɔvɔn -saa "i ke dbonvɔvɔn -bɔɔa' de 'a 'ipoo-ti

¹ Sesi 'na : Dɛ -ke Kea 'a nyv 'blesɔn -nɪa 'e javn 'di -kɔɔa', ε ka : E -kɔ' -kle' jei due' -ɔ -sɔan 'ɔn -klae" pɛɛn -wee -ɔ -dua" dbonvɔvɔn 'ɔn 'de vɔ 'jea 'de ɔ o -kle mu ε.

² ɔ ke vɔvɔ 'bɛɛ- 'wɛijɔ due 'a wlu 'ɔn 'de -sɔn' 'di, -wee ɔ kpa vɔvɔ 'de ɔ o -kle.

³ -Klae" jrv-gbao o 'sv ɔ 'jɛɛ nyv jrv' 'bo "kpaɛ' -vɔ -te i foo" 'ɔn -vɔ se nɔvɔdɔ 'ble.

⁴ 'Sv ɔ wlu' 'de vɔ -pee ɔ 'na : Ao mu dbo nv 'de 'ɔn o -kle, -wee dɛ -ε -ke ao -kɔɔa' "i ε, 'de 'ɪn 'je ε aopv "nyɪ.

⁵ 'Sv -wi" -mv mu'. -Kle' jei "sia "kpaɛ' 'jrv-gbao ke'wɛ, ε ke -kwie" jrv-gbao ke, ɔ 'jɛɛ nyv jrv' -vɔ se dbo 'ble, 'sv -wi" -mv mue 'de ɔ o -kle -ke.

⁶ Dɛ -mua' -kwie" ka -pee ε, ɔ jɛɛ nyv jrv' -vɔ se dbo 'ble, -wee ɔ -tee' vɔvɔ i ɔ 'na : Dɛɛ-tɪ ao -te i -ta -wee ao se dɛ jrɛ' nv -sɪan a- ?

7 ὅτι 'na : Nyo -je -a dbo "nyt o se ni-. -Wæe o wlu 'de ὅτι -pee o 'na : Ao mu dbo nu -ke 'de 'ὅτι o -kle.

8 Kwie kpuvan 'su ε, -kle' jei wlu' 'de ὅτι' -gbu' 'dei -tei -pee o 'na : -In -da dbonvvn -nu -wæe -in -je vvvv -kei" -sa, -in -tee 'de nyt -bōōa' de "kpei -wæe -in -je nyt -kōan nya jæε-.

9 'Su nyt -teea dbo nva' -kwie" ka a ji' -wæe o "nyt vvvv 'wæijō due 'due do- do-.

10 Nyt -saa "i -vvv mua dbo nva' jia, vvvv mō 'na -mε vvv 'je dε -tuu" 'je 'de-, 'kaa o "nyt vvvv 'wæijō due 'due -ke.

11 -Ta vva kpuvan 'wæijō due 'due -ni ε, vva wluue 'mii 'de -kle' jei -pee.

12 Ὅτι 'na : Nyt -bōōa' de -nu, -vvv sea 'bo dboi" -kwle ε, vvvv 'a -kei" ke -aa -kei" 'bæε-, 'de -mε 'kamō -apv mō sea -stān -sea -sea 'bo -tenjrv -nε 'ὅτι.

13 'Su -kle' jei wlu' 'de vva' due' -pee o 'na : 'In ba, 'in se -mii" 'fa o, -in -wōan dbo nva' mu-ti 'teō, -in -ke 'ma -a se 'wæijō due 'a wlu 'ὅτι 'bæε- 'de -son' 'dii ?

14 Dε -ε -nia -ma -nε -kei" -in -due" 'ὅτι, -in -je -ta 'ὅτι "juoi -tie" cen. -Kei" 'in -sa -vvn -ta emε 'ma mu nyt -bōōa' de -saa' -ke.

15 'Mō -ble 'ma 'wæi, dε 'in nia "i, emε 'in nvve 'ὅτι. -Aee' 'dε 'in nmōa 'di wōn 'de nyt -pee emε -εε "jriε savn -ma -gbvvn' 'ὅτι jaa ?

16 -Wæe Sesi poε "kpei o 'na : 'Kamō ε ni -ke, nyt -bōōa' de a muε nya kōan', 'de nyt -kōan nya 'je de 'bōō-.

Kpe taan -nε mε Sesi 'tmv ὅτι' 'mε -ti ke ὅτι'

"kunyio' sɔn-ti ke

(Maki 10.32-34 ; Luiki 18.31-34)

17 -Ta Sesi nua Selisalem mua' a, 'bomɔ ɔ 'daa-ɔɔ' klai" nynuu -nua -puue 'jo 'sɔɔn 'ɔ 'su, -mɛ ʋ nɛ nabʋ ja, -wɛɛ ɔ wlu 'de ʋpʋ -pee,

18 ɔ 'na : Ao po doin" i, -aa muɛ Selisalem, 'bomɔ nyio 'ɔ "Ju 'je 'e toɔɛ- 'de 'sraa -saʋn 'a klæ" o, kɛ' wɔ-saʋn 'kwa -wɛɛ ʋ 'je ɔ 'mɛpee' kpʋʋn-.

19 -Wɛɛ ʋ 'je ɔ nyʋ -sea' Kea juo 'nyɪ, 'de -wi' -mu 'je ɔ wlaa-. ʋ 'je ɔ klæ 'ʋn kpa, 'de ʋ 'je ɔ 'o tu -kwli" kɔ, 'kaa ɔ 'je 'kmʋ de ji -o 'de 'wɪ 'a taan -nɪ 'di.

Nyʋ 'ble-ti ke nyʋ "juɔi nʋʋ-ti ke

(Maki 10.35-45)

20 'Sʋ Sebede 'a "nynuu- ke ʋ de 'kpa Sesi -pʋn" -wɛɛ ʋ de "sii- 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi 'de ʋ -tee' ɔ -paan' i.

21 Sesi 'na : Dɛ aa -pʋn ɛ- ? ʋ 'na : -In cɛn ɛɛ' wlu -tie" 'de 'ʋn -pee -wɛɛ 'ma "nynuu- 'sɔɔn -nʋ 'je i -te 'bo -ʋn -pʋn" 'de -ma 'beɔdɛ 'ʋn, due' 'je 'e -ma dian o -te', due' 'je 'e -ma kʋan o -te'.

22 'De Sesi 'na : Dɛ aɔa -teea i aɔ se ɛ juo-, "kaenmɔ ɔ "pɛ 'ʋn 'jea 'na, aɔ 'bɛɛ- ɛɛ' 'naa' 'mɛɛ ? 'Sʋ ʋ 'na : -A -beɛɛ'.

23 Sesi 'na : Tɔ' -o, aɔ 'bɛɛ- 'ma "kaenmɔ ɔ "pɛ 'naa' 'mɛ -cɛɛn'-, 'kaa de -je -nua 'e 'ma kʋan o ke dian o 'a -tea 'a -ti' -mɛ se 'de 'ʋn 'kwa nɪ-, ɪa' -teɪn tu -teeɛ nyʋ ʋa -ti' 'ʋn "Bo nʋ ɪ dɛ 'ɛ -tea'.

24 Klai" nynuu -puue -sia 'o 'wɔan wlu -nɛ 'sʋ ɛ, ʋ 'kpa 'cɛn, ʋ 'bleɛ de'dinyɪnʋ 'sɔɔn -nʋ 'dii.

25 'Sʋ Sesi 'da ʋ -wee' "klein 'mɛ, -wɛɛ ɔ 'na : Ao 'jee, nyʋ -tea nyʋ "jru kpɔ' i ɛ, ʋa criɛ nyʋ

bu -son i -wεε nyu klae" -wi" -mu a to uupu 'a
"ikmaa' 'de nyu "kpei.

²⁶ 'Kaa ε 'bo kan' nιε 'bo aopu "klu. -Bo aoa'
due' nιε "i o 'je klaa" nι ε, -mε o nuu aopu "juoi.

²⁷ 'De -bo aoa' due' nιε "i o 'je aoa' nya nι ε, -mε
o 'je oo' -cei" 'piie- -wεε o 'je aoa' kuon nι-.

²⁸ 'Kamō nyio o "Ju nu jisun. O se ji 'de nyu
'je o "juoi nuu-, 'kaa o ji' -wεε omō 'je nyu "juoi
nuu 'de o 'je oo' 'kmu 'e to -wεε ε 'je nyu -tuu"-tuu
seie-.

Sesi 'baie "doun 'a "jri

(Maki 10.46-52 ; Luiki 18.35-43)

²⁹ -Ta uua 'wluua 'o Seriko ε, nyu -tuu"-tuu -bla'
'bo Sesi 'de.

³⁰ Uua -gbuan 'e mu 'su ε, "jri 'a wauu 'soon -te
i 'bo je doun". Ka Sesi a -sia, uu 'woun 'su ε, uu
-tee "wōōa' -puu" uu 'na : -Aa 'blei, Dafidu 'a "Ju,
-in -je -aa wεe- !

³¹ Nyu -tuu"-tuu a 'kaa- uupu 'un 'ε, uu 'na : Ao
"mu wōn ! 'Kaa uua kpa wlu "jei ke'wle uua -tue"
"kpei uu 'na : -Aa 'blei, Dafidu 'a "Ju, -in -je -aa
wεe- !

³² 'Su Sesi nyna i, o 'da uupu 'mε -wεε o -tee'
uupu i, o 'na : De aoa -puu 'in 'je ao "jrii nu ε- ?

³³ uu 'na : -Aa 'blei, -in nuε -aa "jri 'je 'bai-.

³⁴ Uua' wεe- nu Sesi 'mε, 'su o 'toen uupu 'a "jri
i. 'Bo ε "sri nyu -nu je i 'jea' -puu" -te, uu je 'o Sesi
'de bla.

21

Sesi pa 'o Selisalem

(Maki 11.1-11 ; Luiki 19.28-40 ; San 12.12-19)

1 -Ta uba "kuban Selisalem i 'su ε, ub nynie 'o Befase -kwlo -pun", ε nie 'o olift-cru "kpei. 'Su Sesi dboε εw' klai" nynuu 'a 'soon nya.

2 ε -tu" ubpu wlu ε 'na : Ao mu 'o -kwlo -nia 'de nya -ta 'di, aoa mue 'o soofae ju jεεa', ε ke ε de 'je -tadue -ni, ι 'je imεε-. Ao kain ka ι nia 'soon i -wεε ao 'ju 'un ja-.

3 -Bo nyε -tee' aopu de jre' i ε, -mε ao 'na : Tu"bo 'na -a kpi. 'Su εw mu ι "i "taia', ι ke ao 'je ji kaan.

4 Ka wlu Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmua tein" ε nua 'o nynisun, 'ka -nao :

5 ε wlu' ka 'de-, ε 'naa :

Ao wlu 'de Selisalem-kwlo -pee, ao 'na : -In -gbun 'no, -ma 'beε ε jie -un -pee, 'diwonmεa' mε -ji" 'de ε 'un -wεε ε 'ja 'o soofae'- "kpei, ε 'ja 'o soofae ju "kpei.

6 Klai" nynuu mu' -cεen'-, ka Sesi "sia 'nynt 'ka ub nu.

7 Ub ja soofae nynε ke 'εε "ju ke, -wεε ub sro uba' 'unpaadt 'bo ι "kpei -wεε ub -te ε 'o mu.

8 Nyu -tuu"-tuu sroε uba' 'unpaadt -je woi, jru' a cen -poa" win -wεε uba sro ι -je woi.

9 Nyu -kεan 'e Sesi "juεi ke nyu -kεan 'de ε 'de ke uba weε ε o, ub 'na : -Kai" 'mate Dafidt 'a "Ju, "diwan kpun nyε -ε jia 'de Tu"bo 'a 'nynt 'un ε, -kai" 'mate 'de javn 'di !

10 -Ta Sesi paa 'o Selisalem ε, -kwlo -wee' -suua i 'su uba -teeε' ba i 'de εw' -ti' 'un, ub 'na : "Ju -no -mε εw' 'nynt wε- -stan ka a- ?

11 'Su nyu -tuu"-tuu ke Sesi na ub 'na : Sesi -o, Kea 'a wlu 'kwajaai -wuba Nasareti 'de Galile ε.

*Sesi nve no" duplevn i 'de Kea -gbu klaa" 'di
(Maki 11.15-19 ; Luiki 19.45-48 ; San 2.13-22)*

12 Sesi pa 'de Kea -gbu klaa" 'di -wεε nyv "klein -vva plea 'sraadı ke nyv -vva -tlan' dı ı nu vıpv i. ı -gba' nyv -a pıoa 'wei fai" 'a 'tablv ja -wεε ı pıo nyv -a plea "pai 'a "kpi-tı 'kwle i.

13 -Wεε ı wlv ka 'de vı -pee ı 'na : Wlv -ε -crıa' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'naa : 'Ma -gbu" a mıε Kea bae-gbu nıa', 'kaa aomı nve "jri-gbu 'vn.

14 "Jri 'a wavn o, 'toovı 'kpcı -pvn" -wεε ı 'bıı-vıpv 'a 'wε-.

15 'Kaa 'sraa -savı 'a klae" o ke' wı-savı 'kpa 'cın 'de nyv'pıvıjrii' Sesi nva 'a -tı' 'vn. Vı 'kpa 'cın ke'wle 'de "nynumı" -wlvıa 'de Kea -gbu klaa" 'di -wεε -vı -na : -Kai" 'mate Dafıdı 'a 'Ju.

16 -Wεε vı wlvı 'de Sesi -pee vı 'na : Dı vıa 'tmıa -ta -ma -wıvı' 'mεε ? 'De Sesi 'na : İvı, wlvı -crıa' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'na : -İvı -sa "nynuplıe ke "nynumı" wlvı 'di vıa jea -ma 'nynı "i 'bεε-.

17 Sesi 'tmıa wlvı -ne 'sv ε, ı 'wlvı 'o -kwlvı 'mε -wεε ı mı Betanı 'pεεan'.

*Sesi se "buo jεε- 'bo fıktı ja
(Maki 11.12-14, 20-24)*

18 -Klae" pεεn -ta Sesi ke ıı' klai" nynuı a mıa Selısalem de 'sv, 'mııε- εε nıı.

19 ı 'jeε fıktı 'bo -je dıvı", ı 'kpe -pvn", 'kaa wıvı 'a 'sv mı ı jeε 'de ε ja, -wεε ı wlvı 'de ε -pee ı 'na : 'Jo 'bo 'de ε ja nıε la 'bode ! 'Bomı ε "sri, fıktı -ne je 'soε je.

20 Klai" nynuı 'je ε 'sv tai' "maa vıpvı 'mε, 'sv vı 'na : Dεwε-, fıktı -ne "sri 'o 'ε, ε je 'soε jeε ?

21 'Bomɔ Sesi wluu ɔɔpu -pee ɔ 'na : 'Ma 'tmɔɔe aopu tɔ' -ti, -bo ao -te' 'ɔn -kwli" -wɛe ao se tɔ' iplee ε, -mɛ ao se dɛ nva fikitu -nɛ "jrii 'a 'sɔ nu i, 'kaa ao 'beɛɛ' ao 'je cru -nɛ -pee wlu, ao 'je nu : ε 'wlv -ta, ε 'je 'e 'tɔniɛ wɔn 'kpa ! -Wɛe εɛ' dɛ tu 'je nuɔɛ.

22 Dɛ "o dɛ aoa mua i -teea' 'de Kea -kwli" -tea' ke baea' 'ɔn ε, aoa muɛ 'jea' see.

*-Ta Sesi 'a "ikmaa' 'wlv ε- ?
(Maki 11.27-33 ; Luiki 20.1-8)*

23 Sesi pa 'e Kea -gbu klaa" 'di. -Ta ɔ nɪa nyu dɛ tɔɔa' a, 'bomɔ 'sraa -saun 'a klae" ke nyu-ɔɔn' -wi" jii-, -wɛe ɔɔ -tee' ɔ i, ɔɔ 'na : -Ta ka -ɪn -sa dɪ -ma nva 'a kpi -ε ? 'De nyɔ -tu" -ɔn wɔn ε- ?

24 'Sɔ Sesi -sɛ "kpei 'de ɔɔpu -pee ɔ 'na : 'Mɔ -ke ε, 'ma jɪɛ aopu -ti' due' koun -gbai' i -teea'. -Bo ao -sɛ "kpei ε, -wɛe -ta 'ma "ikmaa' 'wlvɔa 'de 'ma nva dɪ -ni ε, 'de 'ɪn 'je 'o 'a 'nyu "si.

25 Nyɔ -dbo' San nyu "ni "jru poa' a- ? ε Kea -ae, -aee' nyiɔpu- ? ɔɔ -teɛ wlvɔa' -puɪn" 'bo ɔɔa' 'sɔ 'nyu, ɔɔ 'na : -Bo -a -na Kea -dbo' ɔ ε, -mɛ ɔɔ muɛ -a i -teea' dɛɛ-tɪ ao se ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn 'je 'ja a- ?

26 'De -bo -a -na nyiɔpu -dbo ɔ ε, -mɛ ɔɔa muɛ -a 'cɛn i 'kpaa', dɛ-nɔɛ' nyu -wee' "klein a naa tɔ' i ɔɔ 'na : San nɪɛ Kea 'a wlu 'kwajaai 'a -cɛ" 'kpa -o.

27 'Sɔ ɔɔ wlv' 'e Sesi o, ɔɔ 'na : -A se ε juo-. 'Bomɔ ɔmɔ wlv 'de ɔɔpu o -ke, ɔ 'na : -εɛ, 'mɔ -ke ε, -ta 'ma "ikmaa' 'wlvɔa -wɛe 'ma nva dɪ -ni ε, 'ɪn se 'o 'a 'nyu "si i.

"Nynuu- 'sɔɔn 'ɔ "ipoo-tɪ

28 Ao -gbun 'nɔ, ka aoa naa de -ne tɔ' i ε- ? "Ju due' 'bleε "nynuu- 'sɔɔn. ɔ wluε "i-saa' -nɔ -pee ɔ 'na : 'Ma "ju, -in mu dbo nu -sian 'de 'in o -kle.

29 'Su ɔ 'na : 'In se 'wɔɔn. 'Kaa ɔ fɔan 'o -pai 'su ɔɔ' pɛε se ka 'je, ɔ "dua dɪ 'un 'su ɔ muε 'e -kle.

30 'Bo -mε 'de ε, de due' -ne mε ɔ 'tmv 'de "ju -sia 'o -pee. -Mɔ 'na : 'In 'wɔɔn mu -ti 'mε o, 'in "bo ! 'Kaa ɔ se mu.

31 Ka aoa naa tɔ' i ε- ? 'Bo "nynuu- 'sɔɔn -nu "klu 'ee, -ɔ nu ɔ "bo 'a 'tɔn nu-ti ε- ? υυ 'na : -jɔ -saa "i -o. 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmvε aopv tɔ' -ti, 'wei-sanyv ke -kwlɔi -tenynɔkpaε' a muε aopv "juɔi -sia' 'de Kea 'a 'kmv dee- 'un.

32 Dεε-ti 'in 'da kan' a, εmε -nɪ, San Batisɪ jia -wεε ɔ tɔɔ aopv "isrε-je ε, ao se ɔɔ' -ti' tɔ' 'un 'je, 'kaa -dεinpo' -savn o, -kwlɔi -tenynɔkpaε' 'je ɔɔ' -ti' tɔ' 'un 'ε. Aomɔ 'jea -mε "jriε- ke'wlε ε, ao se ɔɔ' wlu tɔ' 'un 'je ao se aoa' desavn "i juo-.

*-Busan dinyv sain 'a "ipoo-ti
(Makɪ 12.1-12 ; Luikɪ 20.9-19)*

33 Sesi 'na : Ao po doin" i, 'ma jie "ipoo-ti jrε' 'tmva' : "Ju due' mɔ -dba rεsen -kle, ɔ poε -wee' "klein -pin 'dei, ɔ "blu -ta nyv 'jea rεsen 'un "nmuu ε, ɔ po -gbei" -gbu due', -wεε ɔ siε -busan dinyv o, 'de ɔ mu 'dɔva'.

34 Rεsen' -sa nɔ" nynia 'su ɔ dboε ɔɔ' dbonvun 'de -busan dinyv o -wεε υυ 'je ɔɔ' -ne rεsen' "nyɪ.

35 'Kaa -busan dinyv kpvn ɔɔ' dbonvun -nu 'mε, υυ bla due' υυ 'dba due' -wεε υυ tbaa taan -nɔ "soi i.

36 -Kle' jei dboε ɔɔ' dbonvun -tuu"-tuu jrv' ke'wlε, -wi" -mv -tiei" υυ je -jv -nɪa tein" -sii. 'Kaa de due' -ne mε -busan dinyv nu υυpv "jrii.

37 Εε 'βοοα 'o mu ε, ο dboε οο' "ju 'de υουο ο, ο 'na υβα μυε 'ma "ju -mο 'ο ni' -tea' δεωε-je.

38 'Kaa -busan dinyo 'jeea οο' "ju "jrie-, 'su υυ 'tmυε ba, υυ 'na : "Ju -ο -jea -kle' -νε 'ε jei 'kpa 'de nya, ο ka, ao ji -a -je ο 'dba, -wεε -kle' 'je -aa δε ni-.

39 Υυ kpuon', υυ -so 'o -kle', -wεε υυ 'dbo.

40 Ε nia 'mυa- la 'ee, -bo -kle' jei ji 'ee, ka ο 'je -busan' dinyo -ny 'a -ti' ny ε- ? Δε aoa naa to' i ε- ?

41 Υυ 'na : οο μυε 'diwonynyon -ny i-saa' -wεε ο 'je οο' -kle' -busan dinyo jrv' "ny. -Wi" -mυ a μυε οο' -νε rezen "nyia' εε' -sa no".

42 -Wεε Sesi wlu 'de υουο ο ο 'na : Wlu -crua 'de Kea 'a 'sbe 'di ao se ε 'dii ny duee' ? εε' wlu tu 'naa :

"Soukpo -gbu"poun poua sun i ε, εμε -sνεε "soukpo -ceen' 'yn. Ty"bo mo -ny' εε' δε tu -wεε -ε -nmο -a "jri 'dei.

43 'De Sesi ποε "kpei ka ο 'na : Εμε -ti 'ma 'tmυυ aopy, Kea 'a 'beode ε μυε aopy 'kwa 'wba' -wεε nyυ ka Kea "sia 'nynti -υba nυa kan' a, ε 'je ε υουο "ny.

44 [Nyο -ka i 'bo εε' "soukpo tu "kpei ε, οο μυε i -craa', 'de nyο -ο "kpei ε bluua a, εε μυε ο iwaa'.]

45 'Sraa -savn 'a klae" ke Fariseen-wi" 'wον "ipoo-ti -ni 'su ε, υυ 'je kan' 'me ka Sesi a "sia υουο 'a 'nynti ε.

46 'Su υba -pon Sesi 'a kpuon -ko i, 'kaa υba plee nyυ -υba -daa' Sesi Kea 'a wlu 'kwajaai 'me.

*-Ti' Sesi pooda "i 'de ba "blitii -ko 'o -ti' 'un e
(Luiki 14.15-24)*

¹ Sesi "dua wlu 'un ke'wle e, o pooda -ti' "i 'de nyu -a poa o' wlu doun" o -pee, o 'na :

² De -e -ke Kea 'a 'beode -nia 'e jaun 'di -kooa'i, e ka : 'Beo due' mo -tu" o' "ju 'a 'nyno 'ble -ko.

³ O dboe o' dbonuun nyu o 'tmuua see 'daa', 'kaa u se ji -ti 'woun-.

⁴ O dboe o' dbonuun jru' ke'wle, -wee o -tu" uupu wlu 'kwa, o 'na : Ao wlu 'e nyu 'un 'da -pee, 'un nmae -ko' di -wee' "klein 'me, 'un 'dba 'ma bli' ke 'ma 'un waa -no" di -wee' 'me, di -wee' -kwei", ao ji -ko' -son.

⁵ 'Kaa nyu o 'da 'muu- se o' 'dawlu doin" o po. -Ta -nuu jru' 'tun 'bo o mu. Jru' muu 'de o o -kle', jru' muu o' 'doo poa'.

⁶ Jru' kpuu o' dbonuun -nu 'me, -wee u nu blati 'a 'su, u 'dba uupu.

⁷ 'Beo 'kpa 'cen 'su o dboe o' "soa-wi" -wee u 'dba "ku 'dbaun -nu 'de u po uua' -kwlo 'jri.

⁸ 'Su o 'tmue o' dbonuun, o 'na : 'Ma -ko' di ji bae' -we-, 'kaa nyu 'un 'da 'de e, u se ia' di ka ni-.

⁹ Ao mu -je woi nyu "klein aua mua jee' a, ao 'da uupu -wee u 'je 'ma -ko' -son ji.

¹⁰ O' dbonuun mu -je woi 'me -ceen-, -wee nyu "klein u jee' u 'kuu- uupu "jrui, 'diwounyiuu o, 'diwounmuu o, 'su nyio "ji -gbu" 'me.

¹¹ 'Beo pa -gbu" o -gbuuan' nyu "kpei, 'su o 'jee "ju due' -o se -ko' bai" 'unpaa-.

¹² 'Su o wlu o -pee o 'na : 'In ba, ka -mo nu -gbu" pasun -wee -un se -ko' bai" 'unpaa- ? 'Su "ju -no 'o wou "muu', de o 'jea 'tmu e se ni-.

13 -Wεε 'beo 'tmυυ o' dbonυυn, o 'na : Ao san o' bι ke sιn ke- -wεε ao 'je o 'de "kpaε' -fie"- 'de kwie 'bn 'no 'nynυ "idiia' ke -fιn" 'a nιa,

14 δε-νυε' nυυ -tuu"-tuu 'daa', 'kaa nυυ -jea 'o -saa se "i -tie.

'Blvajei 'a 'wei -sati

(Maki 12.13-17 ; Luiki 20.20-26)

15 'Su Fariseen-wi" muε "sian -wεε ka υυ 'jea nυ 'de υυ 'jea Sesi wlu 'a "kle bυ 'dei -te' ε, -wεε υυ 'je ε poo-.

16 'Su υυ dboε υυa' klai" nynuu 'a jrv' ke Erodu 'a -nυ 'cε 'de Sesi o -wεε υυ 'na : Nυυ detooi, -a -je kan' 'mε, -ma -tmυε tō' -ti 'a 'su, -wεε -ma tōo nυυ Kea 'a -jεblυ 'a -cε" 'kpa, nyo jrv' 'o faυn 'a nυ -bn, δε-νυε' -maa' -gbυn nyio 'o 'besυn ja.

17 De -ma naa tō' i 'de δε -ne 'ε -ti' 'bn ε, -ιn -tmυ ε 'de -a -pee. -A -βεε' -a -je -dειnpo' -sa -a -je Sesaa "nyυ ? -Aee' -a -bo ε -saa ?

18 Ka -cruun" nιa 'de υυ pεε o Sesi 'jea kan' 'su ε, o 'na : Ao "jridepooυn, δεε-tι aoa -te' 'bn wlu 'a "kle bυ 'dei ε- ?

19 Ao to 'bn 'weijo due' "i kea', 'ιn 'je ε 'je. 'Su υυ to o 'weijo due' "i.

20 -Wεε Sesi -tee' υυυυ i, o 'na : Nyo -ble "jru ke 'nynυ -crua' -ta a- ?

21 Uυ 'na : ε Sesaa -o. 'Su o wlu' 'de υυυυ -pee o 'na : De -nιa 'blvajei 'a δε ao "nyι ε 'blvajei, -wεε δε -nιa Kea 'a δε ao 'je ε Kea "nyι.

22 Uυ 'woan wlu -ne 'su tai' "maa υυυυ 'mε, υυ "tai- o "i woō-, 'su υυ mu'.

'Mευn 'a "kunyio' sōn-tι

(Maki 12.18-27 ; Luiki 20.27-40)

23 'De εε' 'wɪ tu 'di mɔ Sadiseen-wi" -υυ sea "kunyɪɔ' sɔn-tɪ tɔ' 'ɒn 'je 'kpaɑ' Sesi -pɒn". -Wεε υυ -tee' ɔ i ka

24 υυ 'na : Nyɒ dɛtɔɔi, dɛ Moisi 'a kɛ' 'crɪɑ, ε ka : -Bo "junmɔu 'ble 'nynɔ -wεε ɔ ke υυ se "ju 'wɪb 'sɔ ɔ 'mɛ ε, -mɛ ɔɔ' de'di "duo -tɪɔn" 'nynɔ -nɒ 'ɒn -wεε ɔ ke υυ 'je "nynuu- 'wɪb 'de ɔɔ' -fɛin' -mɛɑ 'a 'nynɪ 'ɒn.

25 'Kaa de'dinmai -mɛ" 'sɔn -nɪ 'e -a "klu, υυɑ' -jɔ -saa 'i 'bleɑ 'nynɔ ɔ ke υυ se "ju 'ble 'sɔ ɔ je 'mɛ. ɔɔ' -tɪɔn" 'nynɔ sɪɛ ɔɔ' de'di due' 'kwa.

26 Dɛ due' -nɛ mɛ -nυυɛ υυɑ' 'sɔɔn -nɔ ke taan -nɔ "jrii, 'sɔ ka υυ nɪɑ -mɛ" 'sɔn υυ -wee' -kwɛ- "jrii.

27 υυ -wee' "klein 'mɛɑ 'sɔ ε, 'nynɔkpaɔ' -nɒ 'mɛɛ -ke.

28 'Wɪ -ɛ 'di nyɒ -mɛɑ a mua 'kmɒ de jia' 'ee, nyɔ 'nynɔkpaɔ' -nɒ 'je "bli "ti 'bo nyɒ -mɛ" 'sɔn -nɒ "klu -gblein' ε- ? Dɛ-nυɛ' υυ jiiɛ υυ -wee' "klein 'kwai.

29 'Bomɔ Sesi wluu 'de υυ -pee, ɔ 'na : Aoa pɔɔɛ aɔɑ' -cɛ" 'srɛ i, dɛ-nυɛ' aɔɑ' 'wɔn dɪ -crɪɑ ke Kea 'a "ikmaa' 'mii.

30 -Sɔntɪ 'mɛυn a mua 'kmɒ de jia' a, -mɛ "nynunmai ke 'nynɔkpaɛ'a ba "bli "tia' -kwɛ', ka Kea 'a "soa-wi" -nɪɑ 'de jaυn 'di nɪɑ, 'kamɔ υυɑ mu nɪɑ'.

31 Dɛ -jɛ -tua" 'mɛυn 'a 'kmɒ deji -tɪ ε, dɛ Kea 'tmɒɑ 'de εε' -tɪ' 'ɒn ε, aɔ se ε 'dii nυυ ? ε 'naa :

32 'Mɔ -nɪ Ablaam 'a Kea, 'mɔ -nɪ Isaakɪ 'a Kea, 'mɔ -nɪ Sakɔbυ 'a Kea. -Bo ε 'da kan' a, -mɛ Kea nɪɛ nyɒ -nɪɑ 'kmɒ 'a Kea -o, ε se 'mɛυn 'a Kea nɪ.

33 Tai' "maa nyɒ "klein -poɑ' wlu -nɪɑ 'mυɑ-doin" o 'mɛ 'de ɔɔ' nyɒ dɛtɔɔsɒn 'ɒn.

*Κε'ε "jru o jo-
(Maki 12.28-34 ; Luiki 10.25-28)*

³⁴ Fariseen-wi" 'wɔan ka Sesi "mua Sadiseen-wi" 'a wɔn 'sɔ ε, υβ 'kɪen "jrui.

³⁵ 'Sɔ ke' wɔ-sai due' -nɪa 'de υβυβ "klu -nɪi" ɔ 'je Sesi wlu 'a "kle bɔ 'dei -te' ɔmɔ -tee' ɔ i ka,

³⁶ -ɔ -na : Nyɔ deɔɔi, Kea 'a ke'ε "jru o jo 'de ε- ?

³⁷ Sesi 'na : -In -je -ma Tɔ"bo Kea 'a -tɪ' kma 'de -ma pɛe -wee' "klein 'ɔn, 'de ma nyɔ ɔ -wee' 'ɔn 'de -ma -tɔ' -wee' "klein 'ɔn.

³⁸ Emɛ -nɪ ke'ε "jru o jo -ε -kɔan -tɪ' ε.

³⁹ 'De -je -pooɛ 'sɔɔn -mɛ ka : -In -je -ɔn -ponyɔ ɔ -tɪ' kma ka -ɪn -kma -ma -ce" 'kpa 'a -tɪ' ε.

⁴⁰ 'De ke' 'sɔɔn -nɪ "kpei 'bo ke' "klein Moisi bla ɔ, dɪ "klein Kea 'a wlu 'kwajaaɔn 'tmɔa 'bomɔ ɪ tba.

*Nyɔ -ɔɔ "ju Klisi nɪ ε- ?
(Maki 12.35-37 ; Luiki 20.41-44)*

⁴¹ -Ta Fariseen-wi" 'kɪan "jrui ε, 'bomɔ Sesi -tee' υβυβ i ka,

⁴² ɔ 'naa : De aɔa naa tɔ' i 'de Klisi 'a -tɪ' 'ɔn ε- ? Nyɔ -ɔɔ "ju ɔ nɪ ε- ? 'Sɔ υβ 'na : ɔ nɪɛ Dafidi 'a "ju -ɔ.

⁴³ Sesi 'na : 'De -mɛ ka Dafidi -mɔ nɔ -wee -ta Kea 'a -Suu pɔ ɔ -je ɔ ɔ sie nɔ" nya -wee ɔ 'dɔɔ-Tɔ"bo ε- ? Deɛ-tɪ 'ɪn 'da kan' a, emɛ -nɪ Dafidi wlu' ka, ɔ 'na :

⁴⁴ Tɔ"bo wlu' 'de 'ma Tɔ"bo -pee ε 'na : -In -te i 'de 'ma dianfɔ ɔ mamav 'sɔ 'ɪn 'je -ma tonyɔ 'de -ɔn bɔ -sɔn -tu".

⁴⁵ -Bo Dafidi -mɔɔ sea ɔ Tɔ"bo 'daa- 'ee, -mɛ ka ɔ nɔ ɔɔ' "ju nɪsɔn 'ja a- ?

46 Δε ο -teea' i 'mva- nyo -je ε "kpei -sa ο se nι-.
 Δε -wlvα 'o εε' 'wι tu 'di ε, nyo "o nyo jro' se ο δε
 jre'ε i -tee' 'bode.

23

Sesi κρυβεν κε' wα-savn 'pee

(Maki 12.38-39 ; Luiki 11.43, 46; 20.45-46)

¹ 'Su Sesi wlu' 'de nyo -gbae' ο 'dei ke οο' klai"
 nynuu -pee,

² ο 'na : Ke' wα-savn ο, Fariseen-wi" 'na υυ -tee
 Moisι 'a κε' wα-saa 'a -tea'.

³ Δι "klein υα mua ao tωα' ao nυ ι, 'kaa ao 'bo
 'o υα' nυkplιn 'de -sie, δε-nyε' δι υυρυ a 'tmva,
 υα' nυ ι.

⁴ Uva san kwaku -gbe i keinkein -wee υα -tee'
 'o nyiωρυ "jru, 'kaa υα' -ciεjο 'o ble "i mω -wee
 υα' sun ο po-tι.

⁵ Uva nυ υα' δι -wee' 'me 'bo nyo "juoi -wee
 nyo 'je υυρυ "jriε- 'jee-. 'De εε' -ti' 'bn ε, υα 'cru
 Kea 'a wlu 'me 'bo nmiku "kpei -wee υα ble "jru,
 'de υα po jre' sun'. υα ποε υα' "bai 'a 'mla kpo
 "i -wee ι -pee'- -wee nyo -wee' "klein 'a "jriε- 'je ε
 -pυn" nι-.

⁶ -Teυn 'dεe 'dεe -nιa -kω' -son i ke- "kpa-tι -tea
 'e nya 'de "jrui 'kιn-gbi 'dii ιa' 'su mι υα -pον
 "kpei -tea' i.

⁷ Uva -pον nyo 'je υυρυ 'jewlu ο po -ta "o -ta,
 -wee nyo 'je "jru ja jaa 'de υυρυ -son, 'de nyo 'je
 υυρυ nyo detωoun 'daa- jeejee.

⁸ 'Kaa aopυ mω ε, ao 'bo 'wωen nyo 'bo ao nyo
 detωoun 'daa-, δε-nyε' ao nιe de'dinynu -o, nyo
 due' koun -gbai' mω -nι aοa' detωoi.

9 Ao 'bo nyɔ "o nyɔ jrɔ' "bo 'daa- 'de 'blva- "kpei, de-nɔɛ' nyɔ due' koun -gbai' -nɪ ao "Bo, ɔmɔ -nɪ -jɔ -nɪa 'e jaun 'di ε.

10 Ao 'bo 'wɔɔɛn nyɔ 'bo ao nyɔ 'blevn 'daa-, de-nɔɛ' nyɔ due' koun -gbai' mɔ -nɪ aoa' 'blei, ɔmɔ -nɪ Klist.

11 Aoa' klaa" mɔ -je aoa' dbonvi nɪ-.

12 Nyɔ "o nyɔ -kpa' ɔɔ' -cɛ" "jɛi a muɛ -sɔn jia', -wɛɛ nyɔ "o nyɔ -jaa ɔɔ' -cɛ" ja 'je "jɛi mu.

Sesi 'tmɔɛ kɛ' wɔ-savn 'a "jridepoo-ti

(Makɪ 12.40 ; Luikɪ 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Ε nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ kɛ' wɔ-savn ke Fariseɛn-wi" 'a -tɪ' 'ɔn. Ao nɪɛ "jridepooɔn, de-nɔɛ' aoa' 'wɔn nyɔ 'a pa 'de Kea 'a 'kmɔ dee- 'ɔn. Aoa' -cɛ" 'kpa a 'wɔn aoa' -kwɛɛ 'emu, 'de nyɔ -nɪaɪ" -ɔɔ -jea 'e pa aoa kaan -wi" -mɔ -je de.

14 [Ε nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ kɛ' wɔ-savn ke Fariseɛn-wi" 'a -tɪ' 'ɔn ! Ao nɪɛ "jridepooɔn, de-nɔɛ' aoa -sa -tɪɔn"nynɔkpae' dɪ 'kwai, 'kamɔ aoa nɔ -mɪ 'a dɪ tu -wɛɛ baewlu "ti 'de aopɔ 'wɔn, -wɛɛ nyɔ 'je ao de 'dɔɛnɔɔn 'daa-. 'De εɛ' -tɪ' 'ɔn ε, aoa' 'pee a muɛ "ikmaa'.]

15 Ε nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ kɛ' wɔ-savn ke Fariseɛn-wi" 'a -tɪ' 'ɔn ! Ao nɪɛ "jridepooɔn, de-nɔɛ' aoa pɔɛ 'e 'blva- ke 'tɔnɪɛ 'mɛ, -wɛɛ -bo ao 'je nyɔ due' ε, aoa nɔ -mɔ aoa' klai" ju 'ɔn. -Bo ɔ 'kpe la 'sasa 'de ɔ 'cɪan aoa' nɔɔkplɪn ε, -wɛɛ ɔ 'di nɪni wɔn kpe 'sɔɔn, ɔ -sii aopɔ 'a -cɛ", 'de ɔ -te' nɛ -sea' 'mɔ-ta 'ble 'a -tea'.

16 Ε nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aoa' -tɪ' 'ɔn, ao -ɔɔ poa nyɔ -je o ka "jri 'a waun nɪa, -wɛɛ -ɔ -na -bo nyɔ -sɛɛ Kea -gbu klaa" 'ɔn -mɛ se de jrɛ' nɪ-, 'kaa

-bo nyɔ -snɛɛ 'sani -nɪa 'o Kea -gbu klaa" -pɔn" 'ɔn ɛ, -mɛ dɛ ɔ "sia 'nyɪ ɛ, ɔ 'jɛ ɛ nɔ -o.

17 Ao -gbɔn ka ao sea tɔ'di nɪ ɛ, 'de aoa' 'jea i ɛ ! -Jɛ wɛ- -nɪ dɛwɔn ɛ- ? 'Sani -ae, -aee' Kea -gbu klaa" -jɛ 'sani nɪa 'o -pɔn" ɛɛ ?

18 Ao wlu' ke'wɛɛ ao 'na, -bo nyɔ -snɛɛ -ta nyɔ a -saa 'sraa 'a 'nyɪ 'ɔn ɛ, -mɛ se dɛ jrɛ' nɪ-, 'kaa -bo nyɔ -snɛɛ 'bo 'sraade -ɛ -nɪa 'o ɛ "kpei 'ɔn ɛ, -mɛ dɛ ɔ "sia 'nyɪ ɔ 'jɛ ɛ ja -o.

19 Ao -gbɔn ka aoa' 'jea i ɛ ! -Jɛ wɛ- -bɛ"i ɛ- ? 'Sraade -ae, -aee' -ta nyɔ a -saa 'sraa- ? -Ta nyɔ a -saa 'sraa- mɛ -nɪ dɛwɔn -ɛ -sii 'sraade.

20 Nyɔ -snɛɛ -ta nyɔ a -saa 'sraa 'a 'nyɪ 'ɔn ɛ, -mɛ mɔ -snɛɛ 'sraade -nɪa 'bo ɛ "kpei 'a 'nyɪ 'ɔn -ke.

21 Nyɔ -snɛɛ Kea -gbu klaa" 'ɔn ɛ, -mɛ nyɔ -tia" 'de ɛ 'di mɔ ɔ -snɛɛ 'ɔn.

22 'De nyɔ -ɔ -toa jaɔn -cɪɛ "i ɛ, -mɛ Kea 'a 'beɔkpa-tɛ mɛ ɔɔ toa 'o -cɪɛ "i 'mɔa-, ɛ ke Kea -tea i 'bo ɛ "kpei ke-.

23 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ ke' wɔ-saɔn ke Fariseen-wi" 'a -tɪ' 'ɔn ! Ao nɪɛ "jridepooɔn, dɛ-nɔɛ' dɪ mɪ"mɪ" aoa plea aoa ja ɪ -wee' 'a sɔɔn'ɔ -puue -nɛ 'mɛ, aoa jea Kea wɔn -saa', 'kaa aoa nɔɔɛ dɪ -jɪ -kɔan -tɪ' 'plɔ 'ɔn. Dɪ -nɪa 'e Kea 'a ke' 'di ao 'bo ɪ 'plɔ 'ɔn nɔɔɛ : "Israa' o nyɔ 'a wɛɛ 'jea' o wlu "kpei- kɔɔn' o ao sie 'o -mɪ 'mɛ 'de -mɪ ao 'jɛ nɔ 'de-, ɛ se -jɪ -sia 'o ao 'jɛ -mɪ 'plɔ 'ɔn nɔɔ ko- 'kaa ao 'bo 'wɛi 'a -puue -nɛ -saa' o "mae -ke.

24 Ao -ɔɔ poa nyɔ -jɛ o ka "jri 'a waɔn nɪa, "ni ao 'jea 'na aoa 'kple ɛ 'mii -wɛɛ aoa -sa 'e kpein "kpei, 'kaa aoa mla -sɛn"kpei soo"- 'mɛ.

25 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ ke' wɔ-saɔn ke

Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao "jridepouon 'a ti, aoa wɔɔ 'bo -kaun" ke 'keinke ku -pon" 'a 'su -wee 'de i 'di "ji aoa" "jriidi ao -sa nyɔ 'kwa i ε. Ka aoa" "jri 'a waa' ke aoa' de pɛe "ipoa' "jia ia' 'keinke tu ε, ao se ε juo-.

26 Fariseen -mɔ -ɔɔ' 'jea i ε, -in -wɔɔ 'de -ma 'keinke 'dii ke tein" -wee -in -je 'o ε ku -pon" wɔɔ- 'de i -wee' 'je 'pepe ni.

27 Ε niε "nmia-ti -o 'de aopu ke' wɔ-saun ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao niε "jridepouon, de-nɔε' ao -kɔ' -gbaun' plu -ia 'nɔ "kpaε' nmo "jrii, -wee -i 'di, "ku 'a 'kpi ke ia' plae" 'a 'su ji" a.

28 Aomɔ -ke ε, aoa' nyiɔjɔ -kɔ' "isrenyu 'de nyu "juoi, 'kaa "jridepooa' ke 'diwɔnyia' 'a 'su -ji" 'de aopu 'un 'ε.

29 Ε niε "nmia-ti -o 'de aopu ke' wɔ-saun ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao niε "jridepouon, de-nɔε' aoa ma Kea 'a wlu 'kwajaaun ke "isreun 'a -gbaun' 'de aoa 'wli "ko "jru.

30 -Wee ao 'na : -Bo -a -ni 'kmɔ 'de -a "bo -wi" 'a nɔi" 'de ε, -mε -a -ke ɔɔ se obeeɪ, -a se Kea 'a wlu 'kwajaaun 'dbai.

31 Ka ao nia nyu -dba Kea 'a wlu 'kwajaaun 'a "nynuu- ε, umi ao nia 'o 'tmua' 'mua-.

32 Ε nmɔi", dɔo ao "bo -wi" -teea ao kpe nya, ao 'je ε "i -kɔ'.

33 Ao sen -po -nyu, jɔe 'a "nynuu- aoa naa tɔ' i 'ee, ka ao 'je Kea 'a 'pee wɔin" 'pɔsun nu ε- ? "In-, ao se ε wɔin" 'pɔi.

34 Emε -ti 'ma mu aopu Kea 'a wlu 'kwajaaun o, de "ijuouon o, ke' wɔ-saun -kpuan' 'sni "idboa'. Aoa muε jru' 'dbaa', aoa muε jru' kɔa' 'bo tu

-kwl", aoa muε jrv' klae 'bn kpa' 'de aoa' "jrui 'kɩn-gbi 'dii, aoa muε ɔpɔ 'kle -tua" -kwle 'dii,

³⁵ -wεε "isrɛnyɔ 'a nymɔ 'je i'wla. Dε -tba' 'o Abɛlɩ "isrɛi 'a 'mɛa' -wεε -ε -jɛɛa Barasi 'a "ju Sakali 'a 'dbaa' 'bo Kea -gbu klaa" ke 'sraa-sa'ɩn 'nyɩt ε, "isrɛnyɔ 'a nymɔ 'wla i 'mɛ 'de aopɔ Suifɔ 'kwa. Dɩ ao nɔa 'mɔa- ɩa' -kao 'je aopɔ 'bn -craa -o.

³⁶ Tɔ' -tɩ 'ma 'tmɔ aopɔ, ɩ -wεε' 'a -kao a muε nyɔ -nɩa -sɩanwɩ 'di 'bn -craa'.

*Sesi "kaεε "jrui 'de Selisalem 'a -tɩ' 'bn
(Luikɩ 13.34-35)*

³⁷ Selisalem, Selisalem εmε -ε -dba Kea 'a wlu 'kwajaavɩn, -wεε -εε tbaa nyɔ Kea dɔba 'de ε -pee "soi i ε, kpε -tiε' 'ma -pɔɛn 'ɩn 'je εε' "nyɩnuu- "jrui 'kɩn- 'bo 'bn -pɩn" ka -gbaɩnsɩn" a 'kɩan εε' "nyɩnuu- "jrui 'bo εε' nai -sɔn ε, 'kaa ε 'na ε se 'wɔn.

³⁸ Ao -gbɩn 'nɔ, εmε -tɩ aoa' Kea -gbu klaa" a mu wɔn floan'.

³⁹ 'Ma 'tmɔɔ- aopɔ 'mɛ, ao se 'bn "jriε- 'jeei 'bode mamav 'sɔ ε 'je nɔ" jrε' jɛε-. 'De εε' nɔ" tu 'di mɛ aoa mu wlua' ka : "Diwan kpɩn "ju -ɔɔ jia 'de Tɔ'bo 'a 'nyɩt 'bn !

24

*Sesi 'tmɔε Kea -gbu klaa" 'a "jei -gba' -tɩ
(Makɩ 13.1-2 ; Luikɩ 21.5-6)*

¹ -Ta Sesi 'wɩa 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε ɔɔ mua, 'bomɔ ɔɔ' klai" nyɩnuu 'kpɔ -pɩn" -wεε ɔɔ 'jɛε nɔ 'de ɔ 'je Kea -gbu klaa" 'a posɩn "jriε- o sie.

2 'Sv Sesi "due wlu 'vn 'de sv -pee, o 'na : Aoa 'je di "klein -ni 'mεε ? 'Ma 'tmvε aopv to' -ti, i -wee' a muε -gbuea' ia' "sou se 'o ε -posou" "kpei siei.

*'kmv 'a -kwε-ti
(Makı 13.3-13 ; Luikı 21.7-19)*

3 Sesi 'da kan' 'sv o muε 'e olift-crv "kpei, -weε o -te i. Oo' klai" nynuu 'a 'sv -kpo -pvn" 'de -sv -tee' o i, sv 'na : Dεε no" -mi 'a di tu 'je nvε ε- ? Dε -a -je "jriε- o sie -weε ka -ma mua de jia' o, 'de ka 'blva 'a -kwε- no" 'jea nyini -weε -a -je ε juo ε ? -In -tmv ε -avn.

4 Sesi 'na : Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti' -weε nyo je ao 'srε ipoo-,

5 dε-nvε' nyv -tuu"-tuu -a mu 'ma 'nyini "jru -tea' -sv -e ji, 'de -sv -je wlu ka : 'Mo -ni Klist ! -Weε -sv -je nyv -tuu"-tuu 'srε ipoo-.

6 Aoa muε tv 'a nyini ke tv 'a 'kpa -cnvεn" 'wvwan, -bo ε "kuvan aopv i o, -bo ε tεεn aopv o, de 'bo aopv 'dii waa, dε-nvε' ia' di tu 'je 'o nyini -o see, 'kaa -mε se 'blva 'a -kwea' ni ke.

7 Nyio 'o kpe jre' ε muε 'vnsvan', ε 'je kpe jre' o -fvn', 'blva 'a blo'vvn due' a muε ε -poblva o -fvn'. 'Mue- ε muε jia', 'blva- a muε crea' di 'mii-.

8 Ia' di tu a muε jia', ka "i-saa' -gbaan -di a kpvvn' 'nynvkvao' -kvlv ε, 'kamv ia mu nyv -kvlv kpvvn'.

9 Nyv a muε aopv 'kle "kpei jaa, vva muε ao 'dbaa' -weε sv -wee' "klein 'je aopv 'vn 'nye 'de 'ma -ti' 'vn.

10 'De ia' 'wı tu 'di ε, nyv -tuu"-tuu a muε vva' Kea -kvlv" -tea' o 'bva', vva muε ba 'srε ipooa' -weε sv 'je ba 'vn 'nye.

11 Nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cɛ" Kea 'a wlu 'kwajaabɔn a muɛ jia' -wɛɛ ɔɔ 'je nyɔ -tuu"-tuu 'srɛ ipoo-.

12 Desabɔn a muɛ isia', ɛmɛ -ɛɛ muɛ nɔa' -wɛɛ nyɔ -tuu"-tuu 'a ba 'a -ti' kmaa' 'je "kpei cɛn-.

13 'Kaa nyɔ -ɔ sea 'ma -ti' o 'bɔ -wɛɛ -ɔ -blea nai" mamaɔ ɛ, ɔɔ muɛ 'pɔɔa'.

14 -Pɔia" -ti -tmɔa Kea 'a 'kmɔ dee' a -ti' ɛ, nyɔ a mu ɛ 'tmɔa' 'de 'blɔa -wee' -pee, -wɛɛ nyɔ -wee' "klein 'je ɛ 'wɔn, -wɛɛ 'blɔa 'a -kwɛ- nɔ" 'je nyɔni.

Nyɔ stɔin'- kpɔɔndi

(Maki 13.14-23 ; Luiki 21.20-24)

15 "Ju due' -ɔɔ -ti' Kea 'a wlu 'kwajaai Danie 'tmɔa 'de ɛ, aɔa mu ɔ 'jea', nyɔ a 'dɔɔ stɔin'-. -Ta -kwea i 'bo ɔɔ mu i -tea'. Nyɔ -nɔ ɛ 'dii -mɛ ɔ 'wɔn ɛ 'mii 'pepe.

16 -Mɛ nyɔ -a mua 'e Suideblɔa "kpei nɔa' a, ɔɔ ple ɔɔ 'je crɔɔ "kpeii mu.

17 Nyɔ -ɔɔ mua 'e -gbu" "kpei nɔa' ɔ 'bo i "siɛ, ɔ 'bo ɔɔ' di -nɔa 'e -gbu" 'di 'ɔn "due.

18 'De nyɔ -ɔɔ mua 'e -kle nɔa' ɔ 'bo ɔɔ' "bai 'ɔn "dua' de muɛ 'de -kwɔ.

19 ɛɛ muɛ "nmia-ti nɔa' 'de ɛɛ' 'wɔ tu 'di, 'de 'nynɔkpaɛ' -sea' 'i -gba' ke 'nynɔkpaɛ' -blea "nynuu- -kwɔ" 'a -ti' 'ɔn.

20 Aɔ bae Kea i -wɛɛ ɔa' di tu 'bo nɔɔɛ dee 'a ji nɔ" ke -kwɛwɔ "kpei ke-,

21 -bo ɛ se ɛ nɛɛ, 'kle -a mua jia' 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di a muɛ "ikmaa' ɛ 'e 'kle -wee' -sii. De -wɔɔa 'e 'blɔa 'a -gbɔɔ -tee nɔ" -wɛɛ -ɛ -jɛɛa -stɔnɔwɔ 'de -ɛɛ mua nya mua' a, nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je ɛɛ' 'kle tu 'kle jrɛ' "ipoo-.

22 -Bo Kea se ia' 'wɪ tu 'i "kɔɔan- 'de ε, -mε nyɔ -jea 'pɔ ɔ se nɪ-, 'kaa 'de nyɔ ε -sa 'o 'a -tɪ 'ɔn ε, ε "kɔɔan- ia' 'wɪ tu 'i.

23 -Bo nyɔ jɾɔ' wlu ao -pee ka, ɔ 'na : Klist nɪε -ta, 'de ɔ nɪε 'nɔ ! Ao 'bo ε tɔ' 'ɔn 'jεε,

24 dε-nɔε' nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cε" Klist ke nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cε" Kea 'a wlu 'kwajaaɔn a muε jia'. Ʋɔ 'je jrii' klae" klae" nɔ, -wεε -bo ε 'bεε- 'de ε, ɔɔ 'je nyɔ Kea -sa 'o 'srε ipoo-.

25 Ao po doin" i 'pepe, 'ɪn sɪε nɔ" nya -wεε 'ma 'tmɔɔ aopɔ kaan 'mɔ.

26 -Bo nyɔ 'na : Ao -gbɔn 'nɔ, ɔ nɪε 'e -pɪɔn" blɔa "kpei ! Ao 'bo 'e muε, 'de -bo nyɔ wlu ao -pee ɔɔ 'na : Ao -gbɔn 'nɔ, ɔ nɪε 'e -gbu" 'di -ta, ao 'bo ε tɔ' 'ɔn 'jεε.

27 'Kaa ka "nɪ a creε "jrii 'de jaɔn 'di -wεε εε 'wluε 'e 'jɾɔ 'a 'wlu 'ɪn 'de εε mua 'e 'jɾɔ 'a 'ɪblu 'ɪn ε, 'ka nyɔ ɔ 'ju 'a dejɪsɔn a mu nɪa'.

28 -Mε -ta "ku nɪa 'bomɔ -tua a -kwεε' de.

Nyɔ ɔ 'ju 'a dejɪsɔn

(Makɪ 13.24-27 ; Luikɪ 21.25-28)

29 -Bo 'kle'jewɪ 'wlu 'o -jei" ε, 'bo ε 'je "sri 'sɔ 'jɾɔ 'je "jri "mu, 'cɔ 'je fan -tɪ 'bɔ, 'cɔ-sɪn 'je 'de "jei 'wlu ɪ 'je blu, -wεε "ikmadɪ -nɪa 'de jaɔn 'di, ɪ -wee' "klein 'je i -sua'-.

30 -Wεε dε -ε -jea nyɔ ɔ "Ju 'a dejia' to ε, ε 'je -tan 'bo jaɔn -kwlu. 'Blɔa -wee' "klein a muε kpleea' 'de ia' 'wɪ tu 'di, dε-nɔε' ɔɔa muε nyɔ ɔ "Ju 'jea', ɔ 'je 'bo bue" "kpei nɪ 'de ɔɔ' "ikmaa' klaa" ke ɔɔ' 'beɔdε 'ɔn.

31 Dɔ-kleε klaa" a muε wluε, -wεε ɔ 'je ɔɔ' "soa-wi" dbo 'de 'blɔa 'a 'fɔ -nɪa -nyiiε o, 'de ɔɔ 'je

nyv Kea -sa 'o "jrui 'kũn- de -mua' -ε -jεεα 'blva-
ke javn 'a wɔn -klu' pɔɪn' ε.

Fikɪtu 'a "i poo-tɪ

(Makɪ 13.28-31 ; Luikɪ 21.29-33)

³² De fikɪtu 'a "i poo-tɪ a tɔɔa nyv ε, ao 'wɔn ε
'mii. -Bo εε' 'dae- a sea "ipeεε, -bo εε sea wɪn dee
-tu" ε, -mε -kua" se o tεεn-.

³³ 'Kamɔ -bo aɔa sea dɪ -nɪa 'mva- 'je ɪa sea
nɔvε, -mε nyɪɔ 'ɔ "Ju 'a deji nɔ" nɪnɪ. ɔ nɪε 'o
-gbεɪn" -jeɪ".

³⁴ 'Ma 'tmvε aɔpɔ tɔ' -tɪ, nyv -nɪa 'kmv 'de
kaanwɪ 'dɪ vɔa' jrɔ' se 'mεɪ 'sɔ dɪ -nɪa 'mva- a jea
'o nɪnɪ.

³⁵ 'Blva- ke javn a muε ɪsɔan', 'kaa 'ma wlu se
ɪsɔɪn 'nɔ 'kmv.

Kea 'a 'sɔ mε -juo 'blva 'a -kwε- nɔ"

(Makɪ 13.32-37 ; Luikɪ 17.26-30, 34-36)

³⁶ De -jε -tua" 'ma jɪ wɪ ke εε' nɔ" ε, nyv jrɔ' se
-mɪ juo-. Kea 'a "soa-wɪ" -nɪa 'e javn 'dɪ se ɪ juo-,
"Ju se ɪ juo- -ke, "Bo 'a 'sɔ mɔ -juo ɪ.

³⁷ -Sɔntɪ nyɪɔ 'ɔ "Ju a mua de jɪa' a, dɪ -nɔvɔ
Noe 'a nɔ" ε, ɪa muε nɔvɔa' -ke.

³⁸ -Ta "nɪ klaa" 'a dbawɪ sea nɪnɪ ke ε, nyɪɔpɔ
a dɪ', vɔa 'naa, vɔa pɔε 'nɪnɔkpae' 'a "flu, vɔa
-tuε" vɔa' "nɪnɔunɪnɔkpae' jraɪ mamav 'sɔ ε je
'wɪ Noe pa 'e -bato' 'dɪ jεε-.

³⁹ ʋɔ se ε tɔ' o sɪε mamav 'sɔ "nɪ klaa" je jɪ, ε je
vɔ -wee' "kleɪn kpa, 'kamɔ εε mu nɪa' nyɪɔ 'ɔ "Ju
'a deji nɔ" -ke.

⁴⁰ 'De εε' nɔ" tu 'dɪ, -bo nyv 'sɔɔn nɪ 'e -kle ε,
due' 'je 'vɔn "duuε-, -weε due' 'je 'o sɪε-.

41 -Bo 'nynɔkpaɛ' 'sɔɔn nɪ dɛ dua' 'bo -too "kpei ε, ɔɔa' due' 'je 'ɔn "duuɛ-, -wɛɛ due' 'je 'o sie-.

42 Ao -te' 'jriɛ- "i 'ja, dɛ-nɔɛ' ao se Tɔ"bo 'a deji-sɔn juo-.

43 Ao 'wɔn dɛ -nɛ 'mii 'pepe, -bo -gbu" jei juo "mau'wɪ -ɛ 'di "jrii 'jea 'de ɔ o -gbu" paa 'de ε, -mɛ ɔɔ muɛ "jriɛ- "i -tea' mamaɔ 'sɔ ɔ se ɔ "i "tai- ɔ se ɔɔ' -gbu" wai.

44 ɛmɛ -tɪ aomɔ -ke ε, ao nmaɛ dɪ 'de pɛɛ o, dɛ-nɔɛ' nɔ" -ɛ 'di ao se ε -kwɪ" -tee ε, ɛmɛ nyɔ ɔ "Ju a mu jia'.

Dbonvi 'dɔɛ -a fua ɔɔ' 'blei ε

(Luikɪ 12.41-48)

45 Ka dbonvi -jɔ -nɪa tɔ'di nɪa ao nɪ kan' ! ɔɔ' 'wɪɔ wɪɔ "kpei, ɔmɔ ɔɔ' 'blei a -te' dbonɔɔn jru' kwa, -wɛɛ ɔɔ "nyɪ ɔɔpɔ diidɛ nɔ" 'dɔɛ 'di.

46 Dbonvi -ɔɔ mua kan' nɔa' mamaɔ 'sɔ -ɔɔ 'blei 'je ɔ jɛɛ, 'mɔa- nɔ -mɔ.

47 'Ma 'tɪmɔɛ aopɔ tɔ' -tɪ, ɔɔ' 'blei a muɛ ɔ ɔɔ' dɪ -wee' "klein "jru kpɔ' i -tea'.

48 'Kaa -bo ɔɔ' dbonvi tu nyɪ 'di wɔn -wɛɛ ɔ 'je wɪɔ 'de ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'ɔn, ɔ 'e nɔ : 'Ma 'blei 'a ji nɔ" se i"kuɔan- ke.

49 -Wɛɛ ɔ 'je ɔɔ' "dɛi-wi" 'a blaa' -pɔn" -te, ɔ 'je dɛ dia 'a 'sɔ kpa, 'de ɔ ke nɔmɔ 'nɔvɔn 'je nɔmɔ "jru pɔ-, ɔɔ 'je 'ɔn -sii'-.

50 ɔɔ' 'blei a muɛ jia' 'de 'wɪ -ke nɔ" ɔ sea -kwɪ" -te 'di,

51 -wɛɛ ɔ 'je 'mɪɔ cɛn. 'De 'pɛɛ -kpɔan' "jridepɔɔn ε, ε 'je ɔ kpɔn -ke, 'bomɔ ɔɔ mu -ftɪn" 'a -wɛɛ ɔ 'je 'nyɪ "idii-.

25

'Nyniamu" -puue 'a -ti'

¹ Nyio 'o "Ju 'a deji no" ε, nyu -a fua Kea 'a 'kmu dee ε, υυ -ko' 'nyniamu" -puue -a fua 'nynojei ε. Uυ "due υυa' nebi 'on -wee υυ mu 'nynojei "i 'jaa'.

² Uυa' -mm" se to' 'ble, -wee -mm" -sia 'o ni to'di.

³ -Mm" -sea' to'di -ni -nu "duo υυa' nebi 'on 'ε kpυn-, 'kaa υυ se ε 'cna 'a to'o 'dei -te'.

⁴ 'De -mm" -nia to'di -wi" -mu "duo υυa' nebi 'on 'ε -ke, 'kaa υυ poe 'cna de 'di -wee υυ -tee ε 'dei.

⁵ 'Nynojei υυa fua se -too"- o se ji, 'su "nyio' kpυn υυ -wee' -a "jri 'me 'su υυ -tee 'mυa' -pυn".

⁶ -Too' -kwea 'su υυ 'won nyo due' 'a "woflu o 'na : 'Nynojei ji' oo, ao 'joo "i oo !

⁷ 'Nyniamu" -puue -nu -gbue 'de "nyio' woi, 'su υυ -tee υυa' nebi 'a nmaea' -pυn".

⁸ Uυa' -mm" -sea' to'di ni wlu' 'de -mm" -nia to'di -pee, υυ 'na : Ao "nyu -avn aoa' 'cna 'a de-saan" 'dee, -aa nebi -wee' a 'mυυ.

⁹ 'Su υυ 'na : "In-, -a se 'bee-, -aa 'cna se "i -ti -wee ao ke -a -je ε 'on -seea'-. Ao mu aoa' -ni -tin' 'de nyu -υυa ple ε 'kwa.

¹⁰ Uυ siie 'cna -tian' 'su 'nynojei je ji. 'Nyniamu" -nmaea di -wee o jeeε, υυυυ -ke o pa 'e 'mυanυ-gbu 'di, -wee o kan 'o -gbein" 'de υυa -tu" oo' 'nyo 'ble -ko.

¹¹ ε fcan 'o -paii 'su 'nyniamu" -mm" -sea' to'di ni -nu ji', 'su υυ -tee weea' -pυn" υυ 'na : Ty"bo, Ty"bo, -in -kain -a "woin 'de !

¹² 'Kaa 'nynojei 'na : 'Ma 'tmυυ aopy to' -ti 'in se ao juo-.

13 -Wεε Sesi ποε "kpei ka ɔ 'na : -Bo ε ni kan' 'ja a, -mε ao -te "jriε- "i, dε-nυε' ao se 'wι ke nɔ" juo-.

*Dbonυn taan -a fua υva' 'blei ε
(Luiki 19.11-27)*

14 Sesi ποε -ti' "i ke'wle 'de ɔɔ' dejisυn 'a -ti' 'υn, ɔ 'na : Ka "ju due' -ɔ -jea 'dυva' mu -wεε -ɔ -da ɔɔ' dbonυn 'de -ɔ sia υpυ ɔɔ' dι o nιa, 'kamɔ εε mu nιa'.

15 ɔ "nyι due' 'sanikpi -mm", ɔ "nyι due' 'sanikpi 'sɔɔn, -wεε ɔ "nyι taan -nɔ 'sanikpo 'due, ka υpυ 'je ε kwai 'bεε- due 'due ε, 'sυ ɔ mu'.

16 'Bo ε "sri -jɔ -jea 'sanikpi -mm" je ɔɔ' -nι 'dɔɔ 'υn poa' -pυn" -te, 'sυ ɔ 'jeε 'sanikpi -mm" deejrι'.

17 'Kamɔ -jɔ -jea 'sanikpi 'sɔɔn nυ -ke 'sυ -mɔ 'jeε kpi 'a kmε' 'sɔɔn deejrι'.

18 'Kaa -jɔ -jea kpo due' -mɔ mua ɔ "blυε -klu' -wεε ɔ po 'e ɔɔ' 'blei 'a 'sani kpo.

19 Ε nιa 'o, ε nιa 'o 'sυ ε, dbonυn -nυ 'a 'blei jιε de -wεε ɔ 'na : Ao ji, ao 'je dbo ao nυa 'a "kuan po.

20 'Sυ -jɔ -jea -mm" 'kpa 'o 'ε, -wεε ɔ to 'sanikpi -mm" jrι' ɔ 'jea -nι, 'de ɔ 'na : 'Ma 'blei, -ιn sιε 'υn 'sanikpi -mm" o 'de-, 'kaa -ιn -gbυn 'nɔ, 'ιn 'jeε kpi -mm" jrι' 'ιn je 'o ι "kpei πο. -Ma dι ka.

21 ɔɔ' 'blei 'na : ε nmɔι", -ιn -nιε dbonυι -cɔɔn' -o, -maa' 'wλυ wlu "kpei, -ιn -bεε' dι mu" "wɔin, 'ma muε -υn dι -tuu" kwa -tea'. -In ji 'de -ιn -ke 'ma -a -je 'mυa- nυ.

22 -Jɔ -jea 'sanikpi 'sɔɔn -mɔ 'kpa 'o 'ε -ke, ɔ 'na : 'Ma 'blei, -ιn sιε 'υn 'sanikpi 'sɔɔn o 'de-, 'kaa -ιn -gbυn 'nɔ, 'ιn 'jeε kpi 'sɔɔn deejrι' 'de ι "kpei, ιmι ka.

23 Ɔɔ' 'blei wlu ɔ -pee ɔ 'na : ε nmɔi", -ɪn -nɪε dɔnɔvi -cɔɔn' -o, -maa' 'wɔw wlu "kpei 'de dɪ -sea dɛwɔn nɪ 'a -tɪ' 'ɔn, 'ma muε -ɔn dɪ -nɪa dɛwɔn kwa -tea'. -ɪn ji 'de -ɪn -ke 'ma -a -je 'mɔa- nɔ.

24 'Sɔ -jɔ -jea 'sanikpo due' -mɔ 'kpa 'o 'ε, -wɛε ɔ wlu 'de ɔɔ' 'blei -pee, ɔ 'na : 'Ma 'blei, 'ɪn 'je kan' 'mε, -ma dε nɪε 'kle, -ta -ɪn sea dε po, 'bomɔ -ma -sa' dε.

25 εε' faun a nɔ 'ɔn 'ε, εmε -tɪ -ma 'sanikpo -ɪn -nyɪa' 'ɔn ε, 'ɪn "bluu -wɛε 'ɪn pɔε -klu'. -ɪn -gbɔn 'nɔ, -ɪn kpɔn -ma dε.

26 Ɔɔ' 'blei 'na : -Mɔ dɔnɔvi saun, -flandε 'ε -flandε- ! Ka -ta 'ɪn sea dε po 'ma -sa 'o dε -ɪn -jea kan' -mɔ 'dee,

27 -mε -maa' kpa 'ma 'wɛi 'de 'wɛi i -tɛɔn o, -wɛε -bo 'ɪn ji de, 'de 'maa -sε 'e mu, -mε ε se 'o crɔn' po dɛwɛ-jεε ?

28 'De ɔ 'na : 'Sanikpi -nɪ aɔ -sɔ -mɪ 'kwa, aɔ 'ju 'ju -blea 'sanikpi -puue "nyɪ,

29 dε-nɔε' nyɔ -blea dε -nyɔ a mu ɔ jrε' "nyɪa' ke'wɛε, -wɛε dɪ 'je ɔ isiie-. 'Kaa nyɔ sea' dε 'ble, dε-saan" -jε ɔ 'blea, nyɔ a muε -mε ɔ 'kwa -saa'.

30 'De dɔnɔvi -flan' aɔ "duo -mɔ 'ɔn, aɔ 'je ɔ 'e 'kpae' -fiie"- 'de kwie 'ɔn, 'demɔ ɔ 'e -fɪn"- -wɛε ɔ 'e 'nyɪ "idii-.

De'boɔ pee' 'a -ti'

31 -Sɔntɪ nyɪɔ ɔ "Ju ke ɔɔ' "soa-wi" a mua de jia' 'de ɔɔ' 'beɔdε 'ɔn ε, ɔɔ muε i -tea' 'bo ɔɔ' "kpa-tε "kpei, -wɛε ɔ 'je nyɔ 'a 'pee 'je.

32 'De 'blɔa -wee' "klein 'je de -kwε- 'bo ɔ 'juɔi, -wɛε ɔ 'je nyɔ 'ɔn -seea' ɔ 'je jrɔ' 'de ɔɔ' dianfɔ o

po, o 'je jrv' 'de o' kvanfo o po, ka no'di 'dei -tei a -seea' 'blae ke -gbae' 'un e.

33 O 'je 'blae 'de o' dianfo o po 'de o 'je -gbae' 'de o' kvanfo o po.

34 -Wee 'beo 'je wlu 'de nyv -na 'e o' dianfo o -pee ka : Ao ji, aopv 'un 'Bo 'a "diwan kpuan, 'beode 'kmv 'kpa 'sv -e -teea 'de aoa' -ti' 'un e, ao "due 'un,

35 de-nve' -ta 'muε- nuba 'un, ao "nyte 'un de, 'un je di. -Ta "ni 'natun a 'dbaa 'un e, ao "nyte 'un "ni, 'un je 'na. -Ta 'un nua 'dvi- e, ao kpuven 'un sūn 'soon.

36 -Ta 'un ceen kui e, ao paa 'un de 'un. -Ta 'we- e nuba 'un e, ao -tue" 'ma -ti'. -Ta 'un nua -kaso 'di e, ao jie 'mi 'i -teea'.

37 'Bomō "isrevn a mu wlua' ka : Tv"bo, -taka 'muε- nu -ma nuba' -wee -a -nyi" -un de -un di e- ? -Ta "ni 'natun nuv -un -wee -a -nyi" -un "ni, -un -na a- ?

38 -Taka -un -nu 'dvi- -wee -a -kpuv -un sūn 'soon e- ? -Taka -un -ceen kui -wee -a -paa -un de 'un e- ?

39 -Taka 'we- nu -un nuba' 'de -un -nu -kaso 'di -wee -a -tee' -mii" e- ?

40 -Wee Tv"bo 'je sv -pee wlu ka : to' -ti 'ma 'tmv aopv, de "o de ao nva "ju -saan" ka "jrii 'de 'ma de'di -wi" "klu e, -me 'mō ao nv e "jrii.

41 -Wee o 'e wlu ke'wle 'de nyv -na 'e o' kvanfo o -pee ka : Ao -saa 'un kūn. Aopv 'davn kpuan, ao mu 'e ne 'un. ee' ne tu -tbaa' sese 'de -sion' ke ee' 'ce-wi" 'a -ti' 'un.

42 De-nve' -ta 'muε- nuba 'un e, ao se 'un de "nyi 'un se di. -Ta "ni 'natun nuba 'un e, ao se 'un "ni "nyi, 'un se 'na.

43 -Ta 'in nua 'du-ε, ao se 'un sun 'soon kpuun-.
-Ta 'in ceen kui ε, ao se 'un de 'unpaa-. -Ta 'ma
de ε pooa ao se 'ma -ti' -tu". -Ta 'in nua -kaso 'di
ao se 'mi "i -tee'-.

44 Bomɔ ʊʊ 'je wluu ka -ke : Tʊ"bo, -taka 'mυε-
nu -ma nua' 'de "ni 'natun a nuʊ -un, 'de 'wε- ε
nuʊ -un, 'de -in -ceen kui, 'de -in -nuʊ -kaso 'di
-wεε -a se -ma -ti' -tu" ε- ?

45 -Wεε ɔ 'je nu : 'Ma 'tmυε ao tɔ' -ti, dɪ "klein
ao -sea "ju -saan" ka due' "jrii nu 'de 'ma de'di
-wi" "klu ε, -mε 'mɔ ao sɪ "jrii nu.

46 -Wεε nyʊ ɔ 'tmua wlu -nua 'mua- -pee,
-wi" -mu 'je 'e 'kle sea "ti -ta 'ble 'un mu, 'de
'isruun-wi" -mu 'je 'e 'kmunia' -sea' -kwε -ta 'ble
'un mu.

26

Nyʊ "jru o -teʊn pa Sesi 'a jaa"

(Makɪ 14.1-2 ; Luikɪ 22.1-2 ; San 11.45-53)

1 Sesi -kɔa' dɪ "klein -nɪ 'a -klian' 'sʊ, ɔ wlu' 'de
ɔɔ' klai" nynuu -pee.

2 ɔ 'na : Ao 'je kan' 'mε kuonkwla' 'wlu-kɔ siε
'wɪ 'soon, 'de nyio 'ɔ "Ju a mυε 'e tooa' -wεε ʊʊ 'je
ɔ 'o tu -kwli" kɔ.

3 'De εε' nɔ" tu 'di 'sʊ, 'sraa -saun 'a klae" o,
nyʊ-cɔun' -wi" 'kɪen "jrui 'de ʊʊa' klaa" Kaifu o
-gbein",

4 -wεε ka ʊʊ 'jea Sesi 'a kpuunsun nu 'de 'sre 'un
-wεε ʊʊ 'je ɔ 'dba a, 'de ʊʊ 'bεε- εε' wlu 'un.

5 'Sʊ ʊʊ 'na : ε 'bo -kɔ' wɪ o nɪε, -wεε nyʊ -wee'
"klein je ε 'wɔn 'de -kli je 'kpa.

*'Nynɔkpao' due' "cniie -dai'klɔni "i 'de Sesi "jru
(Makɪ 14.3-9 ; San 12.1-8)*

6 -Ta Sesi nta Betani 'de Simo o -sa 'jruwe- -pon" tein" o -gbu" 'di ε,

7 'bomō 'nynokpao' due' 'blee- -dai'kloni 'a -sooe 'dōe -εε 'nyni nta albatrī ε, -wēe υ 'kpa Sesi -pon". εε' -dai'klo tu 'a soon' kma'. U "cnii ε "i 'bo Sesi "jru -mē o nte de dia'.

8 Oo' klai" nynuu 'jeea de -nta 'mva- "jrie- 'su υυ 'kpa 'cen, υυ 'na : De -ble -dai'klo -ne -mē 'ε dooa' kan' -mō ε- ?

9 Nyu 'beee' o 'je ε ple 'de-, ε 'je 'wei -tuu"-tuu 'je 'de nyu 'je ι nta" nyu "nyi o.

10 Ka υυ nta de -ne 'ε 'tmva' Sesi 'jea kan' 'su ε, o wlu' 'de υυυ o ka, o 'na : Deε-ti aoa wa 'nynokpao' -nu 'kpi "i ε- ? U nve de 'dōe 'de 'ma -ti' 'bn.

11 Ao ke nta" nyu a muε i-tea' jeejee, 'kaa 'mō ke ao se i-tei jeejee.

12 -Dai'klo υ 'wla 'bn "jru -ta, υ nu εε' de tu 'mē 'de 'ma -gbain' 'di mua' 'a -ti' 'bn.

13 'Ma 'tmυυ aopy 'mē, -ta "o -ta nyu a mua -poia" -ti -ni 'tmva' 'de 'blva- "kpei ε, nyu a muε 'nynokpao' -nu 'a -ti' -kwlv o poa', 'de de υ nva nyu 'je ε 'tmv.

Suida pleε Sesi

(Maki 14.10-11 ; Luiki 22.3-6)

14 'Su klai" nynuu -nta -puue 'jo 'soon 'o due' Suida Isikario muε 'e 'sraa -savn 'a klae" -wi" o.

15 -Wēe o wlu 'de υυυ o ka, o 'na : -Bo 'in nve -wēe Sesi 'je aopy 'kwa 'kpa 'ee, de ao 'je 'bn "nyi ε- ? 'Su υυ -sroe' 'weimu" 'a kwla taan υυ je o "nyi.

16 De -wlvā 'de εε' nō" tu 'di ε, Suida a -pon Sesi 'a kpon -ko i, -wēe o 'je o 'de υυυ 'kwa -tu".

Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu die ɔɔ' de'boɔdiide
(Makɪ 14.12-21 ; Luikɪ 22.7-14, 21-23 ; San
13.21-30)

¹⁷ -Di'pɛn -sea -puun"de o nɪ 'a -kɔ 'ɔ "i-saa' -wɪ
 "kpei ε, Sesi 'a klai" nynuu 'kpɔ -pɔn" -wɛɛ ʊ
 -teeɛ' ɔ i, ʊʊ 'na : -Ta -ɪn -nɪ" -a -je Pakɪ 'a diide
 pii ε- ?

¹⁸ 'Sɔ ɔ 'na : Ao mu 'e -kwɔ, 'de "ju due' o, ao
 wlu ɔ -pee ao 'na : -Aa dɛtɔɔi 'naa : ɔɔ' nɔ" nɪni'
 -wɛ-, 'de -ɪn o -gbu" 'bomɔ ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu
 'je Pakɪ 'a diide dii-.

¹⁹ Ka Sesi 'sia 'nɪnɪ ε, 'ka ɔɔ' klai" nynuu nɔ,
 -wɛɛ ʊ pi Pakɪ 'a diide.

²⁰ -Fli 'wla 'sɔ ε, Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu -nɪa
 -puue 'jɔ 'sɔɔn muɛ dɛ dia'.

²¹ -Ta ʊʊ nɪa dɛ dia' a, 'bomɔ Sesi wluu ka ɔ
 'na : tɔ' -tɪ 'ma 'tɔmɔ aopɔ, nɔɔ due' -a mu 'de
 aopɔ "klu 'wɔa' -ɔ -je 'ɔn ple.

²² ε pɔɛ klai" nynuu -wee' "si 'nɪnɪ o, 'sɔ ʊʊ -tee
 ɔɔ' i -teea' -pɔn" due 'due, jɔɔ' 'na : -ɪn se 'mɔ 'da
 o, Tɔ"bo ?

²³ 'Sɔ ɔ 'na : Nɔɔ -ɔ -ke 'ma sɔn plaan 'e -gɔɔ
 'di ε, ɔmɔ -ɔɔ mu 'ɔn plea'.

²⁴ Nyɔɔ 'ɔ "Ju a muɛ 'mɛa' ka ε 'crɪa 'de ɔɔ' -tɪ'
 'ɔn see ε, 'kaa εɛ muɛ "nɪa-tɪ nɪa' 'de nɔɔ -ɔɔ
 mu ɔ plea 'a -tɪ' 'ɔn, ɔɔ' "ju tu 'a -ɪn se 'wɔɔ "paa'.

²⁵ 'Bomɔ Suida, -ɔ -je ɔɔ' plea' 'ɔn 'bɔɔ- "duo
 wlu 'ɔn, ɔ 'na : ε 'mɔ -ma 'daa, Tɔ"bo ? 'Sɔ Sesi
 'na : εɛ' wlu mɛ -nao 'de -ɔn -wɔn, -mɔ -o.

²⁶ -Ta ʊʊ nɪa dɛ dia' a, Sesi "due -di'pɛn 'ɔn
 -wɛɛ ɔ pɔ εɛ' Kea 'sɛ- 'de ɔ cɛɛn ε i, -wɛɛ ɔ "nɪnɪ
 ɔɔ' klai" nynuu, 'de ɔ 'na : Ao "due 'ɔn ao di ε, ε
 'ma ku -o.

27 -Wεε ɔ "duo nmɔ -saan 'a -fεε' 'ɔn, 'de ɔ po εε' Kea 'sε-, -wεε ɔ "nyɪ ε ɔɔpɔ 'de ɔ 'na : Ao -wee' "klein 'nε-,

28 dε-nυε' ε 'ma nymɔ -o. εmε -si" ii nyɔ ke Kea 'i 'bo -kɔ' o de, ε 'wla i 'de nyɔ -tuu"-tuu 'a dɪsain 'a -kwε- -ti' 'ɔn.

29 'Ma 'tmυε aopɔ 'mε, 'ɪn se nmɔ -nε 'nai 'bode mamav 'sɔ ε 'e 'wɪ -ε 'di ao ke 'ma -a -jea nmɔ dee 'naa -tadue 'de 'ɔn 'Bo 'a kεεma' -kwɔ 'di jεε-.

30 -Mε 'wɪba 'o -jei" ε Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu 'bleε Pakɪ 'a -kɔ' dɔ- -wεε ɔɔ -si' 'de ɔɔ mu 'e olift-crɔ "kpei.

Piei -sa Sesi wɔn

(Makɪ 14.27-31 ; Luikɪ 22.31-34 ; San 13.36-38)

31 'Sɔ Sesi wlu' 'de ɔɔ -pee ɔ 'na : 'De "mau'wɪ -nɪ 'di ε, ao -wee' "klein a muε 'ɔn 'bɔa', dε-nυε' dε -crɪa 'de 'ma -ti' 'ɔn, ε ka :

Kea 'na : 'Ma muε nɔ'dɪ 'dei -tei 'dbaa' -wεε 'blae 'je 'kwɪ i -gbaa.

32 'Kaa -bo 'ɪn sɔn "kunyɔ' 'ja a, -mε 'ma muε ao "juɔi -sia' 'ɪn 'je 'e Galile mu.

33 'Sɔ Piei "due wlu 'ɔn ɔ 'na : -Bo nyɔ -wee' "klein 'bɔ -ɔn mɔ 'de ε, 'mɔ se -ɔn 'bɔi 'nɔ 'kmɔ.

34 Sesi 'na : 'Ma 'tmυε -ɔn tɔ' -ti -cεεn'-, 'de "mau'wɪ -nɪa -sɪan 'di ε, nɔ" -ti sɔn" 'e -sro' ε, -ma muε 'ɔn wɔn -saa' kpe taan, -ɪn -je nɔ -ɪn se 'ɔn juo-.

35 'Sɔ Piei -sa wlu de ɔ 'na : -Bo ε nɪ 'e 'mεa' 'ɔn mɔ 'de ε, -ɪn -ke 'ma muε mua', ε se 'mɔ -je -ɔn wɔn -sa nɪ-. Dε due' -nε, εmε klai" nynuu -wee' 'tmɔ.

*Sesi bae Kea 'de Sese mane
(Makı 14.32-42 ; Luikı 22.39-46)*

³⁶ 'Bo -me 'de ε, Sesi ke υυ mue -tajrɔ nyɔ a 'daa- Sese mane ε, -weε ɔ 'tmυυ υυυυ ɔ 'na : Ao -te i -ta, 'ma mue 'e nya -ta 'ın 'je bae-.

³⁷ -Weε ɔ "duo Pıei ke Sebede 'a "nynuu- -nıa 'soɔn 'ın, 'de υυ ke ɔ mu. 'Sυ de -tee ɔɔ' 'dii waa' -pυn", faun a nυɔ', ɔ "kaeε "jrii.

³⁸ 'Sυ ɔ wlu' 'de υυ -pee ɔ 'na : 'Ma -suu "kaeε "jrii mamau 'sυ 'ma jea 'mea' ji. Ao sie -ta 'de ao ke 'ma -a -je "jriε- "i -te.

³⁹ -Weε ɔ 'kpaα 'o nya de-saan" ka, ɔ tba "jua i 'bo 'blυɔ, ɔ bae Kea ka ɔ 'na : 'In "Bo, -bo ε 'beε-ε 'je nυε ε, -me ε -teen 'ın "kaenmɔ 'ɔ "pe -ne o, 'kaa 'ma 'tυn nυ-tı 'bo nυε, εε' -nı 'tυn nυ-tı mı -je nυε-.

⁴⁰ 'Sυ ɔ jıε ɔɔ' klai" nynuυ "i-tea'. -Ta ɔ jıia -me υυa 'mυυ, -weε ɔ wlu Pıei -pee, ɔ 'na : Ao ke 'ma -a se "jriε- "i -te mɔ kpe due' dewe-jεε ?

⁴¹ Ao -te' "jriε- "i, ao 'je bae- -weε ao je 'e desavın 'di 'kpa, de-nυε' tɔ' 'dɔe a ji 'e nyıɔ 'ın 'ε -mɔ, 'kaa ɔɔ' 'bluku se 'kpi 'ble.

⁴² -Weε ɔ teen o ke'wle, ɔ mu baeα, ɔ 'na : 'In "Bo, ε se 'beε- "kaenmɔ 'ɔ "pe -ne 'je 'ın o teen -bo 'ın se ε naa, -me εε' 'tυn nυ-tı mı je nυε-.

⁴³ -Ta ɔɔ jıa de ke'wle ε, -me ɔ jεε ɔɔ' klai" nynuυ "nyıɔ', de-nυε' υυa' "jri kue kwa.

⁴⁴ 'Sυ Sesi 'wlv 'o υυυυ -pυn", ɔ teen kın 'de ɔ bae kpe 'ε taan -ne, baewlu due' -ne 'ε 'sυ me ɔ -sa de.

⁴⁵ 'Sυ ɔ mue 'de ɔɔ' klai" nynuυ o de -weε ɔ wlu 'de υυυυ o, ɔ 'na : Aoa 'mυυ laa, -weε ao -kwlee'

? Ao -gbun 'nɔ, nɔ" nyini' -we-, nyio 'ɔ "Ju plees' 'de desauɔɔɔn 'kwa.

⁴⁶ Ao sɔn 'ɔn, -a -je mu ! Ao -gbun 'nɔ, "ju -plea' 'ɔn "kɔɔan- i.

Uv kpɔn Sesi 'mɛ

(Makɪ 14.43-50 ; Luikɪ 22.47-53 ; San 18.3-12)

⁴⁷ Sesi "siɛ wlua' 'sɔ Suida -nɪa klai" nynuɔ -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn 'ɔ due' je i "si, ɔ ke nyɔ -tuu"-tuu -blea -cnɪ ke titii ji'. 'Sraa -saɔn 'a klæ" ke nyɔ-cɔɔn' -wi" -dbo' ɔɔɔɔ.

⁴⁸ Suida -ɔ plea Sesi tɔɔɛ nyɔ -ke ɔ jia dɛ jɾɛ', ɔ 'na : "Ju 'ma mua -kwɪ" -gblea' 'teɔ ɛ, -mɛ ɔmɔ -nao, ao kpɔn ɔ.

⁴⁹ 'Bo ɛ "sri ɔ 'kpaɔ 'o Sesi -pɔn" 'sɔ ɔ 'na : Tu"bo, 'mɔ -je -ɔn ! 'Sɔ ɔ -gbleɛ ɔ -kwɪ".

⁵⁰ 'De Sesi 'na : 'In ba, dɛ -ɪn jia nɔa' a, -ɪn -too"- -ɪn -je ɛ nɔ ! 'Sɔ nyɔ -ke ɔ jia 'wla 'e Sesi "kpei -weɛ ɔɔ kpɔn ɔ.

⁵¹ Nyɔ -ke Sesi nɪa 'mɔa- ɔɔa' due' -sa -cnɛ kpla' 'sɔ ɔ poo ɛ 'sraa -sai klæ" 'a dɔnɔvi, -weɛ ɔ cɛn ɔ doun" "jɾu.

⁵² 'Sɔ Sesi 'na : -In -tu" -ma -cnɛ 'de ɛɛ' kpla 'di de, dɛ-nɔɛ' nyɔ "klein -a -dbaɔ' nyɔ -cnɛ 'ɔn ɛ, ɔɔa 'mɛɛ -cnɛ "i.

⁵³ -Maa naa tɔ' i 'dee, 'ɪn se ɛ 'bɛɛ- 'ɪn 'je 'ɪn "Bo -too"- "ipo, ɔ 'je 'ɔn ɔɔ' "soa-wi" -tuu"-tuu ja ɔɔ 'je 'ɔn sɔn ɔ poo ?

⁵⁴ 'Kaa -bo 'ɪn nɔ kan' -mɔ 'ee, -mɛ ka dɪ -cɾuɔ' 'de 'ma -tɪ' 'ɔn 'je 'o nyniɔn nɔ ɛ- ? ɛmɛ -tɪ 'mɔ 'na ka dɪ -cɾuɔ 'da, 'kamɔ ɪ nɔa 'o -ta.

⁵⁵ -Weɛ Sesi wlu 'de nyɔ -ji' ɔ kpɔan' -pee ɔ 'na : Ao 'bleɛ -cnɪ ke titii -weɛ ao ji 'ɔn kpɔan'. ɛ -kɔ' -na 'ɪn nɪɛ "ku 'dbai -o. 'De 'wɪ -weɛ' "klein 'di

'in ke ao nɪɛ -tadue, 'ma tɔɔ aopɔ de 'de Kea -gbu klaa" 'di, 'kaa ao se 'un sun -pɔn" -te' 'bomɔ.

⁵⁶ 'Kaa ia' dɪ tu nɔɔɛ' -wɛɛ dɪ Kea 'a wlu 'kwajaavɔn 'tmɔa 'de ɛ, 'de ɪ 'je 'o nɪni. 'Sɔ ɔɔ' klai" nɪnuu -wee' sɪɔ', ɔɔ 'kpa 'kwla.

Uv kpa Sesi 'de Kaifo "juɔi

(Makɪ 14.53-65 ; Luikɪ 22.54-55, 63-71 ; San 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Nyɔ -kɔvɔn' Sesi ɛ, ɔɔ kɔɔ 'e Kaifo -nɪa 'sraa -sai klaa" wɔɪn", 'demɔ ke' wɔ-savɔn o, nyɔ-cɔɔn' -wi" 'kɪn- "jrui.

⁵⁸ Pɛi bla ɔɔpɔ bɔ -kɔ woi mamav 'sɔ ɔ ke ɔɔ je 'e 'sraa -sai klaa" o -gbɛɪn" pa, 'de ɔ -te i 'bo nyɔ "klu -wɛɛ ɔ 'je ɛɛ' ja -kwɛ -sɔn 'a -ta 'je.

⁵⁹ 'Sraa -savɔn 'a klae" o, 'pee 'jeɔn klae" a -pɔn Sesi 'a sɪ-tɪ "kpei 'nɛɛ -kɔ i, -wɛɛ ɔɔ 'je ɔ 'dba.

⁶⁰ 'Kaa ɔɔ se de jrɛ' 'je, 'de -mɛ 'kamɔ sɪ 'tmɔvɔn -tuu"-tuu -kwɛ- de. 'Sɔ ɔɔa' 'sɔɔn ji', ɔɔ 'na :

⁶¹ "Ju -nɔ wlu' ɔ 'na : 'In 'beeɛ' 'in 'je Kea -gbu klaa" 'jei -gba' -wɛɛ 'in 'je ɛ pɔ 'de 'wɪ taan -gbai' 'di.

⁶² 'Sɔ 'sraa -sai klaa" sɔn 'un 'ɛ, -wɛɛ ɔ wlu Sesi -pee ɔ 'na : Dɪ nyɔ -nɔ a bla -un "kpei -ta a, -maa' -sa 'e wlu mɔ -wee'- ?

⁶³ 'Kaa Sesi "muɛ wɔn, 'sɔ 'sraa -sai klaa" 'na : 'De Kea -nɪa 'kmɔ 'a 'nɪnɪ 'un 'ma -teeɛ -mii, -bo -in -nɪ Nyɔ'pɔvɪ Klisɪ, Kea 'a "Ju ɛ, -mɛ -in -tmɔ ɛ 'de -a -pee.

⁶⁴ 'Sɔ Sesi 'na : ɛmɛ -in -tmɔa 'o. 'De 'ma 'tmɔɔɛ aopɔ 'mɛ, aɔa muɛ nyɔɔ ɔ "Ju 'jea' la 'bode, ɔ 'je i -te 'de 'ikma Kea 'a dianfɔ o, aɔa mu ɔ 'jea' ke'wɛɛ ɔ 'e de ji 'bo jaɔn-kwɔɔ 'bo bue" "kpei.

⁶⁵ 'Su 'sraa -sai klaa" -no 'kpa 'cen, o 'faee oo' -ce" 'kpa 'a 'unpaadi i, -wee o wlu 'de nyu -kwea de -pee o 'na : o doa Kea 'a 'nynu -we-, de -ble -tu 'a -ta 'jeun i -pooan' 'bode e- ? Ka oo toa Kea won o e, eme -jia' 'o 'de oo' -ce" 'kpa 'won. Ka aoa 'da a- ?

⁶⁶ Yu -wee' "klein 'na : o nte 'me ka-

⁶⁷ 'Bo -me "kpei 'mua- 'su uu -tee oo' ton "jri wlaan' ke blaa' -pon", uua tbooo kpiin' i, -wee uua wloo 'de uu 'na :

⁶⁸ -Mo -na -o -nte Nyu'puui e, -in -si' di, nyu tba -un kpuan' -in -si' oo' 'nyu.

Piei -sa Sesi won

(Maki 14.66-72 ; Luiki 22.56-62 ; San 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ -Ta ee nua kan' a, -me Piei -tee i 'de "kpaee' 'bo nyu "klu. 'Sraa -sai klaa" 'a dbonunynokpao' due' 'kpo -pon" 'su u 'na : -Mo -no -in -ke Sesi -wluva Galile -no na' -ke.

⁷⁰ Piei -So won 'bo nyu "juoi. O 'na : De a nua 'i a 'jea 'tmu -gblein' 'maa 'won e 'mii.

⁷¹ O son 'un 'e 'su o mue 'e -gbein" -jei" fo o. Dbonunynokpao' jru' 'je o ke'wle 'su u wlu' 'de nyu -uu -ke u nua 'o -pee, u 'na : "Ju -no, o ke Sesi -wluva Nasareti na' -ke.

⁷² Piei -too' ke'wle o -tee -sneea' -pon" o 'na : Su -o. 'In se "ju -no juo-

⁷³ No" jre' -sia' -paii 'su nyu -ke o nua 'mua- 'kpo -pon" -wee uu wlu o -pee, 'de uu 'na : To' -o -ceen'-, -in -nte nyu -nu 'a due' -o, de-nue' -ma wlusun me -sa -un 'kwla.

⁷⁴ 'Su Piei "due wlu 'un o 'na : 'In se "ju -no juo-, -bo 'un 'tmu si e, Kea nu 'un de "jrii.

'Bomoo e "sri 'su sun" due' -sro'.

⁷⁵ 'Sv Piɛi poɛ Sesi 'a wlu -kwlv o -ɛ -na : nɔ" -ti sɔn" 'e -sro' ɛ, -ma muɛ wluɑ' kpe taan -in -je nɔ -in se 'bn juo-. 'Sv ɔ ke -fin" 'a "siɛ "kpaɛ'. ɔ -fun" mamav 'sv ɔɔ' wɔn 'di je i "kaɛ-.

27

*Uv -tuɛ" Sesi 'de Pilatɪ 'kwa
(Makɪ 15.1 ; Luikɪ 23.1-2 ; San 18.28-32)*

¹ -Sɔn' -sɪan' -klaɛ" pɛɛn 'sv 'sraa -saun klaɛ" ke nyv-cɔun' -wi" 'kɪɛn "jrui -wɛɛ vɔ 'bɛɛ- Sesi 'a 'mɛ -ti 'a wlu 'bn.

² -Wɛɛ vɔ sɔn, vɔ kpo 'de vɔ "nyɪ ɔ -gbua'na Pilatɪ 'de ɔ 'je 'o wlu cɛn.

*Suida 'dba ɔɔ' -cɛ" 'mɛ
(Nɔvɔdɪ 1.18-19)*

³ -Ta Suida -toa 'e Sesi 'jea ka vɔa kpo vɔ 'je ɔ 'dba 'sv, ɔɔ kple' -wɛɛ ɔ kpa 'wɛijɔ mu" 'a kwla taan -nɪ 'de 'sraa -saun 'a klaɛ" ke nyv-cɔun' -wi" o de ɔ 'na :

⁴ 'Ma 'cɛ, 'in nɔɛ dɛsaun, dɛ 'in toa 'e "ju -sea' 'mɛ ka nɪ -ta a. 'De vɔ 'na : Dɛ -mɛ 'daa -apɔ mɔ ɛ-, -ma 'sv 'a -ti' -nao.

⁵ Suida kpa 'wɛijɔ -nɪ 'sv ɔ -fi" ɪ 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wɛɛ ɔ mu 'de ɔ po ɔɔ' -cɛ" "dbu -plun, ɔ 'mɛ.

⁶ 'Sraa -saun 'a klaɛ" -wi" 'tɛn 'wɛi -nɪ 'mɛ, -wɛɛ vɔ 'na : -Aa kɛ' 'na nyɔ 'ɔ po 'wɛi -nɪa ka 'de Kea -gbu klaa" 'a 'wɛi i -tɛdɛ 'di, dɛ-nɔɛ' ɪ nɪɛ nymɔ 'ɔ sɔɔn' -o.

⁷ Uvɑ' 'sv 'bɛɛɑ ɪɑ' wlu 'bn 'sv ɛ, vɔ -tɪun' jaɛmai 'a -kle', -wɛɛ vɔ 'je ɛ 'dɔv- 'a inmaɛ-ta 'bn nɔ.

⁸ ɛmɛ -ti -kle' -nɛ, vɔa 'daa- ɛɛ' -kle' tu nymɔ -kle mamav -sɪan.

9 'Su de Kea 'a wlu 'kwajaai Selemi 'tmva 'de ε,
ε nyni 'o 'ε, o 'naa :

υυ "due 'weijɔ mu" 'a kwla taan 'bn, mu
Israe-nyv 'bεε- wlu "kpei 'de -ɪ -nɪ ɔɔ' sɔɔn',
10 -wεε υυ "duo ɪa' 'wei tu 'bn 'de υυ -tɪn' jaemai
'a -kle', ka Tv"bo 'tmv ε 'de ε.

Pilatɪ -teeɛ' Sesi i

(Makɪ 15.2-5 ; Luikɪ 23.3-5 ; San 18.33-38)

11 Sesi nɪε 'o -gbva'na "juɔi -wεε ɔ -tee' ɔ i ka ɔ
'na : -In -nɪε Suifu-wi" 'a 'beɔ -oo ? 'Su Sesi 'na :
εmε -ɪn -tmva 'o.

12 'Kaa sɪ-tɪ 'sraa -savn 'a klae" o, nyv-cɔɪn' -wi"
a -tu" ɔ "kpei ε, ɔ se -mɪ wɔn "kpei po.

13 'De Pilatɪ 'na : Dɪ -tia -ka υva -tua" -bn "kpei
i -ta -maa' 'wɔɪn ?

14 'Kaa Sesi se ɔ de jre' -pee 'tmvυ 'bode. -Mε
'maa -gbva'na tai'.

Sesi 'a 'mε -tɪ 'a wlu 'bεε'

*(Makɪ 15.6-15 ; Luikɪ 23.13-25 ; San 18.39-
19.16)*

15 Pakɪ 'a -kɔ' "o -kɔ' -sɔn ε, -gbva'na a "siie
-kaso'dii due' i see, -jɔ nyv -kwεa de nɪa "i ε.

16 'De εε' nɔ" tu 'di ε, -kaso'dii due' -ɔɔ 'nynɪ nɪ
Barabasɪ. ɔɔ' 'nynɪ dooa' 'de ɔɔ' "ku 'dba-tɪ 'bn.

17 'Su Pilatɪ -teeɛ' nyv -kɪan' "jrui i, ɔ 'na : Nyɔ
ao nɪ "i 'ɪn 'je i "sii ε- ? Barabasɪ -ae, -ɪn" Sesi υva
'daa- Klist εε ?

18 ɔ 'je kan' 'mε, ka υva nva Sesi "cei o -wεε υυ
to ɔ 'e ε.

19 -Ta Pilatɪ -tea i 'bo 'pee 'jeun' ε, 'bomɔ ɔɔ'
'nynɔ dbo ɔ nyv "i, υ 'na : Dε-saan" 'bo 'o -ɪn -ke
"isrei -nɔ 'nynɪ nɪε, dε-nvε' ɔ -srei", 'ɪn 'jeε 'kle
-sɪan 'de ɔɔ' -tɪ' 'bn 'de jajri 'di.

20 'Sraa -saʋn 'a klae" o, nyʋ-cɔʋn' -wi" paa nyʋ -kwea de bʋ -son -wee ʋʋ 'je Barabasʋ 'a i "sii -tʋ i -tee'-, 'de ʋʋ 'je Sesi 'dba.

21 -Wee -gbua'na "duo wlu 'ʋn 'de ɔ -tee' ʋʋʋ i ke'wle ɔ 'na : Nyɔ ao nʋ "i 'ʋn 'je i "sii ε- ? 'Sʋ ʋʋ 'na : Barabasʋ.

22 'De ɔ 'na : Ka 'ʋn 'je Sesi nyʋ a 'daa- Klisʋ -mɔ 'ɔ -tʋ' nʋ ε- ? ʋʋ -wee' "klein 'na : -ʋn kɔ ɔ 'o tu -kwlʋ".

23 'Sʋ Pilatʋ -teeε' ʋʋʋ i, ɔ 'na : Desaʋn -je we- ɔ nʋ ε- ? 'Kaa ʋʋa "wɔɔ' ke'wle ε je -je "kpei -tie" cɛn, ʋʋ 'na : -ʋn kɔ ɔ 'o tu -kwlʋ" !

24 De Pilatʋ 'jea 'je 'de εε' dε tu 'a -kɔ' 'di sea nʋ -wee ʋʋa' -cruen" ε 'kpa a "kpei 'sʋ ε, ɔ "due "ni 'ʋn -wee ɔ jre kwa 'bo nyʋ -wee' "klein "juɔi, 'de ɔ 'na : "Isrei -nɔ 'ɔ nymɔ se 'ʋn kwai nʋ. Aoa' 'sʋ 'a -tʋ' -o.

25 'Bo ʋʋ -wee' "klein 'na : -Bo ε nʋ dε 'de ε, ɔɔ' nymɔ 'ɔ -kao -craa -a -ke -aa "nynuu- 'ʋn.

26 'Sʋ Pilatʋ "siiε- Barabasʋ i. ɔɔ' "soa-wi" kpa Sesi klae 'ʋn kpʋn-, -wee ɔ to ɔ 'e 'de ɔ 'je 'o tu -kwlʋ" kɔɔε-.

*"Soa-wi" a wlaa Sesi 'mε
(Makʋ 15.16-20 ; San 19.2-3)*

27 -Gbua'na 'a "soa-wi" kpa Sesi 'de ɔ o -gbu' 'di, 'bo ɔɔ' -gbɛin" 'a -kwea'-, -wee ʋʋ -gbae' ɔ 'dei.

28 ʋʋ -sɔ dʋ kui -wee ʋʋ pɔɔ flae' -saan 'ʋn.

29 ʋʋ dba "wifan -wee ʋʋ -tu" ɔ "jru. ʋʋ -tu" ɔ -gblokpau 'kwa, -wee -bo ʋʋ "sii- 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi ε, ʋʋa wɔɔ, ʋʋa nʋ : -A 'sne, -a 'sne Suifʋ-wi" 'a 'beɔ !

30 -Wee ʋʋa wɔɔn tɔn "jri, -wee -bo ʋʋ -sɔ -gblokpau 'kwa a, ʋʋa blε 'bo ɔ "jru.

31 ሀህ -kጋፉ' ጋጋ' wlaa' kan' 'su ε, ህህ -sጋ flae' 'ህን, ህህ ምጋ ጋጋ' dጐ 'ህን 'de ህህ ምጋ 'o tu -kwlጐ" kጋጋፉ'.

Sesi kጋጋፉ' 'bo tu -kwlጐ"

(Makጐ 15.21-32 ; Luጐጐ 23.26-43 ; San 19.17-27)

32 -Ta ህህፉ "sia "kpaፉ' ε, 'bomጋ ህህ ke Sirenuጐ due' -gbጋህን, ጋጋ' 'nyጐ -nጐ Simጋ. 'Su ህህ ምጋጋን "klan -klan "kklan -wፎ ጋ 'e Sesi 'a 'metu 'ble.

33 ሀህ nynia 'o -ta nyጋ a 'daa- Gogota, ε 'de ጠፎ -nጐ "jru 'a 'kpa 'a -ta.

34 'Su ህህ "nyጐ Sesi nmጋ ህህ ምጋ "kaede o ε, 'kaa ጋ -tጐ ε ጋጋን 'su ጋ 'na ጋ se ε 'nai.

35 ሀህ kጋ ጋ 'o tu -kwlጐ" la 'sasa -wፎ ህህ ምጋ soa' ህህ -seea ጋጋ' ህጐpaadጐ 'ህን 'bo ህጐህ 'nyጐ.

36 'Su ህህ -teፎ i -wፎ ህህ fuo ጋ i.

37 ሀህ -nጐጐ" ህህ 'jea dፎ-tጐ ጋ 'mፎ 'tmጋ ε, dፎ ህህ 'cጐጐ 'bo ጋ "jru ምጋ, ε ka : "Ju -nጋ Suifጐ-wi" 'a 'beጋ Sesi -o.

38 ጋ ke "ku 'dbaጐ 'sጋጋ -kጋጋፉ 'bo tu -kwlጐ", due' 'bጋጋ- 'de ጋጋ' dianfጐ o, -wፎ due' 'bጋጋ- 'de ጋጋ' kጋaanfጐ o.

39 -Jesiጐ a -fuan"- "jru -wፎ ህህ -cree" ጋ.

40 ህህ 'na : -Mጋ -jea Kea -gbu klaa" "jፎጐ -gba 'de -ጋ -je ε ምጋ 'de 'wጐ taan 'di ε, -ጐ -ጐህ' -ma -ce" la 'e ! -Bo -ጐ -nጐ Kea 'a "Ju ε, -ጐ -wጐ 'o tu -kwlጐ" -ጐ -je i "si !

41 'Sraa -saጐ 'a klae" ke kፎ' wጋ-saጐ ke nyጐ-cጋጐn' -wi" a wጋጋ' ka -ke, ህህ 'na :

42 ጋ ጐህ- nyጐ jru' 'mፎ, 'kaa ጋ se ጋጋ' -ce" 'kpa ጐህፉ' 'bፎፎ- ! -Bo ጋ nጐ Israፎ-kጋጐn 'a 'beጋ ε, -mፎ ጋ 'wጐ 'o tu -kwlጐ" ጋ 'je i "si -wፎ -a -je ጋጋ' -tጐ' tጐ' ህን 'je.

43 ጋ -teፎ ጋጋ' -ce" Kea kwa, -bo Kea kma ጋጋ' -tጐ' ε, -mፎ ε -sei ጋ la -a -je ε 'je, dፎ-nጐፎ' ጋ 'na : 'ጐ nጐ Kea 'a "Ju -o.

44 "Ku 'dbaun -uu -ke o kooa 'bo tu -kwli" uua -cree" o kan' -ke.

Sesi 'a 'mɛa'

(Maki 15.33-41 ; Luiki 23.44-49 ; San 19.28-30)

45 'Jru-gbao 'su kwie kpun' -plipli 'de 'blua -wee' "klein "kpei mamau 'su ε je -kwie" jru-gbao jεε-.

46 -Kwie" jru-gbao o 'su Sesi kpa wlu "jɛi, o "wɔɔ', o 'na : Eli, Eli, lama sabatani ? ε 'de mɛ -nu : 'Ma Kea, 'ma Kea, dεε -ti ε -sa 'un "jriε- -pun" ε- ?

47 Nyu -nia 'o a jru' 'wɔan ɔɔ' wlu 'su uu 'na : Ao 'bo, ɔɔ 'da Eli.

48 'Bo ε "sri uua' due' je plea' kpa o je fuu' 'de -koonmo o ibla o je ε -gblokpau "icroo 'su o je Sesi "nyu 'de o 'je ε 'na.

49 'Kaa uua' deejru' 'na : -In -tai" o 'i, 'bomo -aa -gbuan 'o -bo Eli ji o 'o -saa' kan' a.

50 Sesi "wɔa kpleiin ke'wle 'su o -kwe- "i.

51 ε nua kan' 'su "wliie fo klaa" -peea' 'de Kea -gbu klaa" 'di -sa 'faea' 'de "jɛi mamau 'su ε je 'e -son nyini, 'blua- cre', "soi klae" son 'foe.

52 -Gbein" kaien won, "isreun -mɛa 'a 'pla son "kunyɔ'.

53 Uu 'wlu 'e -gbaun' 'di 'mɛ, -wee -ta Sesi soan "kunyɔ' o, uu pa 'o Selisalem. 'Bomo nyu -tuu"-tuu 'jee- uupu 'jriε-.

54 Rome "soa 'a "jrukpo' i -tei due' -o -ke ɔɔ' "soa-wi" a fua Sesi i ε, uu 'jeea 'blua 'a cresun ke di "klein -nuua "jriε- 'su, de waa uupu 'dii, faun -tee uua' nua' -pun" 'su uu 'na : to' -ti -o, "ju -no nɛ Kea 'a "ju 'a -ce" 'kpa -o -ceen'-.

55 'Nynukpae' jrv' -nɪ 'o, -vɔ -tɛɛn o -wɛɛ -vɔa -gbɔn 'e. vɔa 'nynukpae' tu ke Sesi 'wlvɛ 'e Galile -gbɔ, -wɛɛ vɔa -te' ɔ kwa wɔi.

56 'De vɔrv "klu, 'bomɔ Madi -wlvɔ Madala ke Sakt ke Sosɛv de Madi ke Sebede 'a "nynuu- de nɪ-.

Uv -tee Sesi i

(Makɪ 15.42-47 ; Luikɪ 23.50-56 ; San 19.38-42)

57 -Kwie" ka 'sv ɛ, "wliɛjei due' -wlv Arimate -ɔ ji, ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Sosɛv, ɔ nɪɛ Sesi 'a klai" nynuu 'a due' -o -ke.

58 ɔ muɛ 'e Pilatɪ o, -wɛɛ ɔ -tee' ɔ Sesi 'a "ku i. 'De Pilatɪ cɛn 'o wlv -wɛɛ vɔ 'je ɔ Sesi 'a "ku "nynɪ.

59 Sosɛv "duo Sesi 'a "ku 'vɔn 'ɛ, ɔ "fin ɔ tae' plu "jruɪ,

60 -wɛɛ ɔ -te ɛ i 'de ɔɔ' -gbɔn' dee -ɛ -blua" 'de 'soacrɔ 'di 'di, -wɛɛ ɔ klin o "soukpo klaa" due' i. ɔ kaan 'bo ɛ "wɔin -wɛɛ ɔ mu.

61 Madi -wlvɔ Madala ke Madi jrv' nɪ 'o 'wɛ-, vɔ -tee i -wɛɛ vɔa -gbɔn 'e -gbɔn' "jri.

"Soa-wi" -piɛn' Sesi 'a -gbɔn' 'de i

62 Dɪ nmaewɪ 'wlvɔ 'bo -jei", ɛɛ' -sɔn' -stan' 'sv ɛ, 'sraa -saɔn 'a klɛɛ" ke Fariseɛn-wi" muɛ 'e Pilatɪ o -tadue -wɛɛ vɔ 'na :

63 -Gbɔa'na, -ta sɪ 'tmvɪ -nɔ nɪa 'kmv 'de ɛ, de ɔ 'tmvɔ ɛmɛ -a po -kwlv o, ɔ 'na : -Bo 'vɔn 'mɛ ɛ, 'wɪ 'a taan -nɛ "kpei -mɛ 'ma muɛ 'vɔnsɔan'.

64 -In -tmvɔv' nyv vɔ 'je ɔɔ' -gbɔn' ifuo mamav 'sv 'wɪ 'a taan -nɛ 'je nynɪ, -wɛɛ ɔɔ' klai" nynuu je ɔɔ' "ku "jri, 'de vɔ je wlv 'de nyv -pee ka ɔ sɔn "kunyɔ'. -Bo ɛ nɪ kan' a, -mɛ ɪa' sɪ tu a muɛ -jei" -sia', ɪ 'e -jɪ -nɪa tɛin" -sii.

⁶⁵ 'Sv Pilatı wluε υυ -pee ɔ 'na : "Soa-wi" ka, ao mu, ao fuo ɔ i ka aopv -nıei" ε.

⁶⁶ Uυ mua, υυ "suen "soukpo -kaan 'o -gbaın' "wɔın 'dei -wεε υυ -piien' "soa-wi" υυa fuo ε i.

28

Sesi sɔn "kunyıɔ'

(Makı 16.1-10 ; Luıkı 24.1-12 ; San 20.1-10)

¹ -Kwlewı 'wlvıa 'o -jei" -ε -nıa 'dɔɔ ɔ 'i-saawı o 'sv ε, Madi -wlvıa Madala ke Madi jrıv' -cnuen 'e -gbaın' "kpei.

² Uυa kɔan 'emu 'sv 'blva- a crε', dε-nvε' Tv"bo 'a "soai due' -wlv 'e javn 'di -ɔ -si" i -wεε -ɔ klin -o "soukpo -nıa 'o -gbaın' "wɔın -ɔ poε 'fɔ jrε' o, -wεε -ɔ -ja 'o ε "kpei -ɔ -te i.

³ ɔ -taan' ka "ni a crεa "jrıı ε, ɔɔ' 'ınpaadı "pluu' "puu'- ka jee" -fua" nıa.

⁴ Dε waa "soa-wi" 'dii υυa' dı a crε' ka nyo ɔ 'mεa, 'kamɔ υυv nı-.

⁵ 'Sv Kea 'a "soai wlvı' 'de 'nynvkapae' -pee ɔ 'na : Aopv mɔ ε, favn 'bo ao nvε, dε-nvε' 'ın 'je kan' 'mε, Sesi υυ kɔa 'bo tu -kwlı" mɔ aoa -pɔn i.

⁶ ɔ se -ta nı-, ɔ sɔn "kunyıɔ' ka ɔ 'da 'de ε. Ao ji 'je, -ta ɔ 'pεan i 'de ε, 'bo ka.

⁷ Ka ɔ sɔan "kunyıɔ', ao mu -too"- ao 'je ɔɔ' klai" nynuı 'tmvı-. ɔ muε ao "juɔı -sia' ɔ 'je 'de Galile mu 'demo ao 'je ɔ "jrııε- 'jee-. Ka 'ma 'wlv ε 'tmva' a, 'kamɔ ε 'je nı-.

⁸ Uυ crεε "kpei υυ je 'o -gbaın' -pɔn" 'wlv, favn a nv υυv 'mε, 'de -mε 'kamɔ 'mva- klaa" nı 'de υυa' pεe o. 'Sv υυ kpa plea' -wεε υυ po klai" nynuı "kuan.

⁹ Uba kɔan 'emu 'su Sesi 'jaa uɔɔɔ 'i -wɛɛ ɔ 'na : 'Mɔ -je aɔɔɔ ! uɔ 'kɔɔ -pɔn" 'su uɔ -gblee' ɔ bu wɔ, -wɛɛ uɔ -gbɛɛ ɔ "juɔi.

¹⁰ 'Su Sesi 'na : Faɔn 'bo aɔɔɔ nuɛ, aɔ mu aɔ 'je 'ma de'di -wi" -kwɔɔ -seea', uɔ 'je 'e Galile mu 'demo uɔ 'je 'ɔn "jriɛ- 'jee-.

"Soa-wi" 'a "kuan poa'

¹¹ Uɔ siɛ mua' 'bo -jei" 'su nyɔ -fua Sesi 'a -gbaun' i uɔa' jɔɔ' je 'e -kwɔɔ nyɔi -wɛɛ dɔ "klein -nuɔa uɔ je ia' "kuan po 'de 'sraa -saɔn 'a klae" -wi" ɔ.

¹² 'Sraa -saɔn 'a klae" ke nyɔ-cɔɔn' -wi" 'kuɛn "jɔɔi -wɛɛ uɔ 'bɛɛ- wlu 'ɔn, 'de uɔ "nyɔ "soa-wi" 'wei -tuu"-tuu.

¹³ -Wɛɛ uɔ wlu 'de uɔ ɔ, uɔ 'na : -Bo aɔ mu ɛ, -mɛ aɔ 'na : -ta -a -nɔa "nyɔɔ" 'maɔ' 'bomɔ ɔɔ' klai" nyɔnuu jii -wɛɛ uɔ "jri ɔɔ" 'ku.

¹⁴ -Bo -gbɔa'na mɔ'ɔ -cɛ" 'kpa 'wɔn ɪ mɔ 'de ɛ, -aa mu ɔ ja jaa', ɔ se aɔɔɔ de saɔn "jrii nuɔi.

¹⁵ "Soa-wi" "duo 'wei -nɔ 'ɔn 'ɛ, uɔ mua, wlu 'sraa -saɔn 'a klae" -wi" -tua" uɔ wɔn ɛ, ɪmɔ uɔ 'tmɔ. 'Kamɔ uɔ -kɔ' ia' -tɪ' tu Suifu-wi" 'a 'blɔa- ja mamaɔ 'su ɛ je 'e -sɔanwɔ 'di jɛɛ-.

Sesi jɛɛ ɔɔ' klai" nyɔnuu -nɔa -puue 'jɔ due' ɛ

(Maki 16.14-18 ; Luiki 24.36-49 ; San 20.19-23 ; Nuɔɔdi 1.6-8)

¹⁶ Klai" nyɔnuu -sia -puue 'jɔ due' muɛ 'e Galile, 'de cru Sesi "sia 'nyɔ "kpei.

¹⁷ Uɔ 'jeea Sesi "jriɛ- 'su uɔ -tɛɛ ɔɔ' "juɔi -gbɛɛa' -pɔn", 'kaa uɔa' jɔɔ' a pleɛ pɛɛ i.

¹⁸ -Wɛɛ Sesi 'kpa uɔɔɔ -pɔn" 'de ɔ wlu ka ɔ 'na : "ikmaa' -nɔa 'e jaɔn 'di ke "ikmaa' -nɔa 'e 'blɔa- "kpei -wee' "nyɔɛ 'ɔn 'ɛ.

19 εμε -tɪ ao 'je mu, ao 'je nyv 'a kpe -wee' "klein 'ma klai" nynuu 'ʊn nʊ, -wɛɛ ao 'je ʊpʊ "ni "jru po 'de "Bo 'a 'nynɪ 'ʊn, 'de "Ju 'a 'nynɪ 'ʊn, 'de -Suu 'a 'nynɪ 'ʊn.

20 -Wɛɛ dɪ "klein 'ɪn 'tmʊʊa aopʊ ε, ao 'je ʊpʊ ɪa' wɔn'je ka tɔɔ-. Ao -gbʊn 'nɔ, dɛ -mua' mamaʊ 'sʊ -ε -jɛɛa 'blʊa 'a -kwɛ nɔ" ε, ao ke 'ma -a muɛ naa' 'wɪ "o 'wɪ -wee' 'di.

DBΞEΔE DEE-

Wè Northern: DBΞEΔE DEE- New Testament+

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Wè Northern)

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

420bcc8e-229d-5a3a-91bf-a91cc86b40db